

**Migracje zagraniczne i zatrudnienie
na obszarach wiejskich województwa opolskiego
w kontekście światowego spowolnienia gospodarczego.**

Stan i tendencje

Raport z badań

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków budżetu państwa w ramach Działania 2.1. ZPORR

Romuald Jończy (red.)

Diana Rokita

**Migracje zagraniczne i zatrudnienie
na obszarach wiejskich województwa opolskiego
w kontekście światowego spowolnienia gospodarczego.
Stan i tendencje
Raport z badań**

PROJEKT:

*Diagnoza i prognozy makroekonomiczne dla województwa
opolskiego w kontekście światowego spowolnienia gospodarczego.
Scenariusze rozwojowe ze szczególnym uwzględnieniem
wpływu na sytuację na regionalnym rynku pracy*

Opole 2009

Recenzent:

prof. zw. dr hab. Robert Rauziński

Autorzy:

Romuald Jończy, Diana Rokita

Wydawca:

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

ul. Piastowska 14, 45-082 Opole

tel. +48 77 54 16 410, fax +48 77 54 16 411

umwo@umwo.opole.pl

www.umwo.opole.pl

ISBN 978-83-60455-09-8

Projekt, skład, korekta i druk:

Studio Reklamy Agenda

tel. +48 506 653 003

Nakład:

500 egz.

Spis treści

Wprowadzenie (Romuald Jończy)	7
Rozdział 1. Metoda i zakres badań (Romuald Jończy)	11
Rozdział 2. Sytuacja demograficzna w badanej populacji ludności wiejskiej i nierejestrowana emigracja stała (Romuald Jończy, Diana Rokita)	19
2.1. Dane meldunkowe a rzeczywista liczba mieszkańców	19
2.2. Ludność w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym	22
Rozdział 3. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności w wieku produkcyjnym badanej populacji ludności wiejskiej (Romuald Jończy, Diana Rokita)	27
3.1. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach	27
3.2. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach	32
3.3. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach	36
Rozdział 4. Zmiany w zakresie zatrudnienia w kraju i za granicą w latach 2006–2008 (Romuald Jończy)	41
4.1. Zmiany w zatrudnieniu w kraju i za granicą w latach 2006–2008	41
4.2. Zmiany w strukturze zatrudnienia ludności w latach 2006–2008 według grup płci i wieku	60
Rozdział 5. Zmiany w strukturze zatrudnienia i migracji zarobkowej ludności autochtonicznej w latach 2004–2008 (Romuald Jończy)	69
Rozdział 6. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje (Romuald Jończy)	77
6.1. Podsumowanie	77

Rozdział 7. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowościach stanowiących podstawową próbę badawczą (*Diana Rokita*)..... 85

7.1. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Bażany.....	86
7.2. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Bładacz.....	87
7.3. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Brzeziny.....	88
7.4. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Brzęczkowice.....	89
7.5. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Dzierżkowice.....	90
7.6. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Głuszyna.....	91
7.7. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Grabin.....	92
7.8. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Idzikowice.....	93
7.9. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Landzmierny.....	94
7.10. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Ligota Prószkowska.....	95
7.11. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Łaziska.....	96
7.12. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Łukowice Brzeskie.....	97
7.13. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Mikowice.....	98
7.14. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Narok.....	99
7.15. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Pilszcz.....	100
7.16. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Prądy.....	101
7.17. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Proszyn.....	102
7.18. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Staniszcze Małe.....	103
7.19. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Świerczów.....	104
7.20. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Wilkowice.....	105
7.21. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Wronin.....	106
7.22. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Żłinice.....	107
7.23. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Żużela.....	108

Rozdział 8. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowościach, które posłużyły do porównań w latach 2004–2008 i 2001–2008 (*Diana Rokita*) 109

8.1. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Borycz.....	110
8.2. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Grodzisko.....	111
8.3. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Krośnica.....	112
8.4. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Ligota Prószkowska.....	113
8.5. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Rozmierz.....	114
8.6. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Schodnia.....	115
8.7. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Staniszcze Małe.....	116
8.8. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Złotniki.....	117
8.9. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Żłinice.....	118

Aneks. Kwestionariusz badawczy..... 119

Wprowadzenie

Praca niniejsza jest kontynuacją badań ilościowych prowadzonych kilkakrotnie na obszarach wiejskich od 2001 roku¹ w ramach grantu Komitetu Badań Naukowych realizowanego w latach 2001–2002 oraz dwukrotnie na zamówienie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu – w latach 2004–2005 oraz 2006–2007. Od ostatnich z tych badań przeprowadzonych na przełomie 2006 i 2007 roku, a dotyczących zatrudnienia i migracji na obszarach wiejskich województwa w 2006 roku upłynęły już dwa lata, podczas których doszło do szeregu zmian wynikających przede wszystkim z nowej sytuacji makroekonomicznej i międzynarodowej, wyrażającej się w pogorszeniu dostępności pracy poza granicami kraju oraz w zmianie jej opłacalności w zakresie determinujących tę opłacalność warunków walutowych, płacowych i cenowych. Jednocześnie zmieniły się też warunki zatrudnienia i wynagrodzenia zarówno w Polsce, jak i w regionie opolskim. Obserwacje prowadzone w tym czasie w zakresie zmieniającego się zjawiska migracji zarobkowej wskazywały również na to, że w ostatnim czasie inaczej ewoluowały procesy migracji zagranicznej dotyczące obu zamieszkujących województwo grup narodowościowo-etnicznych: osób pochodzenia napływowego posiadających jedynie obywatelstwo polskie oraz osób posiadających podwójne obywatelstwo – polskie i niemieckie. W przypadku pierwszej z tych grup obserwacje wskazywały na utrwalenie się migracji i rozszerzanie się jej, zwłaszcza na peryferyjnych obszarach województwa, w przypadku drugiej grupy obserwowano falę powrotów.

Przeprowadzone i prezentowane w tym opracowaniu badania koncentrują się na ustaleniach dotyczących aktualnego stanu w zakresie zatrudnienia i migracji oraz zmian, jakie dokonały się w ostatnich latach. Dlatego też wyznaczono w nich kilka podstawowych celów:

1 Wyniki tych badań opublikowano w odpowiednich raportach badawczych oraz m.in. w książkach: R. Jończy, *Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego. Studium ekonomicznych determinant i konsekwencji*, Uniwersytet Opolski, Opole 2003; R. Jończy, *Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy)*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006; R. Jończy, *Zewnętrzne migracje ludności wiejskiej Opolszczyzny po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Konsekwencje w kontekście sytuacji społeczno-demograficznej i regionalnego rynku pracy*, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Opole-Wrocław 2008.

- Określenie faktycznej skali i charakteru poszczególnych form zatrudnienia ludności wiejskiej w kraju i za granicą (migracja stała, migracja okresowa zarobkowa, zatrudnienie w Polsce) w roku 2008 z uwzględnieniem podziału na ludność z jedynie polskim i z podwójnym (polskie i niemieckie) obywatelstwem oraz na grupy płci i grupy wieku.
- Ustalenie zmian w zakresie zatrudnienia w kraju i za granicą, jakie dokonały się w latach 2006–2008 w poszczególnych grupach płci, wieku i obywatelstwa ludności wiejskiej.
- Określenie zmian w zakresie poszczególnych form zatrudnienia w kraju i za granicą jakie dokonały się wśród zamieszkującej wieś ludności autochtonicznej w latach 2001–2008 i 2004–2008.

Tym celom odpowiada przyjęta struktura pracy. W rozdziale pierwszym przedstawiono metodykę badań. W rozdziale drugim zawarto podstawowe dane dotyczące liczby i struktury wiekowej mieszkańców badanych miejscowości. Przeanalizowano w nim również rozbieżności pomiędzy danymi meldunkowymi, dotyczącymi liczby ludności, a stanem rzeczywistym oraz dokonano w badanej populacji podziałów na wyodrębnione grupy wieku i obywatelstwa.

W rozdziale trzecim dokonano szczegółowych analiz dotyczących zatrudnienia w kraju i za granicą w badanej populacji ludności będącej w wieku produkcyjnym. Analiz tych dokonano również w podziale na ludność autochtoniczną i nieautochtoniczną.

W czwartym i piątym rozdziale dokonano analizy zmian, które dokonały się w sferze zatrudnienia w kraju i za granicą w grupie mieszkańców miejscowości badanych również we wcześniejszych latach (2006 i 2004). W stosunku do okresu 2006–2008 dokonano porównań dotyczących zarówno osób z podwójnym obywatelstwem jak i posiadających jedynie obywatelstwo polskie. Zestawienia dotyczące okresu 2004–2008 były możliwe jedynie w stosunku do osób z podwójnym obywatelstwem, gdyż jedynie w stosunku do tej grupy dysponowano odpowiednimi danymi.

Szósty rozdział zawiera podsumowanie wyników przeprowadzonych badań. Pozostałe dwa rozdziały – siódmy i ósmy – mają formę dokumentacji źródłowej. Do opracowania dołączono, w formie aneksu, zastosowany i wypełniony kwestionariusz badawczy.

Należy podkreślić, że całość prac związanych z zaplanowaniem i przeprowadzeniem badań w terenie, prac informatyczno-obliczeniowych jak również prac związanych z dokonaniem analiz i sporządzeniem raportu została wykonana w bardzo krótkim terminie – kilku tygodni. Okoliczność ta w pierwszym rzędzie sprawiła, że opracowanie ma w wymiarze wnioskowym, mimo bogactwa danych, dość lakoniczną formę i utrzymane jest w konwencji analizy pozytywnej. Z drugiej strony należy podkreślić, że nie byłoby to możliwe bez współpracy, pomocy i dobrej woli wielu osób.

Z osób, które bezpośrednio pomogły w przygotowaniu niniejszego raportu szczególne podziękowania kieruję do jego współautorki – Diany Rokity, która wykonała większość prac informatycznych i technicznych.

Ponadto spora liczba osób bezpośrednio pomogła autorom w realizacji badań kwestionariuszowych w konkretnych miejscowościach. Byli to: Wioletta Bel-ska, Paweł Chmiel, Wiesław Diduch, Dorota Duda, Justyna Gawlica, Agnieszka Kacuba-Steckert, Dagmara Kondzioła, Sabina Kubiciel, Monika Kowolik, Krzysztof Kudła, Małgorzata Moczygemba, Marianna Noparlik, Alicja Paduch, Monika Przy-byla, Sylwia Swaczyna, Grażyna Szafarczyk, Karina Szłapa, Izabela Szmyd, Karolina Tomiczek, Joanna Triska, Agnieszka Twardowska, Anna Urbańczyk, Tomasz Weber, jak również wiele innych, niekiedy zastrzegających sobie anonimowość osób. Byli wśród nich sołtysi poszczególnych miejscowości, księża i inne lokalne autorytety. Pomoc wszystkich tych osób pozwoliła na zrealizowanie prac terenowych w za-mierzonym zakresie i bardzo krótkim czasie. Wszystkim składam serdeczne po-dziękowania.

Nie zmienia to faktu, że za niniejszy raport – jego całą treść, metodę badaw-czą, konstrukcję i wnioski, a także za ewentualne merytoryczne niedociągnięcia i błędy – ponosi odpowiedzialność wyłącznie niżej podpisany.

ROMUALD JOŃCZY

Rozdział 1.

Metoda i zakres badań

W przeprowadzonych badaniach² oparto się na instrumentarium badawczym wypracowanym w trakcie wcześniej prowadzonych badań³, uznając, na podstawie ponad dziesięcioletnich doświadczeń, że inne metody nie okazały się podobnie skuteczne, a ponadto nie pozwolą na zrealizowanie podstawowego celu badań, którym było ustalenie dokonujących się zmian w zakresie migracji zarobkowych i zatrudnienia.

Metoda ta, której pierwszą wersję zastosowano w projekcie badawczym zrealizowanym w latach 2001–2002, a kolejne – rozbudowane wersje – w badaniach przeprowadzonych w latach 2004–2005 oraz 2006–2007 polegała na wyborze do badań grupy populacji (miejscowości) możliwie dobrze odzwierciedlających swymi cechami całą populację ludności wiejskiej województwa opolskiego. Mając na względzie zarówno zamiar dokonania uogólnień i szacunków odnoszących się do całej populacji wiejskiej województwa, jak również chcąc dokonać pewnych porównań w kontekście pochodzenia ludności (ludność autochtoniczna i nieautochtoniczna), zdecydowano się na próbę 23 miejscowości rozmieszczonych na całym obszarze województwa, a zamieszkałych (dane meldunkowe) przez 12 179 osób. Spośród tych miejscowości 16 stanowiły wsie, które badano na początku roku 2007, dzięki czemu możliwe było również przeanalizowanie zmian w zakresie migracji i zatrudnienia, jakie dokonały się na przestrzeni dwóch lat (patrz rozdział 4). Pozostałe siedem miejscowości dobrano z obszaru województwa, tak aby

2 Zawarty w niniejszym rozdziale opis metody przeprowadzonych badań oparty jest w dużej mierze na opisie zawartym w drugim rozdziale przygotowywanej równolegle pracy: R. Jończy, *Migracje zagraniczne z obszarów wiejskich województwa opolskiego po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Wybrane aspekty ekonomiczne i społeczne*, w której zawarto szeroką i kompleksową analizę wiedzy zgromadzonej w toku badań nad procesami migracyjnymi z obszarów wiejskich w latach 1998–2009. Praca ta, oprócz analizy bieżącego stanu i tendencji w zakresie procesów migracji, zawiera szeroką analizę czynników determinujących migrację, skutków generowanych na obszarach wiejskich przez proces migracji, warunków powrotu migrantów do kraju migracji, a także inne wątki, w tym wnioski w sferze teorii. Praca ta zostanie wydana w 2009 roku.

3 Opis instrumentarium wykorzystanego w badaniach dotyczących 2001 roku zawarty jest w pracy R. Jończy, *Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego. Studium ekonomicznych determinant i konsekwencji*, Opole 2003, s. 103–105, zaś opis badań dotyczących 2004 roku zawarto w pracy: R. Jończy, *Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego*, Opole 2006, s. 25–29.

cała populacja była typologicznie⁴ zbliżona do populacji badanej przed dwoma laty. W sumie zatem w skład zasadniczej próby badawczej weszły miejscowości: Bażany, Biadacz, Brzeziny, Brzęczkowice, Dzierżkowice, Głuszyna, Grabin, Idzikowice, Landzierz, Ligota Prószkowska, Łaziska, Łukowice Brzeskie, Mikowice, Narok, Pilszcz, Prądy, Prosna, Staniszcze Małe, Świerczów, Wilemowice, Wronin, Żlinice i Żużela⁵. Oprócz tego, w celu ustalenia zmian w zakresie zatrudnienia i migracji ludności autochtonicznej w latach 2001–2008 i 2004–2008, badano miejscowości: Borycz, Grodzisko, Krośnica, Rozmierz, Schodnia i Złotniki. Badano je przy pomocy identycznych metod jak w roku 2004 lub 2001. Wyniki badań w tych miejscowościach, oprócz głównego ich przeznaczenia, którym była analiza zmian udziału migracji i zatrudnienia w latach 2001–2008 i 2004–2008, posłużyły też jako komplementarne źródło informacji w formułowaniu wniosków dotyczących omówionej wcześniej próby zasadniczej (23 miejscowości). Rozmieszczenie badanych miejscowości w układzie przestrzennym województwa zaprezentowano na rys. 1.1.

Same badania, mające na celu dokonanie typologii wszystkich mieszkańców badanych miejscowości, przebiegały w sposób następujący. Przed zasadniczym badaniem zbierano dane i informacje dotyczące badanej miejscowości. Dane te dotyczyły takich cech miejscowości jak: odległość od Opola i ośrodków subregionalnych, możliwości dojazdu do tych miast, liczba podmiotów gospodarczych, sklepów, restauracji i barów, istnienie zespołów sportowych i dyskotek oraz innych szczególnych cech miejscowości. Na tym etapie ustalano również liczbę, a w miarę możliwości również listę zameldowanych mieszkańców. Następnie w każdej miejscowości szukano osób – autorytetów, z którymi przeprowadzano zasadniczy wywiad kwestionariuszowy⁶. Autorytetami były osoby, które znały wszystkich mieszkańców danej miejscowości na tyle, że były w stanie o każdym mieszkańcu dostarczyć informacji odnośnie tego, gdzie faktycznie mieszka, w jakiej jest grupie wieku, czy posiada obywatelstwo niemieckie (lub możliwość jego potwierdzenia czy uzyskania⁷) oraz, czy i gdzie pracuje i jaki jest jego charakter zatrudnienia.

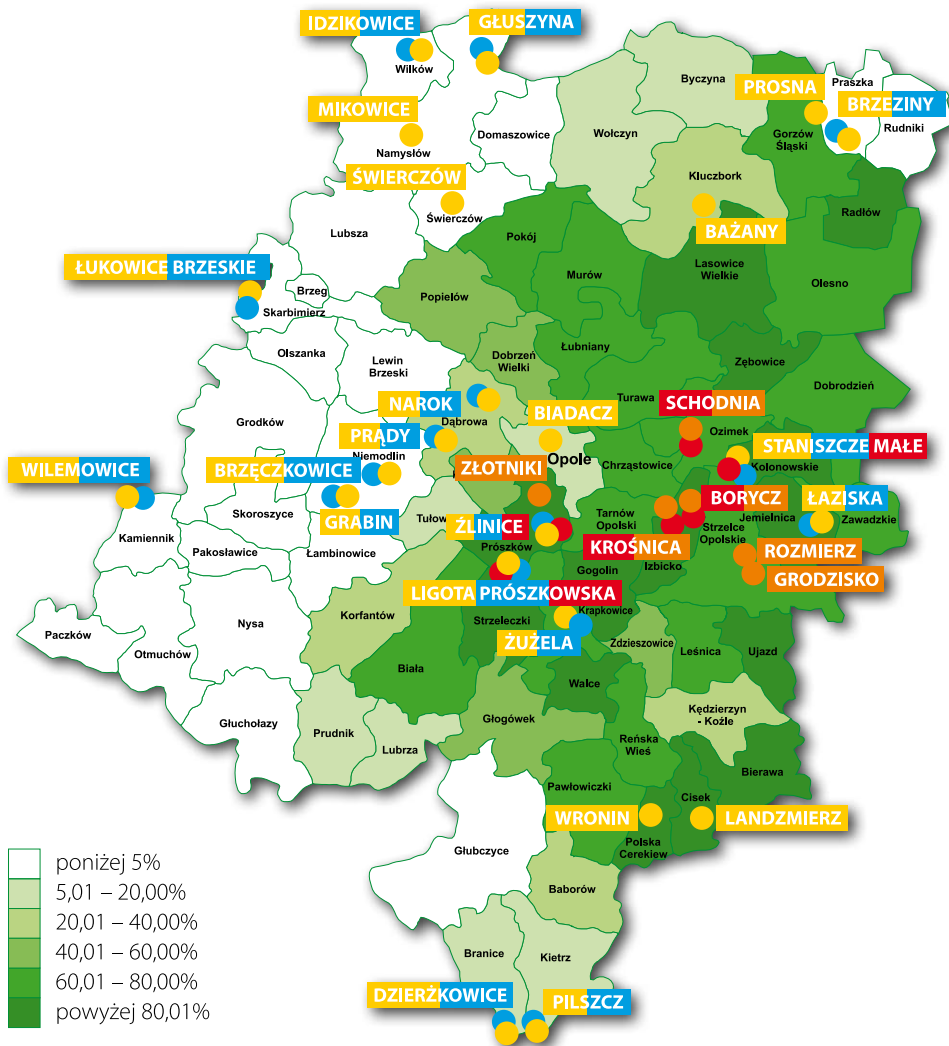
4 Kryterium doboru były wielkość miejscowości, rozmieszczenie w układzie przestrzennym województwa oraz udziały ludności autochtonicznej i nieautochtonicznej.

5 Analiza form zatrudnienia ludności w kraju i za granicą, przeprowadzona przy pomocy lokalnych autorytetów w miejscowościach: Landzierz, Grodzisko, Rozmierz, Mikowice, Świerczów, Złotniki, Borycz, Biadacz, Bażany i Wronin była zarazem elementem pierwszego etapu badań podjętych przez Dianę Rokitę w ramach przygotowywanej, pod kierunkiem Romualda Jończygo, rozprawy doktorskiej poświęconej skutkom procesów emigracji zarobkowej w skali lokalnej w sferze warunków cenowych i przedsiębiorczości. W pozostałych miejscowościach badania przeprowadził Romuald Jończy.

6 Roboczą – wypełnioną wersję wywiadu kwestionariuszowego dla jednej z badanych miejscowości zamieszczono w aneksie.

7 W badaniach ustalano jedynie, czy dana osoba ma pochodzenie niemieckie, co było dla osób autorytetów dość proste, natomiast nie ustalano, czy poszczególne osoby potwierdziły już niemieckie obywatelstwo i uzyskały niemieckie paszporty. Założono przy tym, że osoby chcące to obywatelstwo potwierdzić, już (od 1993 roku, od kiedy stało się to możliwe) zdążyły to uczynić.

Rysunek 1.1. Położenie badanych miejscowości w układzie przestrzennym województwa opolskiego

- Miejscowości stanowiące podstawową próbę badawczą
- Miejscowości, które posłużyły porównaniom w latach 2006–2008
- Miejscowości, które posłużyły porównaniom w latach 2004–2008
- Miejscowości, które posłużyły porównaniom w latach 2001–2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych badań.

Najlepsze wyniki dawało przeprowadzenie wywiadu z dwoma osobami równocześnie: z osobą w wieku 20–25 lat znającą dobrze osoby ze swojej grupy wieku i z osobą nieco starszą (najczęściej z którymś z jej rodziców), zazwyczaj w wieku 45–60 lat, która z kolei znała dobrze osoby w swoim wieku i starsze. Udział dwóch lub więcej autorytetów w wywiadzie usprawniał zwłaszcza przyporządkowywanie poszczególnych mieszkańców do grup wieku, bo młodsi nie znali na ogół dokładnego wieku osób starszych i na odwrót. Sposób przeprowadzenia tego wywiadu był bardzo podobny, jak w badaniach dotyczących lat 2001 i 2004, przy czym zakres zbieranych informacji był znacznie szerszy, a sam kwestionariusz istotnie zmieniony. Między innymi rozszerzono stronę dotyczącą ludności nie posiadającej podwójnego obywatelstwa, zbierano dane dotyczące liczby, płci i obywatelstwa ludności w wieku nieprodukcyjnym oraz uzupełniano informacje dotyczące miejscowości zamieszczone na stronie pierwszej kwestionariusza.

W praktyce sam wywiad przebiegał zazwyczaj w ten sposób, że najpierw dokonywano weryfikacji liczby zameldowanych, ustalając rzeczywistych mieszkańców miejscowości i tworząc lub weryfikując⁸ ich spis⁹. Niekiedy korzystano w tym celu z list parafialnych. W ten sposób, ustalając faktycznych mieszkańców miejscowości (łącznie z pracującymi za granicą) wyodrębniano osoby nie będące już mieszkańcami miejscowości, osoby, które wyjechały na stałe, najczęściej za granicę, czyli stanowiące emigrację zawieszoną (nierejestrowaną emigrację stałą). Później dokonywano szczegółowych ustaleń w odniesieniu do mieszkających w danej miejscowości osób, kwalifikując każdą z nich do wyodrębnionej w kwestionariuszu badawczym grupy wieku, płci, obywatelstwa i formy zatrudnienia. Warto dodać, że w przypadku miejscowości zamieszkałych przez autochtonów i korzystania z list meldunkowych wiązało się to często w przypadku autochtonów w starszym wieku z „weryfikacją” imion i nazwisk osób, którym bezpośrednio po wojnie urzędowo zmieniono imiona lub (i) nazwiska.

Na drugiej i trzeciej stronie kwestionariusza (patrz aneks) kwalifikowano poszczególne osoby – jako autochtonów (strona druga) lub nieautochtonów¹⁰ (strona trzecia) – do grup płci, wieku i zatrudnienia w 2008 roku, wpisując kropkę (lub inny symbol) w odpowiedniej rubryce kwestionariusza. W niektórych miejscowościach, najlepiej rozpoznanych, ustalano również dodatkowo kraj zatrudnienia osób pracujących za granicą. W tych miejscowościach różnicowano symbole

8 W przypadku, kiedy posiadano listę osób zameldowanych w badanej miejscowości.

9 Niekiedy, zwłaszcza w przypadku małych miejscowości i miejscowości autochtonicznych dokonywano obydwu ustaleń jednocześnie, przyporządkowując mieszkańców kolejnych domów do poszczególnych grup. Ich suma dawała liczbę faktycznych mieszkańców.

10 Osoby, których jeden z rodziców był autochtonem, a drugi był pochodzenia napływowego, kwalifikowano jako autochtonów, gdyż osoby te w większości przypadków mogą potwierdzić lub uzyskać niemieckie obywatelstwo. W praktyce problemy z potwierdzeniem obywatelstwa mają jedynie osoby mające jednostronne pochodzenie niemieckie po matce, a urodzone przed 1975 rokiem.

w poszczególnych rubrykach, np. pracujących w Niemczech zaznaczano kropką, a pracujących w Holandii – krzyżykiem.

Strony druga – dotycząca autochtonów i trzecia – dotycząca nieautochtonów – zawierały te same następujące kryteria podziału:

- Ogólny podział (trzy odrębne tabele) na ludność w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, z podziałem na grupy płci.
- Podział ludności w wieku produkcyjnym na następujące grupy:
 - Pracujący stale i wyłącznie w Polsce;
 - Pracujący stale i wyłącznie za granicą;
 - Pracujący stale w Polsce oraz okresowo za granicą;
 - Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale;
 - Pracujący okresowo wyłącznie w Polsce;
 - Uczniowie, słuchacze, studenci (trybu dziennego) pracujący okresowo wyłącznie za granicą,
 - Uczniowie, słuchacze, studenci (trybu dziennego) pracujący okresowo za granicą i w Polsce;
 - Uczniowie, słuchacze, studenci (trybu dziennego) pracujący okresowo wyłącznie w Polsce;
 - Uczniowie, słuchacze, studenci (trybu dziennego) niepracujący;
 - Niepracujący (pozostali).

Ze względu na umowny, choć gruntownie przemyślany charakter podziału na te grupy należy wyjaśnić, jakie osoby do nich kwalifikowano i na jakie natrafiano przy tym problemy. Do grupy pierwszej zaliczono wszystkie osoby wykonujące w 2006 roku pracę stałą (ciągłą) w Polsce, a niepodejmujące w żadnej formie pracy za granicą. Do grupy tej zaliczono również osoby prowadzące działalność gospodarczą lub gospodarstwa rolne oraz pracujące w gospodarstwach rolnych.

Do drugiej grupy zaliczono osoby pracujące w sposób trwały i ciągły za granicą, a nie korzystające z pracy w Polsce.

Do trzeciej grupy zaliczono osoby stale zatrudnione w Polsce, a korzystające za granicą z pracy okresowej. Były to zarówno osoby pracujące za granicą w okresie urlopów, jak i osoby prowadzące działalność gospodarczą lub gospodarstwa rolne (lub w sposób ciągły w gospodarstwach rolnych pracujące), a dorabiające okresowo za granicą.

Do czwartej grupy zaliczono osoby pracujące za granicą, ale nie korzystające z tej pracy w sposób ciągły, ale jedynie okresowy i jednocześnie nie zatrudnione stale w Polsce. W praktyce były to najczęściej osoby w wieku produkcyjnym, które pobierały w Polsce emerytury lub renty jak również niepracujące w Polsce stale kobiety i pracujący zarejestrowani jako bezrobotni¹¹.

11 Niektórzy zarejestrowani bezrobotni podejmowali pracę, zwłaszcza okresową, za granicą lub w Polsce – w szarej strefie.

Piątą grupę stanowiły osoby pracujące wyłącznie okresowo w Polsce. Były to głównie osoby starsze pobierające w Polsce emerytury i dorabiające okresowym zatrudnieniem, głównie w budownictwie, usługach i rolnictwie.

Kolejne cztery grupy (6–9) stanowili studenci, słuchacze i uczniowie kontynuujący naukę w trybie dziennym i korzystający w zróżnicowany sposób z możliwości zatrudnienia. Wyodrębniono wśród nich osoby pracujące wyłącznie za granicą (głównie w czasie wakacji), pracujące wyłącznie w kraju (raczej w czasie roku szkolnego/akademickiego), pracujące zarówno w kraju, jak i za granicą oraz nie podejmujące pracy w ogóle. Z natury rzeczy osoby zaliczane do tych czterech grup zatrudnienia pochodziły w ogromnej większości z najmłodszej grupy wieku produkcyjnego (18–25 lat).

Ostatnią wyodrębnioną grupę stanowiły pozostałe osoby niepracujące tzn. wszystkie niepracujące w wieku produkcyjnym poza uczącymi się w trybie dziennym. Warto jednak zwrócić uwagę, że znaczną część tych osób, zwłaszcza w najstarszej grupie wieku stanowiły osoby pobierające świadczenia emerytalne lub przedemerytalne. Do grupy niepracujących zaliczono również, m.in. osoby korzystające z urlopów wychowawczych i niepracujące osoby chore lub niepełnosprawne.

Warto zaznaczyć, że powyższy podział wynikał zarówno z celów badań, tj. ustalenia udziału poszczególnych form migracji i zatrudnienia w Polsce, jak i z praktycznych możliwości, jakie dawała przyjęta metoda badań. W badaniach nie wyodrębniano zatem takich grup, jak zarejestrowani bezrobotni czy emeryci w wieku produkcyjnym, ponieważ osobom-autorytetom trudno byłoby określić, czy dana osoba jest zarejestrowana jako bezrobotna albo, czy pobiera emeryturę. W stosunkowo małych społecznościach wiejskich jest natomiast dość powszechnie wiadomym, czy, gdzie i w jakiej formie dana osoba pracuje.

We wszystkich dziesięciu grupach zatrudnienia uwzględniono podział ze względu na wiek (18–25 lat, 26–35 lat, 36–45 lat, 46–55 lat, 56–64 lat, w tym kobiety 56–59 lat) i płeć. Przyporządkowanie do grup wieku i form zatrudnienia dokonano według stanu na koniec grudnia 2008 roku. Oznacza to, że np. osoba, która do czerwca 2008 roku studiowała i nie pracowała, a od września podjęła pracę stałą była klasyfikowana jako pracująca (w 2008 roku) stale w Polsce. Z kolei osoba, która pracowała do września 2008 roku, a potem przeszła na emeryturę i przestała pracować była klasyfikowana jako niepracująca. Trzymając się tego samego podejścia metodycznego, nie klasyfikowano osób, które w badanym roku zmarły, zaś klasyfikowano te osoby, które się urodziły.

Kluczowe dla efektywności prowadzonych badań okazało się nawiązanie dobrych kontaktów z osobami-autorytetami (ekspertami) w miejscowościach, w których prowadzono badania, jak również ważna była wiedza autorytetów, dotycząca mieszkańców danej miejscowości. Z natury rzeczy trudność dokonania typologii mieszkańców była tym większa, im większa była miejscowość i im większa mobilność jej mieszkańców w przeszłości i obecnie. Najsprawniej przebiegały bada-

nia w małych miejscowościach liczących do kilkuset osób, mieszkających tam od dłuższego czasu. W takich przypadkach do przeprowadzenia zasadniczych badań (wywiad z osobami – autorytetami) wystarczało zaledwie kilka godzin. Gorzej prowadziło się badania w miejscowościach dużych, zwłaszcza w tych, w których w nieodległej przeszłości powstały nowe osiedla bloków i domków jednorodzinnych oraz w miejscowościach położonych w pobliżu miast, które zaczynają pełnić rolę „sypialni” dla przenoszącej się tam zamożniejszej ludności miejskiej. W takich miejscowościach wiedza pojedynczych osób-autorytetów była często niewystarczająca i konieczne było angażowanie do badań kolejnych osób – mieszkańców danej wsi – mieszkających, np. na określonej ulicy czy osiedlu. W rezultacie, w kilku większych miejscowościach badanie wymagało szeregu wyjazdów i trwało dłużej. Przejściowe problemy zawsze jednak udawało się rozwiązać poprzez zaangażowanie dodatkowych osób posiadających informacje o niesklasyfikowanych osobach.

Przedstawiona, bardzo pracochłonna metoda badawcza pozwoliła na osiągnięcie postawionych dla tego etapu badawczego celów. Dzięki niej ustalono:

- faktyczną liczbę ludności badanych miejscowości i wyodrębniono nierejestrowaną emigrację stałą (emigrację zawieszoną);
- zasadnicze cechy tej ludności jak: obywatelstwo (polskie oraz polskie i niemieckie), wiek i płeć;
- ustalono formy zatrudnienia w kraju i (lub) za granicą ludności w wieku produkcyjnym faktycznie zamieszkującej badane miejscowości.

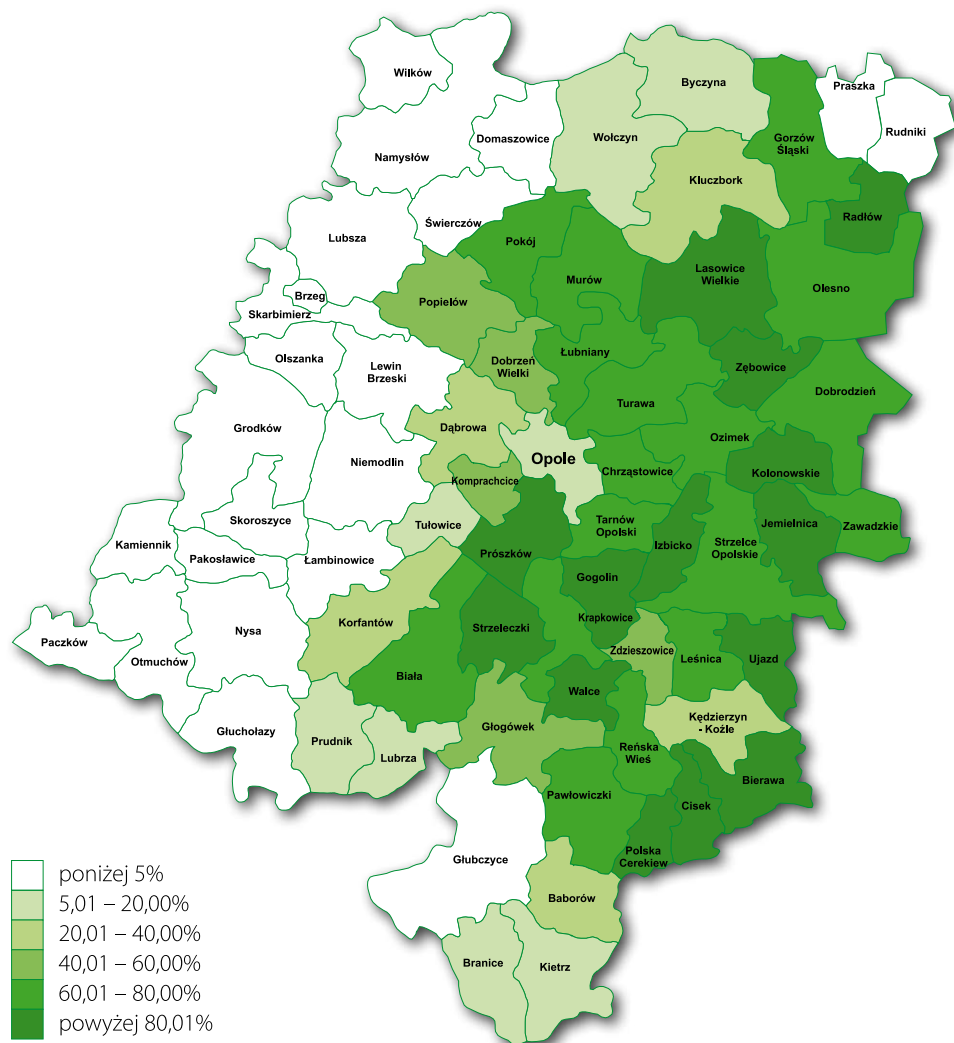
Dzięki wielkości próby i jej losowemu doborowi uzyskano wyniki, z których wnioski można było odnieść zarówno do całej populacji ludności wiejskiej w województwie, jak i – z osobna – do populacji wiejskiej ludności autochtonicznej i wiejskiej ludności nieautochtonicznej. Obie te grupy ludności wykazują inne zachowania w sferze migracji i zatrudnienia i zamieszkują dwie zasadniczo różniące się części województwa¹² – patrz rys. 1.2.

Wyniki badań pozwoliły również na dokładne analizy w podziale na grupy płci i wieku. Natomiast forma doboru próby do badań nie predestynuje wyników do np. porównań między ludnością wiejską w poszczególnych powiatach, ponieważ liczba badanych jednostek (miejscowości) w poszczególnych powiatach była zbyt mała.

12 Zróżnicowanie w pochodzeniu etnicznym ludności pociąga za sobą zróżnicowanie w intensywności procesów migracji i w wyborze form aktywności zawodowej. Powoduje ono, że województwo dzieli się wyraźnie na dwa obszary, o zmiennym nasileniu ruchów migracyjnych: 1. Obszar centralno-wschodniej Opolszczyzny (bez Opola), charakteryzujący się w przeszłości i obecnie intensywnymi procesami migracji zagranicznych, bo zamieszany w większości przez ludność autochtoniczną; 2. Pozostały obszar, zamieszany w większości przez ludność pochodzenia napływowego, charakteryzujący się zwłaszcza w przeszłości zdecydowanie mniejszym udziałem migracji zagranicznych.

Ze zróżnicowaniem przestrzennym wynikającym przede wszystkim z koncentracji ludności autochtonicznej w centralno-wschodniej części województwa, ale również z poziomu i dotychczasowych kierunków rozwoju pokrywa się szereg innych zróżnicowań w układzie przestrzennym, dotyczących nie tylko wskaźników demograficznych, lecz równie silnie gospodarczych, zwłaszcza zaś wskaźników rynku pracy.

Rysunek 1.2. Autochtoni wśród ogółu ludności gmin województwa opolskiego w 1990 roku

Źródło: Opracowanie własne; udziały ludności autochtonicznej z obszaru województwa opolskiego sprzed 1999 roku zaczerpnięto z opracowania R. Rauzińskiego, *Współczesne migracje zagraniczne na Śląsku Opolskim. Aspekty demograficzne i społeczne*, Opole 1999, (niektóre poddano korekcie) odsetki w pozostałych gminach oszacowano na podstawie wyników wyborów z 1998 roku.

Rozdział 2.

Sytuacja demograficzna w badanej populacji ludności wiejskiej i nierejestrowana emigracja stała

2.1. Dane meldunkowe a rzeczywista liczba mieszkańców

Prezentację wyników przeprowadzonych badań w grupie miejscowości stanowiących zasadniczą próbę badawczą rozpoczęto od zestawienia zawartego w tab. 2.1, w której zestawiono najważniejsze wstępne dane i ustalenia dotyczące ludności badanych miejscowości. Wstępnym i – jak się wydaje – kluczowym dla dalszych badań zabiegiem było ustalenie faktycznej liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz ich pochodzenia (napływowe/miejscowe), z którym wiąże się posiadanie lub nieposiadanie podwójnego obywatelstwa. Ustalenia dokonane w zakresie porównań liczby zameldowanych i liczby faktycznie zamieszkujących mieszkańców potwierdziły, po raz kolejny, ogromną skalę nierejestrowanej emigracji stałej (emigracji zawieszonych), wpływającej na istotnie mniejszą liczbę mieszkańców od danych meldunkowych. **Według danych meldunkowych badane miejscowości zamieszkiwać powinno 12 197 osób, faktycznie zaś mieszka ich jedynie 10 053, a więc o 2 126 osób mniej (17,5%). Różnicę tę stanowią prawie w całości osoby stanowiące, wzmiankowaną już wcześniej, „emigrację zawieszoną”, czyli te, które wyemigrowały na stałe za granicę, ale pozostają zameldowane również w Polsce.** Na ogół osoby te opuściły województwo i kraj już w okresie od końca lat siedemdziesiątych do początku dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku¹³, dopiero bowiem od tamtego okresu procedury wyjazdowe nie zmuszały do wymeldowania się z miejsca zameldowania w Polsce. Wówczas duża skłonność do migracji występowała w tamtym okresie zwłaszcza wśród osób młodych, bo powodowała ją trudna sytuacja ekonomiczna w ostatniej dekadzie PRL-u i w pierwszych latach okresu transformacji. Większość emigrantów zawieszonych stanowią Ślązacy z obywatelstwem niemieckim, którzy w tym okresie masowo wyjeżdżali do Niemiec.

13 Szczegółne nasilenie nierejestrowanej emigracji stałej miało miejsce w dziesięcioleciu po stanie wojennym w latach 1983–1993. W pierwszej połowie lat osiemdziesiątych wyjeżdżały głównie osoby urodzone w końcu lat pięćdziesiątych i na początku sześćdziesiątych, często były to młode rodziny z dziećmi. Pod koniec lat osiemdziesiątych i na początku dziewięćdziesiątych wyjeżdżały głównie osoby urodzone pod koniec lat sześćdziesiątych i na początku siedemdziesiątych, wraz z osiągnięciem pełnoletniości. Były to najczęściej osoby nie pozostające w związkach małżeńskich.

Tabela 2.1. Podstawowe dane o ludności w badanych miejscowościach

Miejscowość	Liczba:				Udział procentowy:				Stosunek liczby emigrantów zawieszonych do liczby zamieszkałych (%)
	zameldowanych	faktycznie zamieszkałych	emigrantów zawieszonych	faktycznie zamieszkałych autochtonów	faktycznie zamieszkałych nieautochtonów	autochtonów wśród zamieszkałych	nieautochtonów wśród zamieszkałych	emigrantów zawieszonych wśród zameldowanych	
Bażany	706	496	210	451	45	90,9	9,1	29,7	42,3
Biadacz	677	514	163	355	159	69,1	30,9	24,1	31,7
Brzeziny	323	296	27	0	296	0,0	100,0	8,4	9,1
Bręczkowice	63	60	3	0	60	0,0	100,0	4,8	5,0
Dzierżkowice	148	140	8	13	127	9,3	90,7	5,4	5,7
Głuszyna	878	794	84	17	777	2,1	97,9	9,6	10,6
Grablin	645	575	70	27	548	4,7	95,3	10,9	12,2
Idzikowice	799	751	48	1	750	0,1	99,9	6,0	6,4
Landzmierni	590	478	112	402	76	84,1	15,9	19,0	23,4
Ligota Proszkowska	861	622	239	558	64	89,7	10,3	27,8	38,4
Łaziska	635	432	203	410	22	94,9	5,1	32,0	47,0
Łukowice Brzeskie	546	474	72	0	474	0,0	100,0	13,2	15,2
Mikowice	370	320	50	3	317	0,9	99,1	13,5	15,6
Narok	751	594	157	336	258	56,6	43,4	20,9	26,4
Piszczy	414	399	15	27	372	6,8	93,2	3,6	3,8
Prądy	360	310	50	30	280	9,7	90,3	13,9	16,1
Prośna	104	101	3	0	101	0,0	100,0	2,9	3,0
Staniszcze Małe	1060	786	274	695	91	88,4	11,6	25,8	34,9
Świerczów	528	446	82	50	396	11,2	88,8	15,5	18,4
Wilimowice	129	124	5	9	115	7,3	92,7	3,9	4,0
Wronin	347	307	40	237	70	77,2	22,8	11,5	13,0
Żłitnice	673	538	135	489	49	90,9	9,1	20,1	25,1
Żużela	572	496	76	458	38	92,3	7,7	13,3	15,3
Razem	12 179	10 053	2 126	4 568	5 485	45,4	54,6	17,5	21,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Należy przy tym dodać, że wśród osób uznanych za faktycznie zamieszkałe w badanych miejscowościach znaczną część stanowią osoby przebywające z różnych powodów czasowo poza nimi. Duży jest zwłaszcza¹⁴ udział osób pracujących za granicą, co będzie przedmiotem szczegółowej analizy w kolejnych rozdziałach.

Należy zaznaczyć, że rozbieżności pomiędzy liczbą zameldowanych a liczbą zamieszkałych istotnie się różnią. Największe rozbieżności cechują takie miejscowości jak: Łaziska, Bażany, Ligota Prószkowska, Biadacz, Narok i Żlinice, w których udział emigrantów zawieszonych wynosi od 20,1 do 32,0%. Łatwo zauważyć, że wszystkie te miejscowości wyróżniają się takimi cechami jak: duże (w przeszłości i obecnie) udziały ludności autochtonicznej w strukturze mieszkańców, wielkość (wsie duże) oraz spore udziały ludności utrzymującej się ze źródeł nierolniczych. Potwierdzają to wnioski zauważalne już we wcześniej prowadzonych badaniach. Z kolei najmniejszą skalą nierejestrowanej emigracji stałej, nie przekraczającą 5,5%, charakteryzują się takie miejscowości jak: Prosna, Pilszcz, Wilemowice, Brzęczkowice i Dzierżkowice. Ich wspólną cechą jest wielkość (wsie małe) oraz niewielki udział (lub brak) autochtonów w strukturze mieszkańców. Mimo tych sporych różnicowań w wielkości nierejestrowanej emigracji stałej, mających związek głównie z pochodzeniem ludności, zwracają uwagę istotne rozbieżności dotyczące wszystkich badanych miejscowości: w każdej z nich liczba zamieszkałych osób jest mniejsza od liczby zameldowanych i we wszystkich przypadkach są to różnice istotne. Na bazie wyników, zarówno prezentowanych badań jak i prowadzonych wcześniej¹⁵ lub równoległe¹⁶, można szacować, że udział emigrantów zawieszonych w strukturze ludności wiejskiej województwa wynosi średnio ok. 10–13% wśród ludności pochodzenia napływowego oraz ok. 22–27% wśród ludności autochtonicznej.

W badanych miejscowościach dokonano również bardzo ważnych w kontekście dalszych analiz ustaleń, dotyczących liczby i udziałów ludności autochtonicznej, posiadającej obywatelstwo niemieckie lub podstawy do jego potwierdzenia/uzyskania. Jak wskazują dane zaprezentowane w tab. 2.1, udział ludności autochtonicznej w badanych miejscowościach wyniósł ogółem 45,4% mieszkańców, czyli był prawie identyczny jak w populacji badanej w latach 2006–2007. Największymi udziałami ludności autochtonicznej cechują się takie miejscowości jak: Łaziska, Żużela, Bażany, Żlinice, Ligota Prószkowska, Staniszcze Małe i Landzmierny, w których przekracza on 84%. Z kolei całkowity brak ludności autochtonicznej ustalono

14 Pewną, choć nie mierzoną w prezentowanych badaniach część mieszkańców miejscowości stanowią osoby przebywające i pracujące w ośrodkach miejskich oraz mieszkające tam również (internaty, stancje, akademiki itp.) przez większą część czasu młodzież ucząca się. Ponadto znaczna część pracujących i uczących się uczestniczy w codziennych dojazdach do pracy i szkół. Aby nie mylić tych osób z emigracją zawieszoną, traktowano je jako mieszkające w danej miejscowości

15 Patrz R. Jończy, *Zewnętrzne migracje ludności...*, op. cit., rozdz. II.

16 Patrz w miejscowościach badanych dla ustaleń tendencji migracyjnych charakteryzowanych w rozdziałach 4 i 5.

w Prosnej, Łukowicach Brzeskich, Brzezinach i Brzęczkowicach, a w szeregu innych miejscowości ich udziały są znikome (Idzikowice, Mikowice, Wilemowice) lub niewielkie (Dzierżkowice, Głuszyna, Grabin, Pilszcz, Prądy), nie przekraczające 10% zamieszkałych. Ustalone udziały są całkowicie zgodne z geografą rozmieszczenia ludności autochtonicznej w województwie (patrz rys.1.1 i porównaj z rys. 1.2)

2.2. Ludność w wieku produkcyjnym, przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym

Kolejnym zabiegiem badawczym było wyodrębnienie w populacji ludności zamieszkałej badane miejscowości podstawowych dla przeprowadzonej analizy, udziałów zatrudnienia grup wiekowych: ludności w wieku produkcyjnym (18–59 lat wśród kobiet, 18–64 lata wśród mężczyzn), poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym. Wyniki tego podziału zaprezentowano w tabeli 2.2.

Ogólnie rzecz biorąc udziały poszczególnych wyodrębnionych grup wieku przedstawiają się nieco mniej korzystnie niż w populacji badanej w roku 2006. Udział osób w wieku produkcyjnym wyniósł zaledwie 60,6%, zaś udział ludności w wieku poprodukcyjnym, wynoszący 19,9%, ukształtował się na poziomie wyższym niż ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,5%).

Wyniki badań potwierdzają tym samym formułowany już w poprzednich badaniach wniosek, że ze zjawiskiem emigracji stałej silnie związana jest inna tendencja demograficzna – starzenie się ludności wiejskiej. Masowa emigracja stała, mająca miejsce od końca lat siedemdziesiątych do początku dziewięćdziesiątych, dotyczyła w różnym stopniu ludności autochtonicznej i nieautochtonicznej, czego rezultatem jest nie tylko znaczne zmniejszenie się liczby ludności autochtonicznej w stosunku do liczby ludności nieautochtonicznej, ale również dużo mniej korzystna struktura wieku drugiej z wymienionych grup.

Widoczne staje się to zwłaszcza wtedy, kiedy porówna się zestawienia dotyczące wyodrębnionych grup wieku przygotowane odrębnie dla ludności autochtonicznej i nieautochtonicznej – patrz tab. 2.3. i 2.4.

W przypadku autochtonów średni udział ludności w wieku produkcyjnym, wynoszący 56,9%, jest istotnie niższy niż w grupie ludności nieautochtonicznej, gdzie wyniósł on 63,6%. Różnica ta wynika z ogromnej wśród autochtonów skali migracji stałej, która objęła głównie roczniki 1955–1980 oraz ich potomstwo. W rezultacie w strukturze wieku tej grupy etnicznej „brakuje” osób w wieku produkcyjnym i częściowo przedprodukcyjnym, a stosunkowo dużo jest osób starszych, które wyjeżdżały za granicę znacznie rzadziej. Stąd też udział osób w wieku poprodukcyjnym jest wśród autochtonów dużo większy (24,0%) niż wśród nieautochtonów (16,5%).

Tabela 2.2. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w badanych miejscowościach

Miejscowość	Procentowy udział emigrantów zawieszonych wśród zameldowanych	Liczba zamieszkałej ludności w wieku produkcyjnym	Procentowy udział wśród ogółu zamieszkałej ludności osób w wieku:		
			przed-produkcyjnym	produkcyjnym*	po-produkcyjnym
Bażany	29,7	255	20,8	51,4	27,8
Biadacz	24,1	309	17,5	60,1	22,4
Brzeziny	8,4	156	19,6	52,7	27,7
Brzęczkowice	4,8	42	15,0	70,0	15,0
Dzierżkowice	5,4	83	20,0	59,3	20,7
Głuszyna	9,6	516	16,2	65,0	18,8
Grabin	10,9	374	17,9	65,0	17,0
Idzikowice	6,0	511	21,3	68,0	10,7
Landzmierni	19,0	263	23,2	55,0	21,8
Ligota Proszkowska	27,8	348	19,3	55,9	24,8
Łaziska	32,0	244	20,1	56,5	23,4
Łukowice Brzeskie	13,2	268	24,3	56,5	19,2
Mikowice	13,5	199	20,9	62,2	16,9
Narok	20,9	379	20,4	63,8	15,8
Piłszcz	3,6	256	20,8	64,2	15,0
Prądy	13,9	194	21,6	62,6	15,8
Proсна	2,9	57	16,8	56,4	26,7
Staniszcze Małe	25,8	506	15,8	64,4	19,8
Świerczów	15,5	273	17,7	61,2	21,1
Wilemowice	3,9	71	28,2	57,3	14,5
Wronin	11,5	202	13,0	65,8	21,2
Żłinice	20,1	333	17,1	61,9	21,0
Żużela	13,3	253	25,6	51,0	23,4
Ogółem	17,5	6092	19,5	60,6	19,9

* Kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni w wieku 18–64 lat.

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 2.3. Struktura wieku ludności autochtonicznej w badanych miejscowościach

Miejscowość	Procentowy udział emigrantów zawieszonych wśród zameldowanych	Liczba zamieszkałej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym	Procentowy udział wśród ogółu zamieszkałej ludności autochtonicznej osób w wieku:		
			przed-produkcyjnym	produkcyjnym*	poprodukcyjnym
Bażany	29,7	231	20,0	51,2	28,8
Biadacz	24,1	210	13,8	59,2	27,0
Brzeziny	8,4	0	0,0	0,0	0,0
Brzęczkowice	4,8	0	0,0	0,0	0,0
Dzierżkowice	5,4	10	7,7	76,9	15,4
Głuszyna	9,6	11	17,6	64,7	17,6
Grabín	10,9	17	11,1	63,0	25,9
Idzikowice	6,0	1	0,0	100,0	0,0
Landzmierz	19,0	212	21,6	52,7	25,6
Ligota Prószkowska	27,8	306	18,8	54,8	26,3
Łaziska	32,0	225	20,7	54,9	24,4
Łukowice Brzeskie	13,2	0	0,0	0,0	0,0
Mikowice	13,5	3	0,0	100,0	0,0
Narok	20,9	199	19,3	59,2	21,4
Pilszcz	3,6	14	33,3	51,9	14,8
Prądy	13,9	16	30,0	53,3	16,7
Prosna	2,9	0	0,0	0,0	0,0
Staniszcze Małe	25,8	438	16,4	63,0	20,6
Świerczów	15,5	27	26,0	54,0	20,0
Wilemowice	3,9	4	55,6	44,4	0,0
Wronin	11,5	145	14,8	61,2	24,1
Żlinice	20,1	304	16,0	62,2	21,9
Żużela	13,3	228	26,4	49,8	23,8
Ogółem	17,5	2601	19,1	56,9	24,0

* Kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni w wieku 18–64 lat.

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 2.4. Struktura wieku ludności nieautochtonicznej w badanych miejscowościach

Miejscowość	Procentowy udział emigrantów zawieszonych wśród zameldowanych	Liczba zamieszkałej ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym	Procentowy udział wśród ogółu zamieszkałej ludności nieautochtonicznej osób w wieku:		
			przed-produkcyjnym	produkcyjnym*	po-produkcyjnym
Bażany	29,7	24	28,9	53,3	17,8
Biadacz	24,1	99	25,8	62,3	11,9
Brzeziny	8,4	156	19,6	52,7	27,7
Brzęczkowice	4,8	42	15,0	70,0	15,0
Dzierżkowice	5,4	73	21,3	57,5	21,3
Głuszyna	9,6	505	16,2	65,0	18,8
Grabín	10,9	357	18,2	65,1	16,6
Idzikowice	6,0	510	21,3	68,0	10,7
Landzmiern	19,0	51	31,6	67,1	1,3
Ligota Prószkowska	27,8	42	23,4	65,6	10,9
Łaziska	32,0	19	9,1	86,4	4,5
Łukowice Brzeskie	13,2	268	24,3	56,5	19,2
Mikowice	13,5	196	21,1	61,8	17,0
Narok	20,9	180	21,7	69,8	8,5
Piłszcz	3,6	242	19,9	65,1	15,1
Prądy	13,9	178	20,7	63,6	15,7
Prosna	2,9	57	16,8	56,4	26,7
Staniszcze Małe	25,8	68	11,0	74,7	14,3
Świerczów	15,5	246	16,7	62,1	21,2
Wilemowice	3,9	67	23,1	58,3	15,7
Wronin	11,5	57	7,1	81,4	11,4
Żłinice	20,1	29	28,6	59,2	12,2
Żużela	13,3	25	15,8	65,8	18,4
Ogółem	17,5	3491	19,9	63,6	16,5

* Kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni w wieku 18–64 lat

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Należy jednak podkreślić, że na różnice w strukturze wieku pomiędzy autochtonami a nieautochtonami nie wpłynęła wyłącznie emigracja stała autochtonów, czy raczej nie wpłynęła ona wyłącznie w sposób bezpośredni. Za zaistniały stan odpowiada również imigracja dotycząca zwłaszcza przepływu ludności miejskiej do położonych w pobliżu miast wsi. Z uwagi na to, że obszary otaczające stolicę i większość miast regionu były i są zamieszkiwane głównie przez ludność autochtoniczną, która w przeszłości masowo opuszczała region i kraj, ludność pochodzenia napływowego zamieszkująca zwłaszcza takie miasta jak: Opole, Strzelce Opolskie, Kluczbork, Olesno, Kędzierzyn-Koźle, Ozimek, Krapkowice, czy Dobrodzień w dużej mierze zajmowała opuszczane przez nich domy, częściowo zaś budowała nowe. W rezultacie, w szeregu miejscowości, zwłaszcza korzystnie położonych w pobliżu miast, doszło do swoistej wymiany części ludności autochtonicznej na napływową. Skutkiem tego są zarówno mniejsze ubytki liczby mieszkańców na przestrzeni lat, jak i korzystniejsza struktura wieku wynikająca z faktu, że przybywający na podmiejskie wsie nowi mieszkańcy, to na ogół osoby młode. Potwierdzają to cechy miejscowości wyróżniających się dużymi udziałami dzieci w grupie ludności autochtonicznej. Miejscowościami tymi są: Landzierz położony koło Kędzierzyna, Żłinice i Biadacz koło Opola, Bażany koło Kluczborka i Łukowice Brzeskie położone obok Brzegu. Każda z tych miejscowości ma charakter podmiejski. Zgodnie z tą prawidłowością najmniejszymi udziałami ludności nieautochtonicznej w wieku przedprodukcyjnym cechują się Łaziska i Wronin – dwie miejscowości położone peryferyjnie.

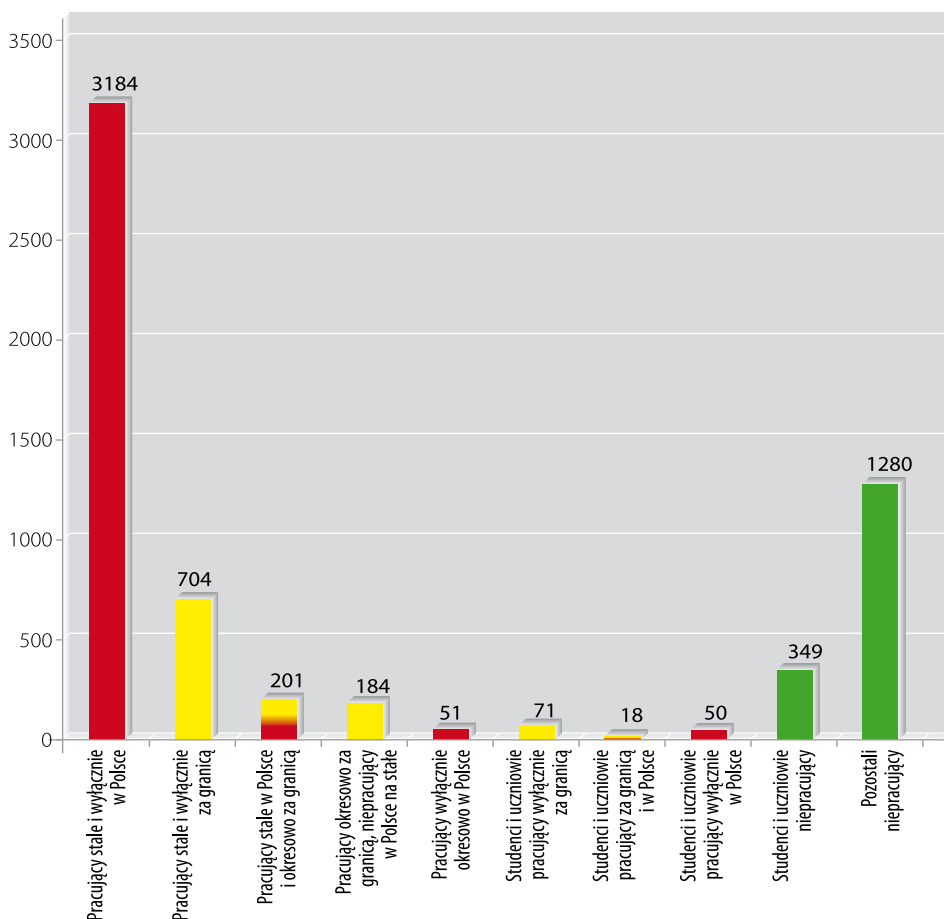
Rozdział 3.

Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności w wieku produkcyjnym badanej populacji ludności wiejskiej

3.1. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach

Ważnym etapem badań, któremu poświęcono sporo uwagi była analiza form zatrudnienia w kraju i za granicą osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących badane miejscowości. Jak się okazuje (patrz rys. 3.1. i tab. 3.1 i 3.2), z ogółu 6092 osób w wieku produkcyjnym, zamieszkujących badane miejscowości, największa część, bo 52,3% (3184 osoby), pracuje stale i wyłącznie w Polsce. Drugą pod względem liczebności grupę stanowią osoby niepracujące stanowiące 21,0% (1280 osób). Trzecia pod względem udziałowym jest grupa osób pracujących stale i wyłącznie za granicą, co stanowi 11,2% ogółu (704 osoby). Czwartą grupę, liczącą 349 osób (5,7% ogółu) stanowią osoby studiujące lub uczące się (w trybie dziennym) i nie podejmujące pracy. Z kolei trzy kolejne grupy skupiają osoby korzystające z jakiejś formy pracy za granicą, jednak niepracujące tam stale: 201 badanych (3,3%) stanowiły osoby pracujące stale w Polsce i dorabiające okresowym zatrudnieniem za granicą, 184 badanych (3,0%) stanowiły osoby pracujące okresowo za granicą a niepracujące w Polsce stale (nie pracujące w ogóle lub pracujące jedynie okresowo), zaś 71 badanych (1,2%) stanowili studenci, słuchacze i uczniowie trybu stacjonarnego, okresowo podejmujący zatrudnienie za granicą. Trzy, najmniej licznie reprezentowane grupy, to osoby pracujące wyłącznie okresowo w Polsce (51 osób, 0,8%), studenci, uczniowie i słuchacze trybu dziennego, korzystający z okresowego zatrudnienia w kraju (50 osób, 0,8%) oraz przedstawiciele tej samej uczącej się w trybie dziennym młodzieży, osoby pracujące zarówno w kraju jak i za granicą (18 osób, 0,3%).

Rysunek 3.1. Formy zatrudnienia ludności zamieszkującej badane miejscowości

Kolorem czerwonym zaznaczono pracujących wyłącznie w Polsce

Kolorem żółtym zaznaczono pracujących wyłącznie za granicą

Kolorem czerwono-żółtym zaznaczono pracujących w Polsce i za granicą

Kolorem zielonym zaznaczono niepracujących

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

W sumie zatem z możliwości podjęcia pracy za granicą korzysta 19,4% ludności w wieku produkcyjnym, a ok. 16% pracuje wyłącznie za granicą. Na każde trzy osoby pracujące wyłącznie w Polsce przypada jedna pracująca wyłącznie za granicą. Najlepszym chyba jednak wskaźnikiem ilustrującym nasilenie migracji zarobkowej jest udział osób podejmujących (w jakiegokolwiek formie) pracę za granicą w stosunku do ogółu pracujących (w jakiegokolwiek formie i gdziekolwiek). Udział ten (patrz ostatni wiersz tab. 3.1) wynosi 26,4%.

Tabela 3.1. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności badanych miejscowości w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród ludności w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale w Polsce i wyłącznie w Polsce	pracujących stale w Polsce i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo i wyłącznie za granicą	pracujących okresowo i wyłącznie w Polsce	pracujących i wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących i wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Bażany	44,3	16,9	9,8	3,5	0,0	3,1	0,0	2,4	5,5	14,5	255	41,7
Biadacz	66,3	4,9	1,0	1,0	0,6	0,3	0,0	1,9	10,4	13,6	309	9,4
Breziny	74,4	3,2	5,1	1,9	2,6	0,0	0,0	0,6	2,6	9,6	156	11,7
Bręczkowice	54,8	23,8	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	16,7	42	31,4
Dzierżkowice	42,2	15,7	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4	4,8	33,7	83	27,5
Giiszyna	54,5	12,2	1,6	1,7	0,2	0,6	0,0	1,2	5,8	22,3	516	22,4
Grabin	53,7	4,5	0,0	5,6	2,1	0,5	0,0	0,0	9,4	24,1	374	16,1
Idzikowice	54,2	7,4	1,0	2,3	0,6	0,4	0,4	0,6	7,0	26,0	511	17,3
Landzmierz	44,1	11,8	4,6	7,2	0,4	6,8	1,1	1,5	4,6	17,9	263	40,7
Ligota Prószkowska	46,0	23,3	2,0	4,0	0,3	2,3	0,6	0,3	6,9	14,4	348	40,9
Łaziska	32,0	21,7	0,0	4,1	3,3	2,0	0,0	0,0	4,1	32,8	244	44,2
Łukowice Brzeskie	64,6	5,6	1,9	3,0	0,4	0,0	0,4	0,0	2,6	21,6	268	14,3
Mikowice	58,3	2,5	11,6	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	4,5	22,1	199	19,9
Narok	52,2	13,2	4,0	1,3	0,0	0,3	0,3	0,5	4,5	23,7	379	26,5
Płiszcz	43,8	18,8	0,8	0,4	0,0	3,1	0,0	0,0	0,8	32,4	256	34,5
Prądy	52,6	7,2	2,1	5,7	0,0	0,0	0,0	1,5	6,7	24,2	194	21,6
Proсна	68,4		5,3	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	10,5	14,0	57	7,0
Staniszcze Małe	48,8	15,8	5,5	4,7	0,4	1,2	0,2	0,2	5,7	17,4	506	35,7
Świerczów	62,3	2,9	6,2	1,1	3,7	0,0	0,0	0,0	9,5	14,3	273	13,5
Willemowice	71,8	7,0	1,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	15,5	71	12,1
Wronin	39,6	16,8	5,4	5,0	1,0	1,0	0,0	0,5	5,0	25,7	202	40,7
Żłitnice	52,0	13,5	3,6	2,1	0,0	0,6	2,4	2,4	5,7	17,7	333	29,0
Żużela	46,6	12,3	4,3	4,7	2,8	2,0	0,0	1,6	3,2	22,5	253	31,4
ogółem	52,3	11,6	3,3	3,0	0,8	1,2	0,3	0,8	5,7	21,0	6092	26,4

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Należy zwrócić uwagę na znaczne rozbieżności pomiędzy udziałami pracujących za granicą cechującymi poszczególne miejscowości. Jak widać (tab.3.1) prawie wszystkie miejscowości odznaczające się dużymi udziałami osób podejmujących pracę za granicą, wyróżniają się albo dużym udziałem ludności autochtonicznej wśród której tradycje zatrudnienia są silniejsze i starsze (Bażany, Wronin, Łaziska, Staniszcze Małe, Landzmierny, Ligota Prószkowska), albo (i) położeniem cechującym się znacznym oddaleniem od Opola i innych większych miast (Wronin, Brzęczkowice, Ligota Prószkowska, Łaziska, Staniszcze Małe) lub lokalizacją w pobliżu takich miejscowości, w których możliwości zatrudnienia w okresie transformacji znacznie się ograniczyły (Bażany k. Kluczborka). Specyficznym czynnikiem determinującym duży udział pracujących za granicą w miejscowości Pilszcz jest pobliże Czech i Ostrawy, skutkujące zatrudnieniem tam sporej liczby jego mieszkańców.

Badania potwierdzają, że miejscowości charakteryzujące się dużymi udziałami pracujących za granicą mają też inną wspólną cechę. Na ogół są to wsie, których mieszkańcy w przeszłości podejmowali zatrudnienie w dużych zakładach przemysłowych, których działalność po upadku PRL-u uległa ograniczeniu lub zakończeniu. W związku z tym w miejscowościach tych był duży udział ludności robotniczo-chłopskiej, opierającej swój byt na pracy w przemyśle i w małych gospodarstwach rolnych. Okres transformacji wiążący się z upadkiem zarówno wielkich zakładów przemysłowych, jak i małych gospodarstw rolnych, zwłaszcza położonych na słabych glebach¹⁷, zmienił te warunki. Niemożność podejmowania zatrudnienia (zwłaszcza atrakcyjnego płacowo) w pobliżu miejsca zamieszkania i jednoczesna dostępność¹⁸ pracy za granicą sprawiły, że na dużą skalę zaczęto podejmować zatrudnienie za granicą.

Jak już wspomniano, cechą najbardziej różnicującą zachowania migracyjne jest posiadanie bądź nieposiadanie podwójnego obywatelstwa. W związku z tym, podobnie jak w przypadku analiz prowadzonych przed dwoma i czterema laty, wyodrębniono te dwie grupy ludności i dokonując odpowiednich zestawień przeanalizowano je z osobna w kolejnych dwóch podrozdziałach.

17 Obszar, na którym zlokalizowana była (i jest) większa część przemysłu regionu pokrywa się dość dokładnie z obszarem o najgorszych warunkach (bonitacja gleb) do prowadzenia produkcji rolnej. Szerszą prezentację tego zagadnienia zawarto w pracy R. Jończy, *Migracje zagraniczne z obszarów...*, op. cit.

18 Na obszarze o największej koncentracji przemysłu większość ludności wsi stanowiła i częściowo dalej stanowi ludność autochtoniczna, która od początku lat dziewięćdziesiątych uzyskała możliwość podejmowania pracy w Europie Zachodniej.

Tabela 3.2. Ludność badanych miejscowości wybierająca poszczególne formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Bażany	113	43	25	9	0	8	0	6	14	37	255	41,7
Biadacz	205	15	3	3	2	1	0	6	32	42	309	9,4
Brzeziny	116	5	8	3	4	0	0	1	4	15	156	11,7
Bręczkowice	23	10	0	1	0	0	0	1	0	7	42	31,4
Dzierżkowice	35	13	1	0	0	0	0	2	4	28	83	27,5
Głuszyna	281	63	8	9	1	3	0	6	30	115	516	22,4
Grablin	201	17		21	8	2	0	0	35	90	374	16,1
Idzikowice	277	38	5	12	3	2	2	3	36	133	511	17,3
Landzmierni	116	31	12	19	1	18	3	4	12	47	263	40,7
Ligota Prószkowska	160	81	7	14	1	8	2	1	24	50	348	40,9
Łażiska	78	53	0	10	8	5	0	0	10	80	244	44,2
Łukowice Brzeskie	173	15	5	8	1	0	1	0	7	58	268	14,3
Mikowice	116	5	23	1	0			1	9	44	199	19,9
Narok	198	50	15	5	0	1	1	2	17	90	379	26,5
Piłszcz	112	48	2	1	0	8	0	0	2	83	256	34,5
Prądy	102	14	4	11	0	0	0	3	13	47	194	21,6
Proсна	39	0	3	0	1	0	0	0	6	8	57	7,0
Staniszcze Małe	247	80	28	24	2	6	1	1	29	88	506	35,7
Świerczów	170	8	17	3	10	0	0	0	26	39	273	13,5
Wilnemowice	51	5	1	1	0	0	0	0	2	11	71	12,1
Wronin	80	34	11	10	2	2	0	1	10	52	202	40,7
Żłitnice	173	45	12	7		2	8	8	19	59	333	29,0
Żużela	118	31	11	12	7	5		4	8	57	253	31,4
ogółem	3184	704	201	184	51	71	18	50	349	1280	6092	26,4

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

3.2. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach

Jak należało się spodziewać, udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej zaprezentowane na rys. 3.2. i w tab. 3.3 i 3.4 istotnie odbiegają od udziałów ustalonych dla ogółu ludności badanych miejscowości. Różnice te objawiają się mniejszym niż dla ogółu populacji udziałem osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce (45,0% – 1170 osób) i – zwłaszcza istotnie większym udziałem osób pracujących stale i wyłącznie za granicą (17,2% – 446 badanych). Większy jest również udział osób korzystających za granicą z innych form zatrudnienia niż praca stała. Ok. 4,3% badanych pracuje okresowo za granicą, łącząc to ze stałą pracą w Polsce, 4,2% pracuje okresowo za granicą nie wykonując w Polsce pracy stałej, a 2,1% stanowią pracujący wyłącznie za granicą, są to studenci i uczniowie trybu dziennego. Również udział studentów i uczniów wiążących pracę w Polsce z pracą za granicą, mimo że niewielki (0,6%), jest dwukrotnie większy niż w przypadku całej populacji badanej ludności wiejskiej.

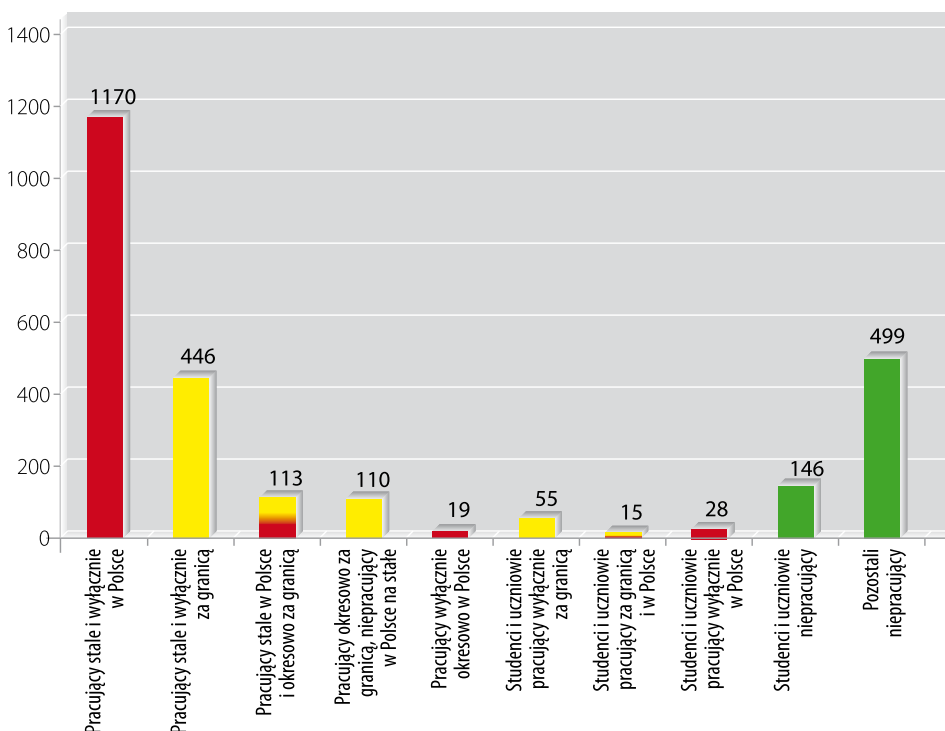
Adekwatnie do tego, niższy jest udział osób niepracujących, który wynosi 19,2%. Z kolei porównywalne, jak w przypadku całej populacji, są udziały dwóch innych wyodrębnionych grup: osób pracujących wyłącznie okresowo w Polsce oraz niepracujących studentów i uczniów.

W sumie w grupie ludności autochtonicznej z pracy za granicą korzysta 28,4% ludności w wieku produkcyjnym, a 37,8% ogólnej liczby (jakkolwiek i gdziekolwiek) pracujących (patrz tab. 3.3). Udziały te są więc znacznie większe od odpowiednich udziałów liczonych dla całości ludności wiejskiej, ale jednocześnie istotnie niższe niż wskazywały wyniki badań dotyczących zatrudnienia i migracji autochtonów w 2006 roku. Kwestii tej, czyli zmianom, jakie dokonały się w okresie dwóch lat, poświęcono jednakże odrębne rozdziały w dalszej części pracy.

Porównując udziały autochtonów pracujących w różnej formie w kraju i za granicą w poszczególnych miejscowościach, zauważyć można, że szczególnie duże, ponadprzeciętne udziały pracujących za granicą są szczególnie widoczne dla miejscowości charakteryzujących się określonymi cechami. Duże udziały pracujących za granicą dotyczą w pierwszym rzędzie wsi, w których autochtoni są niewielką mniejszością, zaś same miejscowości położone są z dala od miejsc pracy i ośrodków rozwoju. Taką cechą posiadają miejscowości: Grabin, Wilemowice, Świerczów i Dzierżkowice. Drugi typ stanowią miejscowości z dominującym udziałem ludności autochtonicznej, w przeszłości „robotniczo-chłopskie” i położone z dala od miejsc atrakcyjnego zatrudnienia. W grupie tych miejscowości należy wymienić: Staniszcze Małe, Bażany, Landzermierz, Łaziska i Narok. Z kolei miejscowości, z których do pracy za granicą wyjeżdża stosunkowo mało, mniej niż 33% autochtonów, wyróżniają się głównie korzystnym położeniem w pobliżu Opola, stanowiącego najlepszy w regionie ośrodek zatrudnienia i zbytu. Dotyczy to takich wsi, jak: Biadacz, Prądy, Żlinice. Udziały autochtonów pracujących za granicą są

również relatywnie niskie w Głuszynie i Pilszczu, jednak warto zauważyć, że w tych dwóch miejscowościach liczby aktywnych zawodowo autochtonów były bardzo niewielkie, co powoduje, że pojedyncze osoby wpływają znacząco na kształtowanie się poszczególnych udziałów.

Rysunek 3.2. Formy zatrudnienia ludności autochtonicznej zamieszkującej badane miejscowości

Kolorem czerwonym zaznaczono pracujących wyłącznie w Polsce

Kolorem żółtym zaznaczono pracujących wyłącznie za granicą

Kolorem czerwono-żółtym zaznaczono pracujących w Polsce i za granicą

Kolorem zielonym zaznaczono niepracujących

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 3.3. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej badanych miejscowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród autochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Bażany	43,7	18,2	10,0	3,9	0,0	3,0	0,0	2,6	6,1	12,6	231	43,1
Biadacz	61,9	7,1	1,0	1,0	0,0	0,5	0,0	2,4	10,0	16,2	210	12,9
Dzierżkowice	40,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	20,0	10	42,9
Gluszyna	63,6	9,1	9,1	9,1	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11	27,3
Grablin	35,3	17,6	0,0	23,5	0,0	11,8	0,0	0,0	5,9	5,9	17	60,0
Idzikowice	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	0,0
Landzmierni	40,6	14,6	5,2	8,0	0,5	7,5	1,4	1,4	4,2	16,5	212	46,4
Ligota Proszkowska	40,8	26,1	2,3	4,6	0,3	2,6	0,7	0,3	6,9	15,4	306	46,6
Łaziska	31,1	23,1		4,4	3,6	2,2	0,0	0,0	3,6	32,0	225	46,2
Mikowice	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,7	3	0,0
Narok	43,2	18,6	5,0	2,5	0	0,5	0,5	0,0	3,0	26,6	199	38,6
Piłszczy	64,3	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	7,1	14	18,2
Prądy	62,5	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,3	16	9,1
Staniszcze Małe	46,8	18,0	5,9	5,0	0,2	1,4	0,2	0,0	5,7	16,7	438	39,4
Świerczów	44,4	7,4	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,9	0,0	27	40,0
Wilemowice		50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	4	100,0
Wronin	42,1	16,6	4,1	4,8	1,4	1,4	0,0	0,7	4,8	24,1	145	37,9
Żłitnice	50,0	13,8	3,9	2,3	0,0	0,7	2,6	2,6	5,6	18,4	304	30,7
Żużela	45,6	13,2	3,9	5,3	2,2	2,2	0,0	1,8	3,1	22,8	228	33,1
Ogółem	45,0	17,2	4,3	4,2	0,7	2,1	0,6	1,1	5,6	19,2	2601	37,8

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 3.4. Ludność autochtoniczna badanych miejscowości wybierająca poszczególne formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Mięjsowość	101	42	23	9	0	7	0	6	14	29	231	43,1
	130	15	2	2	0	1	0	5	21	34	210	12,9
	4	3	0	0	0	0	0	0	1	2	10	42,9
	7	1	1	1	1	0	0	0	0	0	11	27,3
	6	3	0	4	0	2	0	0	1	1	17	60,0
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
	86	31	11	17	1	16	3	3	9	35	212	46,4
	125	80	7	14	1	8	2	1	21	47	306	46,6
	70	52	0	10	8	5	0	0	8	72	225	46,2
	1		0	0	0	0	0	0	0	2	3	0,0
	86	37	10	5	0	1	1	0	6	53	199	38,6
	9	2	0	0	0	0	0	0	2	1	14	18,2
	10	1	0	0	0	0	0	0	0	0	16	9,1
	205	79	26	22	1	6	1	0	25	73	438	39,4
	12	2	6	0	0	0	0	0	7	0	27	40,0
	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	4	100,0
61	24	6	7	2	2	2	0	1	7	35	145	37,9
152	42	12	7	0	2	2	8	8	17	56	304	30,7
104	30	9	12	5	5	5	0	4	7	52	228	33,1
Ogółem	1170	446	113	110	19	55	15	28	146	499	2601	37,8

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

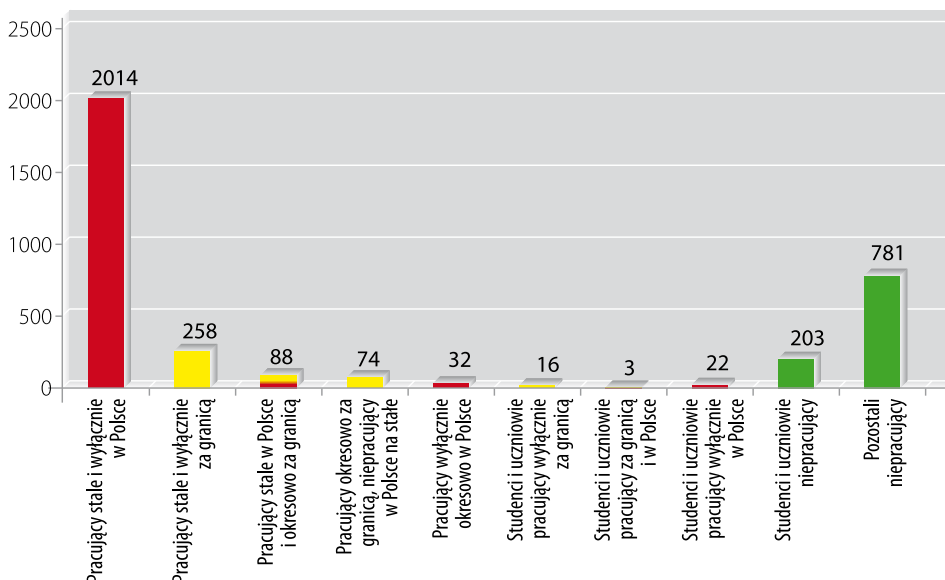
3.3. Zatrudnienie w kraju i za granicą wśród ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach

W grupie ludności pochodzenia napływowego zamieszkującej badane miejscowości udziały pracujących w kraju i za granicą kształtują się zasadniczo inaczej. Aby zapewnić przejrzystość i pełnię porównań, dokonano ich, podobnie jak w poprzednich dwóch podrozdziałach, w trzech zestawieniach ilustrujących zarówno udziały poszczególnych form zatrudnienia w poszczególnych miejscowościach (rys. 3.3), jak i udziały (tab.3.5) i liczby (tab.3.6) osób wybierających poszczególne formy zatrudnienia w poszczególnych badanych miejscowościach.

Pośród ogólnej liczby 3491 nieautochtonów w wieku produkcyjnym zamieszkujących badane miejscowości największą część, a zarazem większość, bo 57,7% (2014 osób), stanowią osoby pracujące stale i wyłącznie w Polsce. Udział pracujących stale w Polsce jest więc znacznie większy niż wśród autochtonów, bo wyniósł 45,0%. Drugą pod względem wielkości grupę stanowią osoby niepracujące, których udział wyniósł 22,4%, był więc o ponad trzy punkty procentowe wyższy niż wśród autochtonów. Kolejną pod względem liczebności grupą są osoby pracujące stale i wyłącznie za granicą (258 osób), stanowiące 7,4% badanych. Relatywnie duża jest również grupa niepracujących uczniów i studentów uczących się w trybie dziennym, licząca 203 osoby (5,6% osób w wieku produkcyjnym). Pozostałe grupy są zdecydowanie mniej liczne: 88 osób (2,5%) pracowało stale w Polsce i uzupełniało to okresowym zatrudnieniem za granicą, 74 osoby (2,1%) pracowały okresowo za granicą, nie będąc jednocześnie stale zatrudnionymi w Polsce, a 16 osób (0,9%) korzystało wyłącznie z pracy okresowej w kraju. Stosunkowo mało liczne, zwłaszcza w porównaniu do odpowiednich udziałów wśród autochtonów, były grupy studentów trybu dziennego, podejmujących zatrudnienie. 22 spośród nich (0,6% ludności w wieku produkcyjnym) pracowało wyłącznie w Polsce, 16 (0,5%) – wyłącznie za granicą, a zaledwie 3 (0,1%) łączyło zatrudnienie w kraju z zatrudnieniem za granicą. Zwraca uwagę fakt, że studium młodzi nieautochtoniczna zdecydowanie rzadziej (ponad dwukrotnie) niż młodzi autochtoniczna, podejmuje pracę, co zgodne jest z wynikami wcześniej prowadzonych badań.

Ogólne porównanie udziałów poszczególnych form zatrudnienia pomiędzy ludnością autochtoniczną a ludnością pochodzenia napływowego dowodzi, że **udział osób korzystających z pracy za granicą jest wśród nieautochtonów zdecydowanie niższy, bo ponad dwukrotnie (12,6% ludności w wieku produkcyjnym i 17,5% pracujących) niż wśród ludności autochtonicznej. Jeśli wśród pracujących autochtonów czyni to więcej niż co trzecia osoba to wśród nieautochtonów jedynie nieco więcej niż co szósta. Nie zmienia to faktu, że udziały pracujących za granicą w obydwu grupach są bardzo duże.**

Rysunek 3.3. Formy zatrudnienia ludności nieautochtonicznej zamieszkującej badane miejscowości

Kolorem czerwonym zaznaczono pracujących wyłącznie w Polsce

Kolorem żółtym zaznaczono pracujących wyłącznie za granicą

Kolorem czerwono-żółtym zaznaczono pracujących w Polsce i za granicą

Kolorem zielonym zaznaczono niepracujących

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Patrząc na udziały nieautochtonów korzystających z wyodrębnionych form zatrudnienia (tab.3.5) zwraca uwagę fakt, że bardzo się one różnią w przypadku poszczególnych miejscowości. Obok wsi, w których zatrudnienie nieautochtonów za granicą ma charakter bardzo ograniczony (Biadacz, Ligota Prószkowska, Prosna, Wilemowice), są też takie miejscowości, gdzie nasilenie migracji zarobkowej wśród nieautochtonów jest bardzo duże, porównywalne do ludności autochtonicznej (Pilszcz, Brzęczkowice), bądź nawet większe (Wronin). Wydaje się, że zróżnicowania te wynikają z kilku powodów. O dużym nasileniu migracji decydują dwa podstawowe względy. Pierwszym jest niewątpliwie peryferyjne położenie miejscowości utrudniające podejmowanie pracy w kraju (Wronin, Bażany, Brzęczkowice, Dzierżkowice, Pilszcz, Wronin, Głuszyna), a sprzyjające pracy za granicą (Pilszcz i Dzierżkowice położone przy granicy z Czechami i w pobliżu Ostrawy). Drugim są silne więzy i tradycje migracyjne w niektórych miejscowościach wynikłe głównie z długotrwałej już migracji ludności autochtonicznej (Bażany, Wronin).

Tabela 3.5. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności nieautochtonicznej badanych miejscowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród nieautochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba nieautochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu nieautochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Bażany	50,0	4,2	8,3	0,0	0,0	4,2	0,0	0,0	0,0	33,3	24	25,0
Biadacz	75,8	0,0	1,0	1,0	2,0	0,0	0,0	1,0	11,1	8,1	99	2,5
Brzeziny	74,4	3,2	5,1	1,9	2,6	0,0	0,0	0,6	2,6	9,6	156	11,7
Brzęczkowice	54,8	23,8	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	16,7	42	31,4
Dzierżkowice	42,5	13,7	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	4,1	35,6	73	25,0
Głuszyna	54,3	12,3	1,4	1,6	0,0	0,6	0,0	1,2	5,9	22,8	505	22,2
Grablin	54,6	3,9	0,0	4,8	2,2	0,0	0,0	0,0	9,5	24,9	357	13,2
Idzikowice	54,1	7,5	1,0	2,4	0,6	0,4	0,4	0,6	7,1	26,1	510	17,3
Landzmierni	58,8	0,0	2,0	3,9	0,0	3,9	0,0	0,0	2,0	23,5	51	13,9
Ligota Proszkowska	83,3	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	42	2,8
Łaziska	42,1	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,5	42,1	19	11,1
Łukowice Brzeskie	64,6	5,6	1,9	3,0	0,4	0,0	0,4	0,0	2,6	21,6	268	14,3
Mikowice	58,7	2,6	11,7	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	4,6	21,4	196	20,0
Narok	62,2	7,2	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	6,1	20,6	180	13,6
Pińczyc	42,6	19,0	0,8	0,4	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	33,9	242	35,6
Pądy	51,7	7,3	2,2	6,2	0,0	0,0	0,0	1,7	7,3	23,6	178	22,8
Proсна	68,4	0,0	5,3	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	10,5	14,0	57	7,0
Staniszcze Małe	61,8	1,5	2,9	2,9	1,5	0,0	0,0	1,5	5,9	22,1	68	10,2
Świerczów	64,2	2,4	4,5	1,2	4,1	0,0	0,0	0,0	7,7	15,9	246	10,6
Wilemowice	76,1	4,5	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	13,4	67	8,9
Wronin	33,3	17,5	8,8	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	29,8	57	48,6
Żłitnice	72,4	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9	10,3	29	12,5
Żużela	56,0	4,0	8,0	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	4,0	20,0	25	15,8
Ogółem	57,7	7,4	2,5	2,1	0,9	0,5	0,1	0,6	5,8	22,4	3491	17,5

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 3.6. Ludność nieautochtoniczna badanych miejscowości wybierająca poszczególne formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:								Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących nieautochtonów
	pracujących stale w Polsce i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących stale w Polsce	pracy- ujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących łącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących	
Bażany	12	1	2	0	1	0	0	0	8	24
Biadacz	75	0	1	1	0	0	1	11	8	99
Brzeziny	116	5	8	3	0	0	1	4	15	156
Bręczkowice	23	10	0	1	0	0	1	0	7	42
Dzierżkowice	31	10	1	0	0	0	2	3	26	73
Gluszyna	274	62	7	8	3	0	6	30	115	505
Grablin	195	14	0	17	0	0	0	34	89	357
Idzikowice	276	38	5	12	2	2	3	36	133	510
Landzmierni	30	0	1	2	2	0	1	3	12	51
Ligota Prószkowska	35	1	0	0	0	0	0	3	3	42
Łaziska	8	1	0	0	0	0	0	2	8	19
Łukowice Brzeskie	173	15	5	8	1	1	0	7	58	268
Mikowice	115	5	23	1	0	0	1	9	42	196
Narok	112	13	5	0	0	0	2	11	37	180
Piłszczy	103	46	2	1	8	0	0	0	82	242
Prądy	92	13	4	11	0	0	3	13	42	178
Prośna	39	0	3	0	1	0	0	6	8	57
Staniszcze Małe	42	1	2	2	1	0	1	4	15	68
Świerczów	158	6	11	3	10	0	0	19	39	246
Wiłomowice	51	3	1	1	0	0	0	2	9	67
Wronin	19	10	5	3	0	0	0	3	17	57
Żłitnice	21	3	0	0	0	0	0	2	3	29
Żużela	14	1	2	0	0	0	0	1	5	25
Ogółem	2014	258	88	74	32	16	22	203	781	3491
										17,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Z kolei o małym nasileniu migracji decydują względy przeciwne. Szczególnie mała migracja wśród nieautochtonów cechuje miejscowości, w których pobliżu ulokowane są ośrodki zatrudnienia (Biadacz, Brzeziny, Prosna, Żłinice, Żużela, Łukowice Brzeskie, Narok) oraz nie ma w nich rozwiniętej tradycji migracji i powiązań z zagranicą (Prosna, Brzeziny, Świerczów, Wilemowice). Relatywnie mała jest również migracja nieautochtonów mieszkających w miejscowościach z wyraźną przewagą migrujących masowo autochtonów, na obszarach z relatywnie dobrze rozwiniętą drobną działalnością gospodarczą (Ligota Prószkowska, Staniszcze Małe, Żużela, Landzmerz, Żłinice, Narok).

Warto również zwrócić uwagę, że w przypadku ludności z tej ostatniej grupy (za wyjątkiem Ligoty Prószkowskiej i Żłinic) podejmująca pracę za granicą ludność nieautochtoniczna, czyni to nie w formie pracy stałej, lecz raczej okresowo i/lub komplementarnie uzupełniając zarobki ze stałej pracy w Polsce okresowym dorabianiem za granicą.

Rozdział 4.

Zmiany w zakresie zatrudnienia w kraju i za granicą w latach 2006–2008

Najważniejszym celem przeprowadzonych badań było, oprócz diagnozy stanu w zakresie zatrudnienia ludności wiejskiej województwa opolskiego w kraju i za granicą, dokonanie ustaleń w zakresie zmian, jakie w skali i strukturze tego zatrudnienia dokonały się w ostatnich latach.

Najszerzy zakres porównań był możliwy w stosunku do okresu 2006–2008, a to dlatego, że dysponowano danymi dotyczącymi roku 2006, które uzyskano w toku badań prowadzonych wtedy na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu. Spośród 55 miejscowości, tworzących wtedy próbę badawczą, 16 badano również obecnie, w związku z czym możliwe było porównanie zarówno całej zamieszkałej w tych miejscowościach populacji ludności, jak i z osobna obu wyodrębnionych grup obywatelstwa, różniących się, co już wielokrotnie podkreślano, formami zatrudnienia w kraju i za granicą. Wyniki tych analiz zawarto w niniejszym rozdziale.

4.1. Zmiany w zatrudnieniu w kraju i za granicą w latach 2006–2008

Do analizy zmian, które dokonały się w latach 2006–2008 posłużyły dane dotyczące następujących miejscowości: Brzeziny, Brzęczkowice, Dzierżkowice, Głuszyna, Grabin, Idzikowice, Ligota Prószkowska, Łaziska, Łukowice Brzeskie, Narok, Pilszcz, Prądy Staniszcze Małe, Wilemowice, Żłinice i Żużela. W celu ustalenia zmian, jakie dokonały się w tych miejscowościach w zakresie zatrudnienia w latach 2006–2008 konieczne stało się zestawienie wyników badań dotyczących roku 2006 i roku 2008 dla tej grupy miejscowości. Zestawienia dotyczące roku 2008 sporządzono, wykorzystując wyniki badań zawarte w rozdziale 3, zaś zestawienia dotyczące roku 2006 sporządzono wykorzystując arkusze wyników badań przeprowadzonych wtedy na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Z uwagi na to, że w analizowanym dwuletnim przedziale czasowym zmieniła się liczba mieszkańców badanych miejscowości, jak również osób tworzących poszczególne grupy płci, wieku i obywatelstwa, dokonano zestawień zarówno w ujęciu udziałowym (procentowym), jak i liczbowym. W tabelach 4.1 i 4.2. przedstawiono dane dotyczące roku 2006, zaś

w tabelach 4.3 i 4.4 zawarto dane dotyczące roku 2008. Na rysunku 4.1 przedstawiono zmiany w liczbach osób wybierających w badanej populacji poszczególne formy zatrudnienia.

Jak widać zwłaszcza na rysunku oraz przy porównaniu tabel 4.1. i 4.3. w analizowanym dwuletnim okresie dość istotnie zmieniły się udziały najważniejszych form zatrudnienia. Szczególnie istotne zmiany zauważalne są w dwóch najważniejszych grupach: pracujących stale i wyłącznie w Polsce oraz pracujących stale i wyłącznie za granicą.

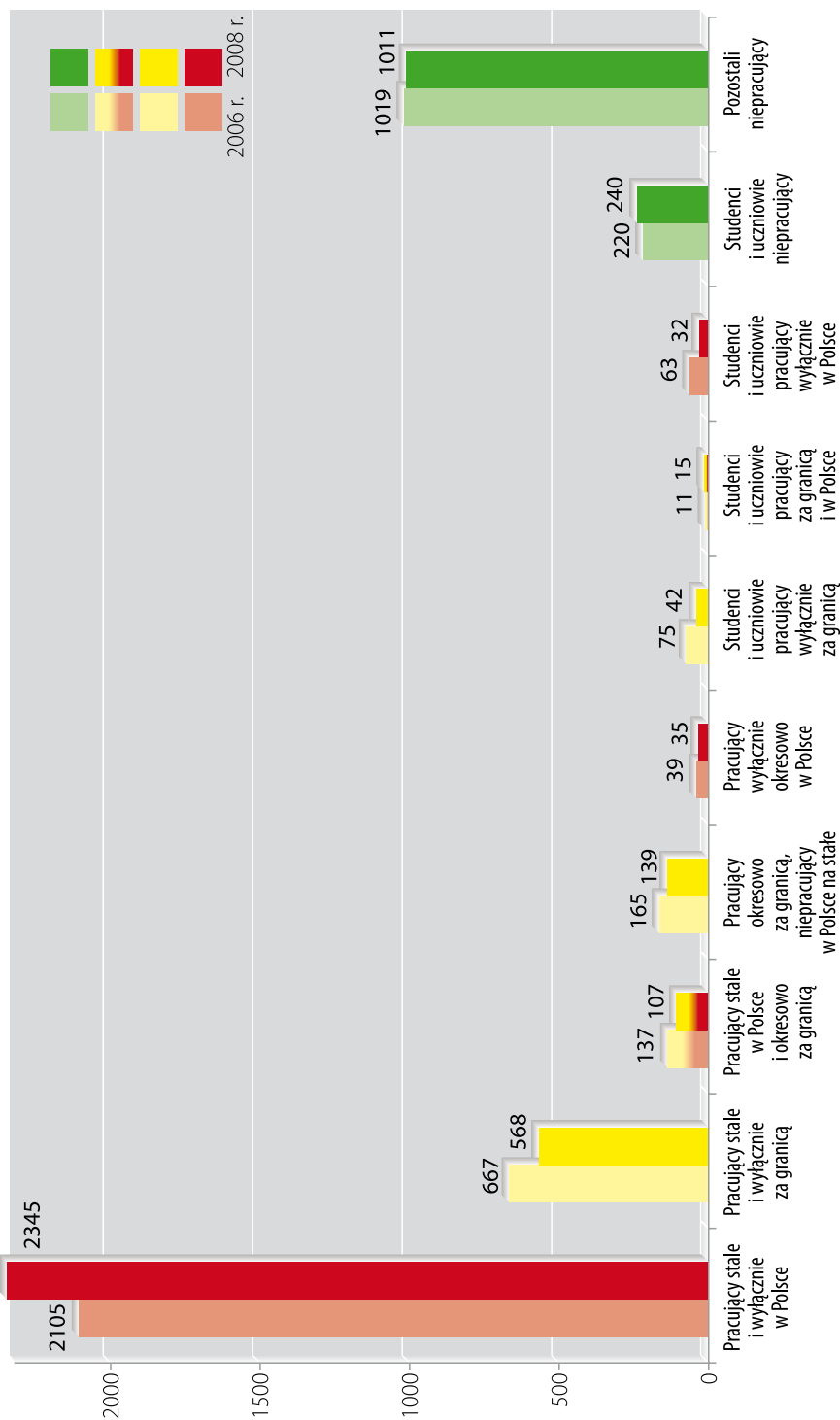
Liczba osób podejmujących stałą pracę w Polsce bardzo istotnie zwiększyła się (biorąc pod uwagę, że badany okres jest zaledwie dwuletni), bo o 240 osób (ok. 10%), zaś o podobną wielkość relatywną (z 667 na 568 osób) zmniejszyła się liczba pracujących stale i wyłącznie za granicą. Również w przypadku innych (niż stała) form zatrudnienia za granicą ich udziały się zmniejszyły.

Wystąpiły więc przynajmniej trzy pozytywne z punktu widzenia regionalnego rynku pracy zmiany. Dokonał się wyraźny wzrost udziału osób wykonujących (w kraju lub za granicą) pracę stałą, dokonała się substytucja pracy za granicą pracą w Polsce jak i pracy okresowej pracą stałą. Jednocześnie nie zmniejszyła się adekwatnie liczba niepracujących. Inną zauważalną zmianą jest spadek aktywności pracowniczej studentów i uczniów trybu dziennego.

Jest jednak zauważalne, że wymienione ogólne zmiany dotyczące populacji wszystkich badanych miejscowości są raczej rezultatem salda różnych zmian w poszczególnych miejscowościach niż wszędzie zauważalnym trendem, gdyż w poszczególnych badanych wsiach zmiany przebiegały bardzo różnie (por. tab. 4.1 i 4.3). Dość zgodną tendencją w układzie miejscowości jest jedynie wzrost stałego zatrudnienia w Polsce, który dokonał się w prawie wszystkich badanych miejscowościach. Wyraźne odstępstwo od tej tendencji zauważalne było jedynie w Pilszczu, specyficznej miejscowości położonej w pobliżu Czech, charakteryzującej się tym, że znaczna część jej mieszkańców podejmowała pracę w Czechach. Z kolei w przypadku udziałów zatrudnionych stale za granicą zmiany przebiegały w różnym kierunku. W Ligocie Prószkowskiej, Naroku, Łaziskach, Staniszczech Małych, Żlinicach i Żużeli udział pracujących stale za granicą wyraźnie się obniżył, zaś w miejscowościach takich jak Bręczkowice, Dzierzkowice, Grabin, Łukowice Brzeskie, Pilszcz, Prądy i Wilemowice udział pracujących za granicą się zwiększył. Łatwo zauważyć, że w pierwszej grupie są wyłącznie miejscowości zamieszkałe w większości przez ludność autochtoniczną, zaś w drugiej grupie wyłącznie miejscowości zamieszkałe w większości przez ludność posiadającą jedynie polskie obywatelstwo. Kierunki zmian w migracji odpowiadają więc dokładnie prognozom autora zamieszczonym w poprzednim raporcie badawczym – tendencję do wzrostu wykazuje migracja ludności polskiej¹⁹.

19 Zob. R. Jończy, *Zewnętrzne migracje ludności wiejskiej Opolszczyzny po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, Opole – Wrocław 2008, rozdział V i Zakończenie.

Rysunek 4.1. Formy zatrudnienia ludności zamieszkującej badane miejscowości

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.1. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności badanych w 2006 roku miejscowości w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród ludności w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pa- cujących
	pracu- jących stale i wyłącznie w Polsce	pracu- jących stale i wyłącznie za granicą	pracu- jących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo niepracują- cych w Pol- sce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granica i w Polsce	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów nie- pracujących	pozostałych nie-pracu- jących		
Breżiny	74,5	3,2	3,8	1,3	3,2	0,0	0,6	0,6	3,2	9,6	157	10,2
Bręczkowice	53,1	6,3	0,0	18,8	0,0	0,0	0,0	6,3	0,0	15,6	32	29,6
Dzierżkowice	40,4	10,6	3,2	2,1	1,1	1,1	0,0	6,4	1,1	34,0	94	26,2
Głuszyna	52,3	12,2	1,5	0,9	0,0	0,4	0,0	1,9	5,3	25,5	533	21,7
Grabín	53,2	2,9	0,0	11,5	0,0	0,3	1,4	0,9	3,2	26,7	348	23,0
Idzikowice	50,2	11,5	1,0	1,8	0,4	0,2	0,2	0,8	7,2	26,8	512	22,2
Ligota Prószkowska	34,9	27,9	3,1	5,3	0,8	3,9	0,0	0,6	4,5	19,0	358	52,6
Łądzka	31,4	31,0	4,6	2,1	0,0	4,6	0,4	0,4	2,5	23,0	239	57,3
Łukowice Brzeskie	53	5,5	0,4	3,8	5,1	0,0	0,0	0,0	3,0	29,2	236	14,4
Narok	46,4	18,2	4,0	3,5	0,5	1,6	0,0	0,3	4,3	21,2	373	36,7
Piłszcz	51,4	2,9	0,0	3,3	0,7	0,0	0,0	6,5	10,5	24,6	276	9,5
Prądy	51,1	2,1	5,9	2,1	0,5	1,1	0,5	1,6	9,6	25,5	188	18,0
Staniszcze Małe	37,2	20,7	7,7	3,3	0,6	4,4	0,0	0,0	4,8	21,3	479	48,9
Wilnowice	57,4	5,9	0,0	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	7,4	25,0	68	10,9
Żłitnice	43,7	27,7	1,1	3,7	0,3	1,4	0,6	2,6	3,7	15,1	350	42,6
Żużela	40,4	19,2	9,8	5,1	2,4	3,9	0,0	0,8	2,0	16,5	255	46,6
Ogółem	2105	667	137	165	39	75	11	63	220	1019	4498	32,3

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.2. Ludność badanych miejscowości wybierająca poszczególne formy zatrudnienia w 2006 roku

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Brzeziny	117	5	6	2	5	0	1	1	5	15	157	10,2
Bręczkowice	17	2	0	6	0	0	0	2	0	5	32	29,6
Dzierżkowice	38	10	3	2	1	1	0	6	1	32	94	26,2
Gluszyňa	279	65	8	5	0	2	0	10	28	136	533	21,7
Grabin	185	10	0	40	0	1	5	3	11	93	348	23,0
Idzikowice	257	59	5	9	2	1	1	4	37	137	512	22,2
Ligota Prószkowska	125	100	11	19	3	14	0	2	16	68	358	52,6
Łaziska	75	74	11	5	0	11	1	1	6	55	239	57,3
Łukowice Brzeskie	128	13	1	9	12	0	0	0	7	69	236	14,4
Narok	173	68	15	13	2	6	0	1	16	79	373	36,7
Piłaszcz	142	8	0	9	2	0	0	18	29	68	276	9,5
Prądy	96	4	11	4	1	2	1	3	18	48	188	18,0
Staniszcze Małe	178	99	37	16	3	21	0	0	23	102	479	48,9
Wilimowice	39	4	0	0	1	1	0	1	5	17	68	10,9
Żłinice	153	97	4	13	1	5	2	9	13	53	350	42,6
Żużela	103	49	25	13	6	10	0	2	5	42	255	46,6
Ogółem	2105	667	137	165	39	75	11	63	220	1019	4498	32,3

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.3. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności badanych w 2008 roku miejscowości w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród ludności w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Brzeziny	74,4	3,2	5,1	1,9	2,6	0,0	0,0	0,6	2,6	9,6	156	11,7
Bręczkowice	54,8	23,8	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	16,7	42	31,4
Dzierżkowice	42,2	15,7	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4	4,8	33,7	83	27,5
Głuszyna	54,5	12,2	1,6	1,7	0,2	0,6	0,0	1,2	5,8	22,3	516	22,4
Grabín	53,7	4,5	0,0	5,6	2,1	0,5	0,0	0,0	9,4	24,1	374	16,1
Idzikowice	54,2	7,4	1,0	2,3	0,6	0,4	0,4	0,6	7,0	26,0	511	17,3
Ligota Proszkowska	46,0	23,3	2,0	4,0	0,3	2,3	0,6	0,3	6,9	14,4	348	40,9
Łaziska	32,0	21,7	0,0	4,1	3,3	2,0	0,0	0,0	4,1	32,8	244	44,2
Łukowice Brzeskie	64,6	5,6	1,9	3,0	0,4	0,0	0,4	0,0	2,6	21,6	268	14,3
Narok	52,2	13,2	4,0	1,3	0,0	0,3	0,3	0,5	4,5	23,7	379	26,5
Płiszcz	43,8	18,8	0,8	0,4	0,0	3,1	0,0	0,0	0,8	32,4	256	34,5
Prądy	52,6	7,2	2,1	5,7	0,0	0,0	0,0	1,5	6,7	24,2	194	21,6
Staniszcze Małe	48,8	15,8	5,5	4,7	0,4	1,2	0,2	0,2	5,7	17,4	506	35,7
Wilemowice	71,8	7,0	1,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	15,5	71	12,1
Żnince	52,0	13,5	3,6	2,1	0,0	0,6	2,4	2,4	5,7	17,7	333	29,0
Żużela	46,6	12,3	4,3	4,7	2,8	2,0	0,0	1,6	3,2	22,5	253	31,4
ogółem	2345	568	107	139	35	42	15	32	240	1011	4534	26,5

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.4. Ludność badanych miejscowości wybierająca poszczególne formy zatrudnienia w 2008 roku

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostających		
Brzeziny	116	5	8	3	4	0	0	1	4	15	156	11,7
Brzęczkowice	23	10	0	1	0	0	0	1	0	7	42	31,4
Dzierżkowice	35	13	1	0	0	0	0	2	4	28	83	27,5
Gluszyna	281	63	8	9	1	3		6	30	115	516	22,4
Grablin	201	17	0	21	8	2	0	0	35	90	374	16,1
Idzikowice	277	38	5	12	3	2	2	3	36	133	511	17,3
Ligota Prószkowska	160	81	7	14	1	8	2	1	24	50	348	40,9
Łąziska	78	53	0	10	8	5	0	0	10	80	244	44,2
Łukowice Brzeskie	173	15	5	8	1	0	1	0	7	58	268	14,3
Narok	198	50	15	5	0	1	1	2	17	90	379	26,5
Płiszcz	112	48	2	1	0	8	0	0	2	83	256	34,5
Prądy	102	14	4	11	0	0		3	13	47	194	21,6
Staniszcze Małe	247	80	28	24	2	6	1	1	29	88	506	35,7
Wilęnowice	51	5	1	1	0	0	0	0	2	11	71	12,1
Żłńnice	173	45	12	7		2	8	8	19	59	333	29,0
Żużela	118	31	11	12	7	5		4	8	57	253	31,4
ogółem	2345	568	107	139	35	42	15	32	240	1011	4534	26,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Warto też zwrócić uwagę na zmiany w udziałach niepracujących w poszczególnych miejscowościach. Udziały te istotnie wzrosły w Łaziskach, Żużeli, Żlinicach i Naroku. W każdej z tych miejscowości spowodowane to jest faktem, że pewna liczba osób pracujących dotychczas za granicą utraciła swoją pracę na skutek kryzysu i zwolnień, powróciła do kraju i na razie nie podjęła zatrudnienia. Grupa ta na koniec badanego roku pobierała zagraniczne, głównie niemieckie, zasiłki dla bezrobotnych lub inne świadczenia i najprawdopodobniej podjęła w międzyczasie lub wkrótce podjęcie aktywność zawodową. W większości pozostałych miejscowości liczba niepracujących znacznie się ograniczyła.

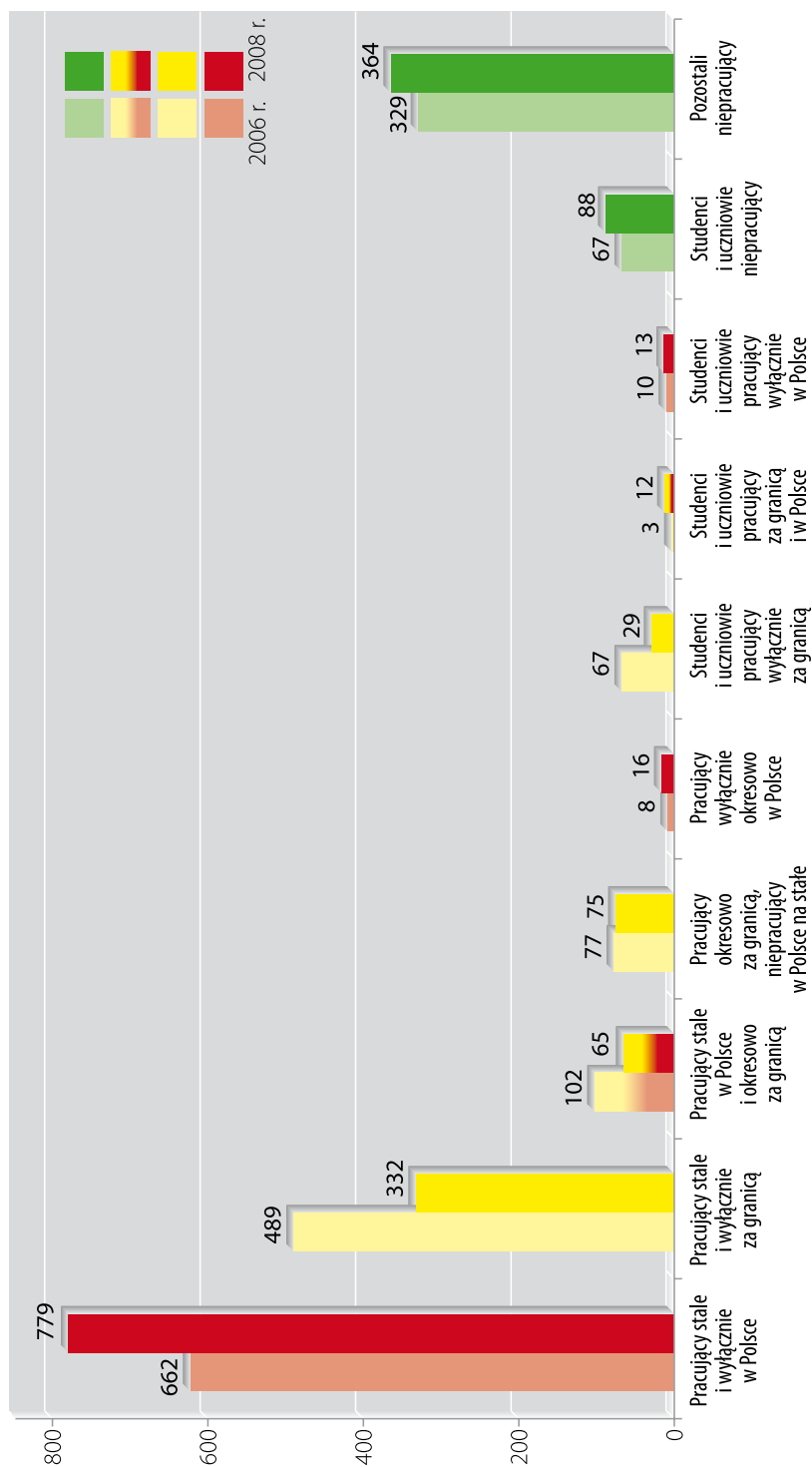
Jak widać już z dokonanych wstępnych ustaleń, zasadnicze znaczenie dla określenia tendencji zmian w sferze migracji zarobkowej i zatrudnienia w Polsce ma odrębne traktowanie ludności autochtonicznej, posiadającej podwójne obywatelstwo i nieautochtonicznej, posiadającej jedynie obywatelstwo polskie. Aby dokonać w tym zakresie dokładniejszych ustaleń sporządzono odrębne zestawienia w ramach obu tych grup ludności.

Na rysunku 4.2 i w tabelach 4.5–8 przedstawiono odpowiednie dane odnoszące się do lat 2006 i 2008 dotyczące ludności autochtonicznej, zestawiając je w sposób identyczny jak wcześniej (w stosunku do całej badanej populacji na rys. 4.1 i w tab. 4.1–4).

Zestawienie zamieszczone na rysunku 4.2 wskazuje na **bardzo wyraźne zmiany w charakterze zatrudnienia kraj/zagranica w grupie ludności autochtonicznej. Wyraźnie bo o ok. 1/4 wzrosła liczba osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce i o mniej więcej tyle samo zmniejszyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie za granicą. Ta sama tendencja dotyczy okresowych form zatrudnienia: przybyło osób pracujących okresowo (także studentów) w Polsce, zaś zmniejszyła się liczba osób pracujących okresowo za granicą, zwłaszcza uczniów i słuchaczy trybu dziennego.** Jednocześnie nieco wzrósł udział osób nie podejmujących pracy.

Również porównania udziałów poszczególnych form zatrudnienia dokonane w układzie poszczególnych miejscowości (por. tab. 4.5 i 4.7) wskazują na jednoznaczny kierunek dokonujących się zmian. **W każdej z sześciu miejscowości, w których liczba autochtonów jest na tyle duża, że zasadne jest porównywanie poszczególnych ich udziałów (patrz przedostatnia kolumna tab. 4.5 i 4.7) zarówno istotnie zwiększyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce, jak i wyraźnie zmniejszyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie za granicą.**

Rysunek 4.2. Formy zatrudnienia ludności autochtonicznej zamieszkującej badane miejscowości

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.5. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej badanych w 2006 roku miejscowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród autochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Dzierżkowice	28,6	9,5	14,3	4,8	0,0	4,8	0,0	0,0	0,0	38,1	21	53,8
Gluszyna	69,2	7,7	7,7	15,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13	30,8
Grablin	40,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5	60,0
Idzikowice	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2	50,0
Ligota Prószkowska	29,6	32,2	3,6	5,9	0,3	4,2	0,0	0,0	3,9	20,2	307	60,5
Łaziska	29,5	34,1	5,1	2,3	0,0	5,1	0,5	0,0	2,3	21,2	217	61,4
Narok	35,5	29,5	5,1	4,6	0,0	2,8	0,0	0,5	3,2	18,9	217	53,8
Piłszczy	42,9	7,1	0,0	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	35,7	14	25,0
Prądy	18,2	0,0	27,3	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	27,3	18,2	11	66,7
Staniszczce Małe	34,9	23,3	8,5	3,1	0,7	5,0	0,0	0,0	5,2	19,3	424	52,8
Żłitnice	40,3	30,5	1,3	4,1	0,0	1,6	0,6	2,2	4,1	15,2	315	47,2
Żużela	39,0	21,5	9,6	5,7	1,8	4,4	0,0	0,9	1,8	15,4	228	49,7
ogółem	622	489	102	77	8	67	3	10	67	329	1774	53,6

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.6. Ludność autochtoniczna badanych w 2006 roku miejscowości wybierająca poszczególny formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Dzierżkowice	6	2	3	1	0	1	0	0	0	8	21	53,8
Głuszyna	9	1	1	2	0	0	0	0	0	0	13	30,8
Grabów	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5	60,0
Idzikowice	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	50,0
Ligota Proszkowska	91	99	11	18	1	13	0	0	12	62	307	60,5
Łaziska	64	74	11	5	0	11	1	0	5	46	217	61,4
Narok	77	64	11	10	0	6	0	1	7	41	217	53,8
Piłszczy	6	1	0	1	0	0	0	0	1	5	14	25,0
Prądy	2	0	3	1	0	0	0	0	3	2	11	66,7
Staniszcze Małe	148	99	36	13	3	21	0	0	22	82	424	52,8
Żłńnice	127	96	4	13	0	5	2	7	13	48	315	47,2
Żółża	89	49	22	13	4	10	0	2	4	35	228	49,7
ogółem	622	489	102	77	8	67	3	10	67	329	1774	53,6

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.7. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej badanych w 2008 roku
miejscowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród autochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Dzierżkowice	40,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	20,0	10	42,9
Gluszyna	63,6	9,1	9,1	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11	27,3
Grablin	35,3	17,6	0,0	23,5	0,0	11,8	0,0	0,0	5,9	5,9	17	60,0
Idzikowice	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	0,0
Ligota Proszkowska	40,8	26,1	2,3	4,6	0,3	2,6	0,7	0,3	6,9	15,4	306	46,6
Łaziska	31,1	23,1		4,4	3,6	2,2	0,0	0,0	3,6	32,0	225	46,2
Narok	43,2	18,6	5,0	2,5		0,5	0,5		3,0	26,6	199	38,6
Piłszcz	64,3	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	7,1	14	18,2
Prądy	62,5	6,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,3	16	9,1
Straniszce Małe	46,8	18,0	5,9	5,0	0,2	1,4	0,2	0,0	5,7	16,7	438	39,4
Wilemowice	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	4	100,0
Żłitnice	50,0	13,8	3,9	2,3	0,0	0,7	2,6	2,6	5,6	18,4	304	30,7
Żużela	45,6	13,2	3,9	5,3	2,2	2,2	0,0	1,8	3,1	22,8	228	33,1
Ogółem	779	332	65	75	16	29	12	13	88	364	1773	38,8

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.8. Ludność autochtoniczna badanych w 2008 roku miejscowości wybierająca poszczególny formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:									Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących w Polsce i okresowo za granicą	pracujących w Polsce i okresowo niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Dzierżkowice	4	3	0	0	0	0	0	0	1	2	42,9
Głuszyna	7	1	1	1	1	0	0	0	0	11	27,3
Grabín	6	3	0	4	0	2	0	0	1	17	60,0
Idzikowice	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Ligota Prószkowska	125	80	7	14	1	8	2	1	21	47	46,6
Łaziska	70	52	0	10	8	5	0	0	8	72	46,2
Narok	86	37	10	5	0	1	1		6	53	38,6
Piłszz	9	2	0	0	0	0	0	0	2	1	18,2
Prądy	10	1	0	0	0	0	0	0	0	5	9,1
Staniszcze Małe	205	79	26	22	1	6	1	0	25	73	39,4
Wilęmowice	0	2	0	0	0	0	0	0		2	100,0
Żłinice	152	42	12	7	0	2	8	8	17	56	30,7
Żółta	104	30	9	12	5	5	0	4	7	52	33,1
Ogółem	779	332	65	75	16	29	12	13	88	364	38,8

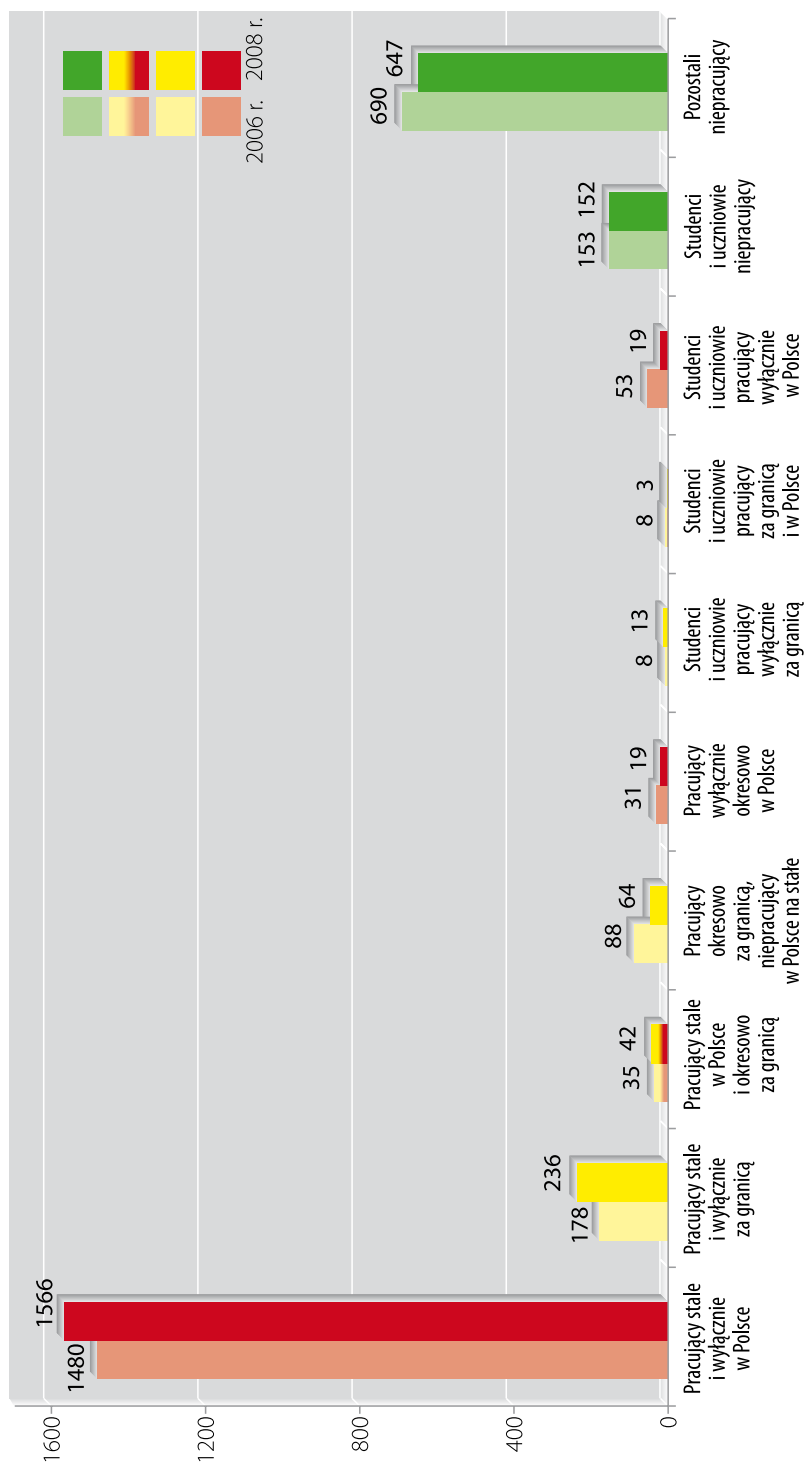
Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Do równie interesujących wniosków prowadzi zestawienie odpowiednich danych dotyczących ludności nieautochtonicznej – patrz rys. 4.3 i tab. 4.9–12.

Jak wskazuje zestawienie zawarte na rys. 4.3 w grupie ludności nieautochtonicznej doszło przede wszystkim do wzrostu udziału osób wykonujących pracę stałą. Dotyczy to zarówno pracy wykonywanej w Polsce, jak i za granicą. O ile wzrost liczby osób pracujących w Polsce wynoszący w ujęciu relatywnym ok. 5% należy uznać za zmianę pozytywną i świadczącą o poszerzeniu się oferty zatrudnienia, to trudno tak samo oceniać przyrost liczby osób pracujących stale za granicą. Przyrost ten w ujęciu względnym wyniósł ok. 1/3 (ze 178 na 236 osób). **Warto zwrócić też uwagę na przeciwne niż w przypadku ludności autochtonicznej tendencje w zatrudnianiu się studentów i uczniów trybu dziennego. Jeśli wśród autochtonów liczba uczniów i studentów pracujących za granicą zmalała, a liczba pracujących w Polsce wzrosła, to w grupie ludności nieautochtonicznej jest na odwrót – przybyło osób pracujących za granicą, a ubyło osób pracujących w Polsce.** Dotyczy to także liczby niepracujących studentów – wśród autochtonów liczba ta wzrosła zaś wśród nieautochtonów się zmniejszyła. Należy jednocześnie podkreślić, że wszystkie te wnioski nie zmieniają faktu, że wśród autochtonów ich udziały w zakresie każdej formy zatrudnienia za granicą pozostają większe niż wśród nieautochtonów. **Zarysowane tendencje tłumaczyć należy inaczej, a mianowicie, że migracja ma pewien cykl rozwojowy. O ile autochtoni, którzy wcześniej zaczęli migrować minęli już w tym cyklu kulminację nasilenia migracji, to w przypadku ludności nieautochtonicznej migracja ciągle wykazuje tendencję do wzrostu i rozwoju, mimo, że analizowany okres cechował się poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce i spadkiem opłacalności zatrudnienia za granicą.**

Porównując zmiany w tym zakresie w układzie poszczególnych miejscowości zauważyć można, że w przeciwieństwie do ludności autochtonicznej, w grupie ludności nieautochtonicznej poszczególne miejscowości cechują istotne różnice. O ile udziały pracujących stale i wyłącznie w Polsce wzrosły w większości badanych miejscowości, to udziały pracujących stale i wyłącznie za granicą rosły głównie w miejscowościach gdzie silne są tradycje migracji (Prądy, Łukowice Brzeskie), a zwłaszcza zamieszkałych przez ludność autochtoniczną (Żlinice, Staniszcze Małe, Żużela, Narok, Łaziska, Ligota Prószkowska). Innym czynnikiem, który, jak się wydaje, ma wpływ na wzrost udziału stale pracujących za granicą jest peryferyjne położenie miejscowości utrudniające ich mieszkańcom podejmowanie pracy w regionie (Brzęczkowice, Grabin, Dzierzkowice, Pilszcz, Staniszcze Małe, Łaziska, Ligota Prószkowska). Analizując z kolei zmiany udziałów osób niepracujących, zwraca uwagę, że zmniejszenie liczby niepracujących nieautochtonów dokonało się we wszystkich 6 wioskach z przewagą autochtonów. Również w przypadku innych wynikało to na ogół ze zwiększenia się liczby osób pracujących za granicą.

Rysunek 4.3. Formy zatrudnienia ludności nieautochtonicznej zamieszkującej badane miejscowości

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.9. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności nieautochtonicznej badanych w 2006 roku mieszkowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym następujących grup osób										Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących nie-autochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Brzeźiny	74,5	3,2	3,8	1,3	3,2	0,0	0,6	0,6	3,2	9,6	157	10,2
Bręczkowice	53,1	6,3	0,0	18,8	0,0	0,0	0,0	6,3	0,0	15,6	32	29,6
Dzierżkowice	43,8	11,0	0,0	1,4	1,4	0,0	0,0	8,2	1,4	32,9	73	18,8
Gluszyna	51,9	12,3	1,3	0,6	0,0	0,4	0,0	1,9	5,4	26,2	520	21,3
Grablin	53,4	20,	0,0	11,7	0,0	0,3	1,5	0,9	3,2	27,1	343	22,2
Idzikowice	50,2	11,4	1,0	1,8	0,4	0,2	0,2	0,8	7,3	26,9	510	22,0
Ligota Prószkowska	66,7	2,0	0,0	2,0	3,9	2,0	0,0	3,9	7,8	11,8	51	7,3
Łaziska	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,5	4,5	40,9	22	0,0
Łukowice Brzeskie	53,0	5,5	0,4	3,8	5,1	0,0	0,0	0,0	3,0	29,2	236	14,4
Narok	61,5	2,6	2,6	1,9	1,3	0,0	0,0	0,0	5,8	24,4	156	10,1
Płiszcz	51,9	2,7	0,0	3,1	0,8	0,0	0,0	6,9	10,7	24,0	262	8,8
Prądy	53,1	2,3	4,5	1,7	0,6	1,1	0,6	1,7	8,5	26,0	177	15,5
Staniszczce Małe	54,5	0,0	1,8	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	36,4	55	11,8
Wilnowice	57,4	5,9	0,0	0,0	1,5	1,5	0,0	1,5	7,4	25,0	68	10,9
Żłiniče	74,3	2,9	0,0	0,0	2,9	0,0	0,0	5,7	0,0	14,3	35	3,3
Żużela	51,9	0,0	11,1	0,0	7,4	0,0	0,0	0,0	3,7	25,9	27	15,8
Ogółem	1480	178	35	88	31	8	8	53	153	690	2724	16,9

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.10. Ludność nieautochtoniczna badanych w 2006 roku miejscowości wybierająca poszczególny formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:								Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących nie-autochtonów
	pracy- jących stale i wyłącznie w Polsce	pracy- jących stale i wyłącznie za granicą	pracy- jących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracują- cych w Pol- sce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących za granicą i w Polsce	studentów i uczniów nie- pracujących		
Brzeżyny	117	5	6	2	5	0	1	5	157	10,2
Brzeczkwice	17	2	0	6	0	0	0	0	32	29,6
Dzierżkowice	32	8	0	1	1	0	0	1	73	18,8
Głuszyna	270	64	7	3	0	2	0	28	520	21,3
Grablin	183	7	0	40	0	1	5	11	343	22,2
Idzikowice	256	58	5	9	2	1	1	4	510	22,0
Ligota Piórkowska	34	1	0	1	2	1	0	2	51	7,3
Łaziska	11	0	0	0	0	0	0	1	22	0,0
Łukowice Brzeskie	125	13	1	9	12	0	0	7	236	14,4
Narok	96	4	4	3	2	0	0	9	156	10,1
Piszczy	136	7	0	8	2	0	0	28	262	8,8
Prądy	94	4	8	3	1	2	1	15	177	15,5
Staniszcze Małe	30	0	1	3	0	0	0	1	55	11,8
Wilęmowice	39	4	0	0	1	1	0	5	68	10,9
Żłńlice	26	1	0	0	1	0	0	0	35	3,3
Żużela	14	0	3	0	2	0	0	1	27	15,8
Ogółem	1480	178	35	88	31	8	8	153	2724	16,9

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.11. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności nieautochtonicznej badanych w 2008 roku mieszkowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród nieautochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:										Ogólna liczba autochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących nieautochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce stale	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Brzeziny	74,4	3,2	5,1	1,9	2,6	0,0	0,0	0,6	2,6	9,6	156	11,7
Bręczkowice	54,8	23,8	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	16,7	42	31,4
Dzierżkowice	42,5	13,7	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	4,1	35,6	73	25,0
Gluszyna	54,3	12,3	1,4	1,6	0,0	0,6	0,0	1,2	5,9	22,8	505	22,2
Grabín	54,6	3,9	0,0	4,8	2,2	0,0	0,0	0,0	9,5	24,9	357	13,2
Idzikowice	54,1	7,5	1,0	2,4	0,6	0,4	0,4	0,6	7,1	26,1	510	17,3
Ligota Proszkowska	83,3	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	7,1	42	2,8
Łaziska	42,1	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,5	42,1	19	11,1
Łukowice Brzeskie	64,6	5,6	1,9	3,0	0,4	0,0	0,4	0,0	2,6	21,6	268	14,3
Narok	62,2	7,2	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	6,1	20,6	180	13,6
Płiszcz	42,6	19,0	0,8	0,4	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	33,9	242	35,6
Prądy	51,7	7,3	2,2	6,2	0,0	0,0	0,0	1,7	7,3	23,6	178	22,8
Staniszcze Małe	61,8	1,5	2,9	2,9	1,5	0,0	0,0	1,5	5,9	22,1	68	10,2
Wilemowice	76,1	4,5	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	13,4	67	8,9
Żłitnice	72,4	10,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,9	10,3	29	12,5
Żużela	56,0	4,0	8,0	0,0	8,0	0,0	0,0	0,0	4,0	20,0	25	15,8
Ogółem	1566	236	42	64	19	13	3	19	152	647	2761	18,2

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.12. Ludność nieautochtoniczna badanych w 2008 roku miejscowości wybierająca poszczególny formy zatrudnienia

Miejscowość	Liczba osób:										Ogólna liczba nieautochtonów w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących nieautochtonów
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłącznie za granicą	pracujących w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce	pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów pracujących wyłącznie za granicą	studentów i uczniów pracujących w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących			
Brzeziny	116	5	8	3	4	0	0	1	4	15	156	11,7
Brzeczkwice	23	10	0	1	0	0	0	1	0	7	42	31,4
Dzierżkowice	31	10	1	0	0	0	0	2	3	26	73	25,0
Głuszyna	274	62	7	8	0	3	0	6	30	115	505	22,2
Grablin	195	14	0	17	8	0	0	0	34	89	357	13,2
Idzikowice	276	38	5	12	3	2	2	3	36	133	510	17,3
Ligota Prószkowska	35	1	0	0	0	0	0	0	3	3	42	2,8
Łaziska	8	1	0	0	0	0	0	0	2	8	19	11,1
Łukowice Brzeskie	173	15	5	8	1	0	1	0	7	58	268	14,3
Narok	112	13	5	0	0	0	0	2	11	37	180	13,6
Piłszcz	103	46	2	1	0	8	0	0	0	82	242	35,6
Prądy	92	13	4	11	0	0	0	3	13	42	178	22,8
Staniszcze Małe	42	1	2	2	1	0	0	1	4	15	68	10,2
Wilemowice	51	3	1	1	0	0	0	0	2	9	67	8,9
Żłńnice	21	3	0	0	0	0	0	0	2	3	29	12,5
Żużela	14	1	2	0	2	0	0	0	1	5	25	15,8
Ogółem	1566	236	42	64	19	13	3	19	152	647	2761	18,2

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

4.2. Zmiany w strukturze zatrudnienia ludności w latach 2006–2008 według grup płci i wieku

Prowadzone analizy mające ustalić zmiany w zakresie zatrudnienia w Polsce i za granicą miały udzielić odpowiedzi nie tylko w kwestii wymiaru ilościowego dokonujących się zmian, ale również w zakresie wybranych cech (oprócz obywatelstwa – płeć i wiek) osób, które w danym okresie zdecydowały się na zmianę formy zatrudnienia. Interesujące wydawało się zwłaszcza w jakich grupach (obywatelstwa, płci i wieku) dochodziło do zwiększenia się wyjazdów zagranicznych, a w jakich do powrotów. Przeprowadzone w tym zakresie analizy pozwoliły na uzyskanie dość szczegółowych danych i szeregu interesujących wniosków. Podobnie jak w poprzednich rozdziałach najpierw dokonano zestawień dotyczących całej badanej populacji, następnie zaś zestawiono odpowiednie dane dla grup ludności autochtonicznej i nieautochtonicznej.

Pierwsze zestawienia, które dotyczą udziałów wyodrębnionych form zatrudnienia w grupach płci i wieku w całościowej populacji (autochtoni i nieautochtoni razem) sporządzono dla 2006 (tab. 4.13) i 2008 r. (tab. 4.14).

Najwyraźniejszą zmianą zauważalną przy porównaniu danych z tabel jest prawie zgodny wzrost udziału stale zatrudnionych w Polsce dotyczący wszystkich grup wieku i płci za wyjątkiem mężczyzn w wieku przedemerytalnym (56–64 lat), gdzie udział pracujących w Polsce nieco się zmniejszył. Warto jednak zauważyć, że stało się to raczej poprzez zwiększenie udziału niepracujących niż poprzez wybór innych form zatrudnienia. Z kolei udziały pracujących stale i wyłącznie za granicą zmniejszyły się we wszystkich grupach, za wyjątkiem mężczyzn w wieku 46–55 lat. Sądzić należy, że na odmienne kształtowanie się zmian w tej grupie wieku wpłynęło to, że grupę pracujących stale za granicą reprezentują migrujący już od kilkunastu lat autochtoni, zatrudnieni za granicą legalnie (głównie w Niemczech) i chcący kontynuować pracę za granicą, aż do uzyskania praw do emerytury. W układzie innych form zatrudnienia zwraca też uwagę zwiększenie udziału osób łączących pracę w kraju z pracą za granicą w dwóch najmłodszych grupach wieku oraz zwiększenie się aktywności pracowniczej kobiet w wieku 26–35 lat. Zwraca też uwagę, że zwiększyły się udziały osób niepracujących w najstarszej (56–64 lat) i najmłodszej (18–25 lat) grupie wieku produkcyjnego.

Wyszczególnienie zmian zestawionych w tab. 4.14., wskazywać by mogło na powolną tendencję do ograniczania się zagranicznej migracji zarobkowej. Biorąc jednak pod uwagę wcześniej ustalone różnice pomiędzy ludnością autochtoniczną i nieautochtoniczną sądzić można, że tendencje wynikające z tabeli 4.14 są raczej saldem pomiędzy powrotami i wyjazdami ludności autochtonicznej. Weryfikację tego przypuszczenia stanowią kolejne zestawienia dotyczące z osobna ludności autochtonicznej (tab. 4.15 i 4.16) oraz nieautochtonicznej (tab. 4.17 i 4.18).

Na podstawie danych zawartych w tab. 4.15 i 4.16 można ocenić zmiany jakie dokonały się w zakresie zatrudnienia i migracji ludności autochtonicznej w układzie grup płci i wieku. Jak widać najwyraźniejsze z tych zmian dotyczą udziału osób zatrudnionych stale w kraju oraz za granicą.

Tabela 4.13. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2006 roku ludności w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat					
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	132	27,6	72	18,3	352	59,4	225	49,3	328	59,9	262	56,8	331	60,5	245	45,9	106	42,1	49	20,9	2105	46,8
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	108	22,5	57	14,5	145	24,5	51	11,2	113	20,6	38	8,2	70	12,8	54	10,1	20	7,9	10	4,3	666	14,8
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	8	1,7	7	1,8	16	2,7	9	2,0	28	5,1	8	1,7	33	6,0	16	3,0	7	2,8	5	2,1	137	3,0
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	16	3,3	20	5,1	18	3,0	15	3,3	11	2,0	19	4,1	17	3,1	28	5,2	6	2,4	15	6,4	165	3,7
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	3	0,6	1	0,3	9	1,5	5	1,1	10	1,8	2	0,4	5	0,9	2	0,4	1	0,4	1	0,4	39	0,9
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	27	5,6	47	12,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	75	1,7
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	5	1,0	5	1,3	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	11	0,2
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	31	6,5	26	6,6	2	0,3	4	0,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	63	1,4
Studenti i uczniowie niepracujący	108	22,5	105	26,7	5	0,8	2	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	220	4,9
Pozostali niepracujący	41	8,6	53	13,5	44	7,4	145	31,8	58	10,6	132	28,6	91	16,6	189	35,4	112	44,4	154	65,8	1019	22,7
Razem	479	100,0	393	100,0	593	100,0	456	100,0	548	100,0	461	100,0	547	100,0	534	100,0	252	100,0	234	100,0	4498	100,0

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań

Tabela 4.14. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2008 roku ludności w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	164	33,5	106	25,2	396	65,3	278	55,2	325	65,9	262	61,2	354	65,4	294	58,0	108	39,0	58	21,7	2345	51,7
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	89	18,2	50	11,9	118	19,5	54	10,7	86	17,4	32	7,5	73	13,5	40	7,9	19	6,9	7	2,6	568	12,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	19	3,9	10	2,4	22	3,6	10	2,0	15	3,0	6	1,4	13	2,4	8	1,6	1	0,4	3	1,1	107	2,4
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	15	3,1	10	2,4	16	2,6	18	3,6	8	1,6	19	4,4	10	1,8	26	5,1	5	1,8	12	4,5	139	3,1
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	5	1,0	2	0,5	6	1,0	8	1,6	4	0,8	1	0,2	3	0,6	3	0,6	0	0,0	3	1,1	35	0,8
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	18	3,7	22	5,2	1	0,2	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	42	0,9
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	6	1,2	7	1,7	1	0,2	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	15	0,3
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	18	3,7	13	3,1	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	32	0,7
Studenti i uczniowie niepracujący	102	20,8	131	31,1	6	1,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	240	5,3
Pozostali niepracujący	54	11,0	70	16,6	40	6,6	132	26,2	55	11,2	108	25,2	88	16,3	136	26,8	144	52,0	184	68,9	1011	22,3
Razem	490	100,0	421	100,0	606	100,0	504	100,0	493	100,0	428	100,0	541	100,0	507	100,0	277	100,0	267	100,0	4534	100,0

Kolorem żółtym zaznaczono te wartości, które zmniejszyły się w stosunku do roku 2006

Kolorem pomarańczowym zaznaczono te wartości, które zwiększyły się w stosunku do roku 2006

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.15. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2006 roku ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat					
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	36	16,8	29	15,8	54	27,0	72	42,6	109	44,9	113	52,8	82	41,4	76	40,4	36	37,9	15	22,1	622	35,1
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	93	43,5	45	24,5	111	55,5	27	16,0	89	36,6	20	9,3	62	31,3	18	9,6	18	18,9	5	7,4	488	27,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	7	3,3	6	3,3	8	4,0	3	1,8	21	8,6	7	3,3	27	13,6	11	5,9	7	7,4	5	7,4	102	5,8
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	6	2,8	10	5,4	4	2,0	5	3,0	4	1,6	12	5,6	7	3,5	17	9,0	3	3,2	9	13,2	77	4,3
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	0	0,0	0	0,0	3	1,5	2	1,2	3	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	8	0,5
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	24	11,2	42	22,8	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	67	3,8
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	2	0,9	0	0,0	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,2
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	4	1,9	6	3,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	0,6
Studenci i uczniowie niepracujący	37	17,3	29	15,8	0	0,0	1	0,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	67	3,8
Pozostali niepracujący	5	2,3	17	9,2	18	9,0	59	34,9	17	7,0	62	29,0	20	10,1	66	35,1	31	32,6	34	50,0	329	18,6
Razem	214	100,0	184	100,0	200	100,0	169	100,0	243	100	214	100,0	198	100,0	188	100,0	95	100,0	68	100,0	1774	100,0

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.16. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2008 roku ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	57	27,8	47	25,8	89	43,6	96	51,1	102	52,6	105	58,7	109	51,9	115	57,8	39	37,9
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	54	26,3	23	12,6	81	39,7	22	11,7	59	30,4	9	5,0	62	29,5	9	4,5	11	10,7
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	14	6,8	9	4,9	8	3,9	4	2,1	10	5,2	3	1,7	10	4,8	4	2,0	1	1,0
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	11	5,4	9	4,9	5	2,5	6	3,2	3	1,5	11	6,1	5	2,4	17	8,5	1	1,0
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	0	0,0	1	0,5	2	1,0	4	2,1	3	1,5	1	0,6	0	0,0	3	1,5	0	0,0
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	11	5,4	17	9,3	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	4	2,0	6	3,3	1	0,5	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	8	3,9	4	2,2	0	0,0	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Studenti i uczniowie niepracujący	36	17,6	51	28,0	0	0,0	1	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Pozostali niepracujący	10	4,9	15	8,2	17	8,3	53	28,2	17	8,8	50	27,9	24	11,4	51	25,6	51	49,5
Razem	205	100,0	182	100,0	204	100,0	188	100,0	194	100,0	179	100,0	210	100,0	199	100,0	103	100,0

Kolorem żółtym zaznaczono te wartości, które zmniejszyły się w stosunku do roku 2006

Kolorem pomarańczowym zaznaczono te wartości, które zwiększyły się w stosunku do roku 2006

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.17. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2006 roku ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																								Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat		56–60 lat							
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety							
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%						
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	96	36,2	43	20,6	298	75,8	153	53,3	219	71,8	149	60,3	249	71,3	169	48,8	70	44,6	34	20,5	1480	54,3				
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	15	5,7	12	5,7	34	8,7	24	8,4	24	7,9	18	7,3	8	2,3	36	10,4	2	1,3	5	3,0	178	6,5				
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	1	0,4	1	0,5	8	2,0	6	2,1	7	2,3	1	0,4	6	1,7	5	1,4		0,0		0,0	35	1,3				
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	10	3,8	10	4,8	14	3,6	10	3,5	7	2,3	7	2,8	10	2,9	11	3,2	3	1,9	6	3,6	88	3,2				
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	3	1,1	1	0,5	6	1,5	3	1,0	7	2,3	2	0,8	5	1,4	2	0,6	1	0,6	1	0,6	31	1,1				
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	3	1,1	5	2,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	8	0,3				
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	2	3,3	5	2,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	8	0,3				
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	27	10,2	20	9,6	2	0,5	4	1,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	53	1,9				
Studenci i uczniowie niepracujący	71	26,8	76	36,4	5	1,3	1	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	153	5,6				
Pozostali niepracujący	36	13,6	36	17,2	26	6,6	86	30,0	41	13,4	70	28,3	71	20,3	123	35,5	81	51,6	120	72,3	690	25,3				
Razem	265	100,0	209	100,0	393	100,0	287	100	305	100,0	247	100,0	349	100,0	346	100,0	157	100,0	166	100,0	2724	100,0				

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4.18. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2006 roku ludności nieautochtonicznej w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	107	37,5	59	24,7	307	76,4	182	57,6	223	74,6	157	63,1	245	74,0	179	58,1	69	39,7	38	24,1	1566	56,7
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	35	12,3	27	11,3	37	9,2	32	10,1	27	9,0	23	9,2	11	3,3	31	10,1	8	4,6	5	3,2	236	8,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	5	1,8	1	0,4	14	3,5	6	1,9	5	1,7	3	1,2	3	0,9	4	1,3	0	0,0	1	0,6	42	1,5
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	4	1,4	1	0,4	11	2,7	12	3,8	5	1,7	8	3,2	5	1,5	9	2,9	4	2,3	5	3,2	64	2,3
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	5	1,8	1	0,4	4	1,0	4	1,3	1	0,3	0	0,0	3	0,9	0	0,0	0	0,0	1	0,6	19	0,7
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	7	2,5	5	2,1	0	0,0	1	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	13	0,5
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	2	0,7	1	0,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,1
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	10	3,5	9	3,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	19	0,7
Studenti i uczniowie niepracujący	66	23,2	80	33,5	6	1,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	152	5,5
Pozostali niepracujący	44	15,4	55	23,0	23	5,7	79	25,0	38	12,7	58	23,3	64	19,3	85	27,6	93	53,4	108	68,4	647	23,4
Razem	285	100	239	100	402	100	316	100	299	100	249	100	331	100	308	100	174	100	158	100	2761	100

Kolorem żółtym zaznaczono te wartości, które zmniejszyły się w stosunku do roku 2006

Kolorem pomarańczowym zaznaczono te wartości, które zwiększyły się w stosunku do roku 2006

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Udział osób zatrudnionych stale w kraju wzrósł we wszystkich grupach płci i wieku oprócz najstarszej, przy czym warto podkreślić, że w każdej z grup był to wzrost istotny o przynajmniej kilka punktów procentowych, a w najmłodszej grupie wieku oraz wśród mężczyzn w wieku 26–35 lat wzrost ten był większy o przynajmniej połowę. Biorąc pod uwagę krótkość analizowanego okresu, zmiany przejawiające się wzrostem zatrudnienia w Polsce są bardzo duże. Podobnie radykalne zmiany związane są ze zmniejszeniem się stałego zatrudnienia za granicą, które dotyczyło wśród autochtonów wszystkich wyodrębnionych grup płci i wieku. Również w zakresie tej formy zatrudnienia największe zmiany dotyczą osób z najmłodszej grupy wieku. W przypadku mężczyzn z tej grupy wieku stosunek zatrudnionych stale w kraju do zatrudnionych stale za granicą zmienił się w okresie dwóch lat z relacji 16,8% do 43,5% na relację 27,8% do 26,3%. Oznacza to, że o ile przed dwoma laty na każdego pracującego stale w Polsce przypadało prawie trzech pracujących za granicą, to obecnie jest to relacja jeden na jeden. Podobnie jest w grupie kobiet: przed dwoma laty relacja ta kształtowała się jedna do dwóch na korzyść pracy w kraju, a obecnie jest prawie odwrotnie. Warto też zwrócić uwagę, że zwiększyły się udziały osób z młodszych grup wieku produkcyjnego łączących pracę w Polsce z pracą za granicą. Nie dotyczy to osób uczących się w trybie dziennym, wśród których zauważalny jest gwałtowny spadek liczby korzystających z pracy za granicą. Spadek ten wyniósł zarówno w grupie kobiet, jak i w grupie mężczyzn ok. 60%. Warto również podkreślić, że znacznie zmniejszyły się udziały niepracujących kobiet z wszystkich, oprócz najstarszej, grup wiekowych. Z kolei wśród studentek i uczennic trybu dziennego udział niepracujących się zwiększył.

Zasadniczo odmienne zmiany cechują populację ludności nieautochtonicznej – patrz tab. 4.17 i 4.18.

Podobnie jak w grupie ludności autochtonicznej zauważalny jest prawie zgodny wzrost udziału osób pracujących stale w Polsce. Wzrost ten dotyczy wszystkich grup płci i wieku za wyjątkiem mężczyzn z najstarszej grupy wieku produkcyjnego (56–64 lat). Warto jednak zaznaczyć, że przyrosty liczby zatrudnionych w Polsce są znacznie mniejsze niż w przypadku ludności autochtonicznej, co wynika głównie z tego, że w przypadku ludności nieautochtonicznej wzrost dokonywał się ze stosunkowo wysokiego poziomu na jeszcze wyższy, zaś w przypadku autochtonów – z relatywnie niskiego na nieco wyższy. W przypadku nieautochtonów nie było też tak dużej możliwości wzrostu zatrudnienia w związku z powrotami z zagranicy, gdyż skala emigracji zarobkowej była wśród nich w roku 2006 wielokrotnie mniejsza. Pojawia się tym samym pytanie – czy jednak taki – substytucyjny w stosunku do pracy za granicą – wzrost zatrudnienia w kraju w ogóle wystąpił. Drugi wiersz tab. 4.18 wskazuje że nie, gdyż wraz ze wzrostem udziału osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce dokonał się również jeszcze większy (względny) wzrost udziału zatrudnionych za granicą. Wzrost ten dotyczył wszystkich grup płci i wieku

oprócz grupy kobiet w wieku 46–55 lat. Warto w tym zakresie w szczególności zwrócić uwagę na bardzo duży, bo dwukrotny, wzrost udziału pracujących stale i wyłącznie za granicą w najmłodszej grupie wieku. W pozostałych grupach wieku przyrosty były mniejsze. Zwraca również uwagę szczególnie duża liczba pracujących za granicą kobiet w wieku 46–55 lat, trzykrotnie większa niż mężczyzn. Charakterystyczne, bo rozbieżne w obu grupach zmiany zauważalne są też w grupie studentów i uczniów trybu dziennego. W grupie tej wśród nieautochtonów zmniejszył się udział pracujących w Polsce, a zwiększył pracujących za granicą. Z kolei podobnie jak wśród autochtonów kształtują się wśród nieautochtonów zmiany w zakresie udziałów niepracujących, które wzrosły zwłaszcza w najmłodszej grupie wieku. Warto zauważyć, że udział niepracujących w tej grupie wieku jest wśród nieautochtonów trzykrotnie wyższy niż wśród autochtonów. Warto podkreślić, że różnice te **nie wynikają, ze zróżnicowań w udziałach uczących się w trybie dziennym, gdyż udziały te w obu wyodrębnionych grupach obywatelstwa są bardzo zbliżone, a nawet pewną „przewagę” osiągnęli autochtoni. Wniosek ten również świadczy o głębokich zmianach w podejściu do kształcenia w grupie ludności autochtonicznej, która w przeszłości wyróżniała się niewielkim udziałem młodzieży zdobywającej wykształcenie średnie i wyższe.**

Warto ponadto dodać, że udziały niepracujących wzrosły w najstarszej grupie wieku mężczyzn.

Oprócz tego należy zwrócić uwagę na różnice w nasileniu migracji w różnych grupach płci i wieku. **Mimo, że generalnie natężenie migracji wśród autochtonów jest ciągle znacznie większe niż wśród autochtonów, to wyróżnić można grupy płci i wieku, wśród których skala emigracji zarobkowej jest większa wśród ludności nieautochtonicznej. Dotyczy to zwłaszcza kobiet w wieku 36–59 lat, wśród których udział pracujących stale za granicą jest ok. dwukrotnie większy wśród nieautochtonek niż wśród autochtonek. Z kolei wśród autochtonek zauważalny jest dalszy wzrost aktywności zawodowej w kraju.**

Rozdział 5.

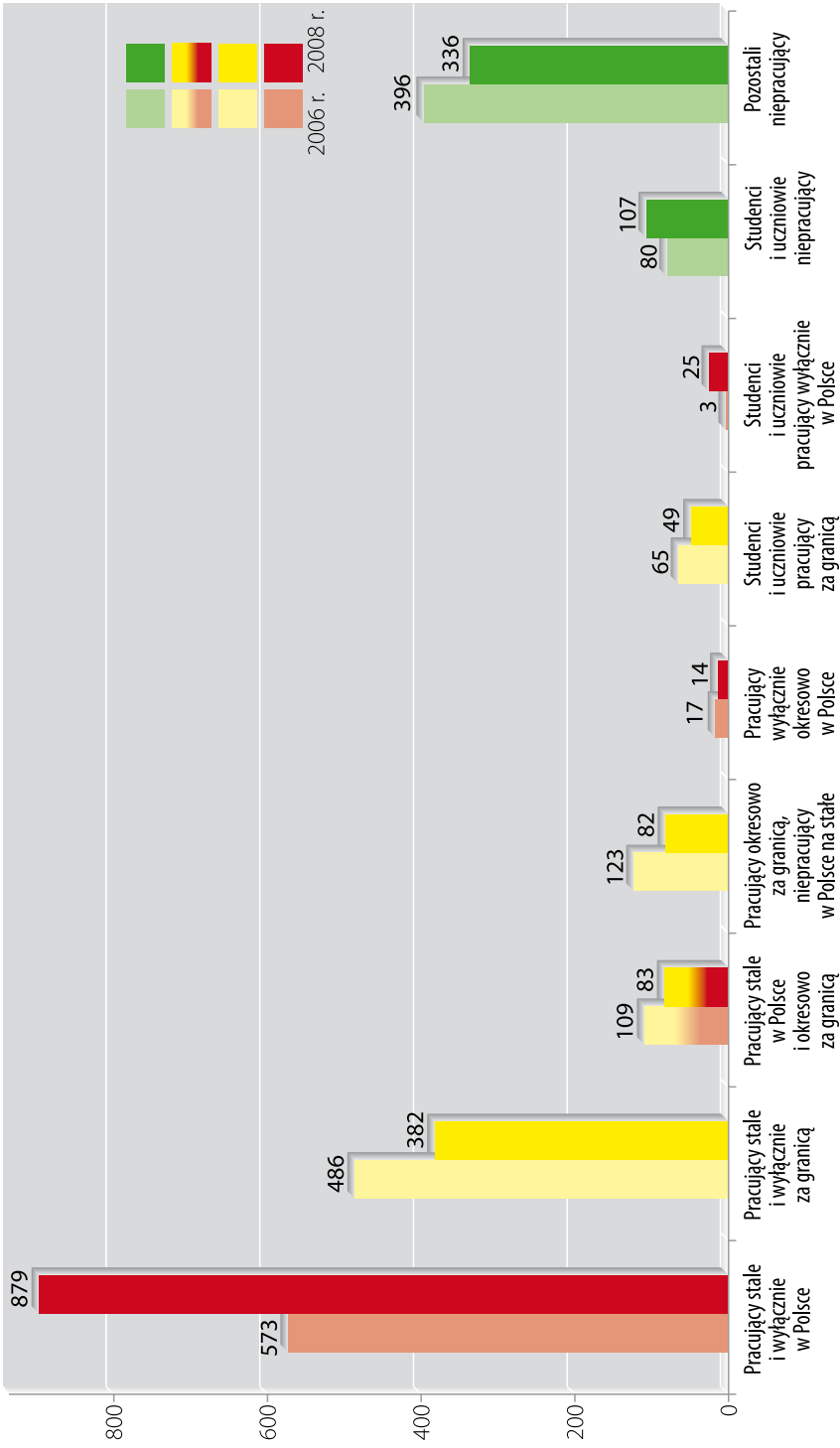
Zmiany w strukturze zatrudnienia i migracji zarobkowej ludności autochtonicznej w latach 2004–2008

Na podstawie przeprowadzonych badań. dokonano również odrębnych analiz zmian dotyczących lat 2001–2008 i 2004–2008, jednak w ich przypadku porównywano jedynie ludność autochtoniczną, stanowiącą przedmiot badań dotyczących 2001 i 2004 roku. W tym celu, jak już wspomniano we wstępie, przeprowadzono badania w części miejscowości autochtonicznych, które badano w 2001 i 2004 roku. Ze względu na to, że skala migracji zarobkowej w grupie ludności autochtonicznej rosła do okresu 2004–2006, a następnie się zmniejszała, pominięto prezentację zmian w latach 2001–2008, bo zmiany te (bez danych ze środka tego okresu) nie mogłyby zobrazować faktycznej ewolucji, jaką przechodził w tych siedmiu latach proces migracyjny. Niemniej jednak wyniki tych badań zawarto jako dokumentację w ostatnim rozdziale pracy, gdyż stanowiły one cenny materiał źródłowy, który pomógł w interpretacji innych zawartych w niniejszym opracowaniu danych i w formułowaniu wniosków.

Szerzej za to skoncentrowano się na grupie miejscowości badanych w 2004 roku (kiedy jak się wydaje, zatrudnienie za granicą osiągnęło swoją kulminację), badając je ponownie. Badania dotyczące tego czteroletniego okresu mają szczególną wartość, gdyż wszystko wskazuje na to, że rok 2004 był kulminacyjnym, jeśli chodzi o skalę emigracji zarobkowej ludności autochtonicznej. W latach 2004–2006 migracja utrzymywała się na zbliżonym poziomie ilościowym, zmieniając się wszakże w swej strukturze, następnie zaś zaczęła się zmniejszać. Zestawienia dotyczące zmian w zakresie zatrudnienia za granicą powinny dostarczyć pełnego obrazu zmian, jakie zatrudnienie i migracja zarobkowa autochtonów przeszły od roku 2004, w którym Polska weszła do Unii Europejskiej. Warto zaznaczyć, że analizowane w okresie lat 2004–2008 miejscowości charakteryzowały się szczególnie dużą skalą migracji w 2004 roku, co wynikało z ich cech – głównie bardzo dużego udziału ludności autochtonicznej oraz zatrudnienia w przeszłości znacznej części ludności tych miejscowości w branży przemysłowej.

Zestawienia ilustrujące te zmiany przedstawiono dla przejrzystości prezentacji w identycznej formie, jak wcześniej prezentowane tabele i wykresy dotyczące okresu 2006–2008.

Rysunek 5.1. Formy zatrudnienia ludności autochtonicznej zamieszkującej badane miejscowości

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Na rysunku 5.1 zilustrowano zmiany, jakie w zakresie udziałów poszczególnych form aktywności na rynku pracy dokonały się w latach 2004–2008 w zbiorczej populacji sześciu badanych w tym okresie miejscowości.

Widoczne **tendencje są zbieżne z kierunkami zmian ustalonymi dla okresu 2006–2008 przy czym są jeszcze głębsze, co wskazuje na to, że zasadnicze zmiany w strukturze zatrudnienia ludności autochtonicznej, wyrażające się zwiększeniem udziału zatrudnionych w Polsce zaczęły się już przed 2006 rokiem. Jak widać, najbardziej spektakularną zmianą w okresie 2004–2008 jest bardzo duży, bo ponad pięćdziesięcioprocentowy wzrost liczby osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce. W tym samym okresie dokonał się wyraźny spadek liczby osób korzystających z wszystkich wyodrębnionych form zatrudnienia za granicą. W przypadku każdej z czterech wyodrębnionych form migracji zarobkowej był to w ujęciu relatywnym, spadek podobny – rzędu 15–35%. Jednocześnie wyraźnie wzrósł również udział osób uczących się w trybie dziennym, korzystających z okresowego zatrudnienia w Polsce. O niespełną jedną piątą zmniejszyła się liczba niepracujących. Zatem w zakresie każdej z wyodrębnionych kategorii, zmiany były korzystne i wyraźne.**

Warto podkreślić, że tendencje zmian we wszystkich sześciu badanych miejscowościach były bardzo podobne – por. tab. 5.1. i 5.2. **Ogólny udział pracujących za granicą wśród ogółu pracujących wyniósł wśród autochtonów w 2004 roku prawie 57%, zaś w roku 2008 zmniejszył się do niespełna 39%.** O jednoznacznym charakterze tej zmiany niech świadczy fakt, że podobnie było w przypadku każdej z sześciu badanych miejscowości. W miejscowościach tych udział pracujących za granicą wśród ogółu pracujących w 2004 roku wahał się od 48,3% w Żlinicach do 62,2% w Ligocie Prószkowskiej. W roku 2008 udział ten wahał się od 30,7% do 46,6%, a „granicznymi” były te same miejscowości.

Podobnie głębokie i jednoznaczne są zmiany udziału osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce. Udział ten zwiększył się średnio o ok. jedną drugą (z 30,9% na 45,4%) i również w przypadku tego udziału wyraźne wzrosty miały miejsce we wszystkich badanych miejscowościach, choć większe były w tych wsiach, gdzie wynikało to ze wzrostu lokalnej działalności gospodarczej (Borycz, Ligota Prószkowska, Krośnica) niż w pozostałych gdzie ludność podejmowała częściej pracę poza miejscowością i gminą zamieszkania (Żlinice, Staniszcze Małe i Schodnia).

Dokładniejszych wniosków w zakresie zaistniałych zmian dostarcza zestawienie udziałów wyodrębnionych form zatrudnienia w kraju i za granicą w podziale na grupy płci i wieku co dla roku 2004 zawarto w tab. 5.3., a dla roku 2008 w tab. 5.4. Jednocześnie, podobnie jak we wcześniejszych zestawieniach, w tab. 5.4 zaznaczono kierunki zaistniałych zmian.

Również i te zestawienia wskazują na tendencje ustalone dla okresu 2006–2008, pozwalają jednak na pełniejszą ocenę dokonujących się zmian.

Tabela 5.1. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej badanych w 2004 roku mieszkowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród autochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:									Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i wyłączone za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Borycz	29,3	28,7	2,5	2,5	2,5	1,3	0,0	5,1	28,0	157	52,4
Krośnica	28,3	29,3	4,0	5,5	1,9	4,3	0,2	3,1	23,3	420	58,6
Ligota Proszkowska	25,7	31,6	3,0	8,9	1,3	1,0	0,0	3,9	24,7	304	62,2
Schodnia	30,7	24,3	7,9	10,5	0,0	2,2	0,0	1,9	22,5	267	59,4
Staniszczce Małe	31,1	21,0	9,9	5,1	0,0	7,0	0,0	4,8	21,2	415	58,0
Żłitnice	41,2	24,2	5,9	6,9	0,3	2,4	0,7	7,6	10,7	289	48,3
Ogółem	30,9	26,2	5,9	6,6	0,9	3,5	0,2	4,3	21,4	1852	56,9

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 5.2. Udziały poszczególnych form zatrudnienia ludności autochtonicznej badanych w 2008 roku
miejscowości w ogólnej liczbie tej ludności w wieku produkcyjnym

Miejscowość	Procentowy udział wśród autochtonów w wieku produkcyjnym następujących grup osób:									Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział procentowy pracujących za granicą wśród ogółu pracujących
	pracujących stale i wyłącznie w Polsce	pracujących stale i łącznie za granicą	pracujących stale w Polsce i okresowo za granicą	pracujących okresowo za granicą, niepracujących w Polsce stale	pracujących wyłącznie okresowo w Polsce	studentów i uczniów pracujących za granicą	studentów i uczniów pracujących wyłącznie w Polsce	studentów i uczniów niepracujących	pozostałych niepracujących		
Borycz	50,8	18,0	1,1	3,2	0,5	4,2	2,1	4,2	15,9	189	33,1
Krośnica	47,5	19,7	1,7	3,5	0,7	1,0	0,7	6,2	18,9	402	34,6
Ligota Prószkowska	40,8	26,1	2,3	4,6	0,3	3,3	0,3	6,9	15,4	306	46,6
Schodnia	38,1	20,2	8,6	5,7	2,4	3,0	2,7	3,3	16,1	336	46,5
Staniszczę Małe	46,8	80,0	28,0	24,0	2,0	6,0	1,0	29,0	88,0	438	39,4
Żłitnice	50,0	13,8	3,9	2,3	0,0	3,3	2,6	5,6	18,4	304	30,7
Ogółem	45,4	19,3	4,2	4,2	0,7	2,5	1,3	5,4	17,0	1975	38,9

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań

Tabela 5.3. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej w 2004 roku ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem					
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat								56–65 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	19	7,4	25	12,0	65	34,4	83	45,4	94	44,8	112	51,9	79	38,7	76	38,8	19	16,4	1	1,4	573	30,9
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	132	51,6	70	33,5	92	48,7	17	9,3	66	31,4	12	5,6	72	35,3	14	7,1	8	6,9	3	4,1	486	26,2
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	15	5,9	3	1,4	15	7,9	7	3,8	24	11,4	10	4,6	19	9,3	11	5,6	5	4,3	0	0,0	109	5,9
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	8	3,1	7	3,3	8	4,2	9	4,9	8	3,8	26	12,0	15	7,4	24	12,2	7	6,0	11	15,1	123	6,6
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	2	0,8	1	0,5	4	2,1	6	3,3	1	0,5	2	0,9	0	0,0	0	0,0	1	0,9	0	0,0	17	0,9
Studenti i uczniowie pracujący za granicą	32	12,5	33	15,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	65	3,5
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	1	0,4	2	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,2
Studenti i uczniowie niepracujący	34	13,3	46	22,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	80	4,3
Pozostali niepracujący	13	5,1	22	10,5	5	2,6	61	33,3	17	8,1	54	25,0	19	9,3	71	36,2	76	65,5	58	79,5	396	21,4
Razem	256	100	209	100	189	100	183	100	210	100	216	100	204	100	196	100	116	100	73	100	1852	100

Źródło: Wyniki przeprowadzonych badań.

Najgłębsze zmiany dotyczą stałego zatrudnienia w kraju, które w latach 2004–2008 zwiększyło się, i to istotnie w każdej grupie płci i wieku. Na szczególną uwagę zasługują jednak zmiany, które dotyczą najmłodszej i najstarszych grup wieku produkcyjnego. **W grupie mężczyzn w wieku 18–25 lat udział pracujących stale w Polsce był w 2008 roku prawie czterokrotnie większy od udziału w roku 2004, a w przypadku kobiet różnica też była dwukrotna. Warto podkreślić, że do tych spektakularnych zmian doszło mimo wzrostu udziału w tej grupie osób studiujących, co w naturalny sposób rzutowało na ograniczenie możliwości wzrostu udziału pracujących. Do ogromnego wzrostu udziału osób pracujących w Polsce doszło też w dwóch najstarszych grupach wieku.**

W grupie wieku 46–55 lat udział pracujących stale i wyłącznie w Polsce wzrósł o połowę, przy czym silniejszy był w grupie kobiet. Jeszcze większe zmiany widoczne są w odniesieniu do najstarszej grupy wieku produkcyjnego. Udział pracujących stale w Polsce mężczyzn z tej grupy wieku się podwoił, zaś w przypadku kobiet wzrósł kilkunastokrotnie – z 1,4% do 22,1%. Przy porównaniu pierwszych wierszy obu omawianych tabel szczególnie zwraca uwagę zwiększenie się aktywności zawodowej kobiet w kraju. Jak się jednak okazuje wzrost ich aktywności nie ograniczył się jedynie do pracy w Polsce, ale dotyczy również stałej pracy za granicą. Udział pracujących stale za granicą zmniejszył się bowiem i to wyraźnie w odniesieniu do całej grupy badanych, ale w przypadku kobiet z grup wieku 26–45 lat i 56–59 lat udział pracujących za granicą się zwiększył.

Innymi tendencjami widocznymi przy porównaniu danych z tab. 5.3. i 5.4. są: bardzo silne zmniejszenie się udziału pracujących za granicą studentów i uczniów, a jednocześnie, choć nie adekwatne, zwiększenie się udziału uczniów i studentów pracujących w Polsce. Zamiana zagranicznej pracy studentów i uczniów na pracę w Polsce bardziej dotyczyła mężczyzn, a w mniejszym stopniu kobiet, dalej preferujących zatrudnienie za granicą. Jednocześnie zwiększył się udział studentów i uczniów nie podejmujących w ogóle pracy.

Rozdział 6.

Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

6.1. Podsumowanie

Sprawne i szybkie przeprowadzenie badań było możliwe dzięki wykorzystaniu wypracowanych wcześniej metod badawczych, które stosowano w badaniach prowadzonych od roku 2001. Zasadniczym celami badań było z jednej strony dokonanie ustaleń dotyczących poszczególnych form zatrudnienia w kraju i za granicą w roku 2008, z drugiej zaś strony określenie zmian jakie w zakresie zatrudnienia w kraju i migracji zarobkowej dokonały się w ostatnich latach. Badaniom poddano ludność wybranych 29 miejscowości (dobór celowy), położonych w województwie opolskim, z których część (23) wykorzystano do diagnozy stanu w 2008 roku, część (16) do porównań w latach 2006–2008, część do porównań w latach 2004–2008, część zaś do porównań w latach 2001–2008. W stosunku do tej ludności ustalono:

- nierejestrowaną emigrację stałą (emigrację zawieszoną);
- zasadnicze dla typologii cechy demograficzne faktycznie zamieszkałej ludności, takie jak: obywatelstwo (polskie oraz polskie i niemieckie), wiek i płeć;
- formy zatrudnienia w kraju i (lub) za granicą osób w wieku produkcyjnym faktycznie zamieszkujących badane miejscowości.

Analiza wyników doprowadziła do następujących wniosków:

- Według danych meldunkowych badane w próbie zasadniczej **23 miejscowości zamieszkiwać powinno 12 197 osób, faktycznie zaś mieszka w nich jedynie 10 053, a więc o 2 126 osób (17,5%) mniej. Różnicę tę stanowią prawie w całości osoby stanowiące nierejestrowaną emigrację stałą (tzw. emigrację zawieszoną) głównie z lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. Emigranci ci stale mieszkają za granicą, ale pozostają zameldowani również w Polsce.** Emigracja zawieszona dotyczy wszystkich badanych miejscowości, gdyż w każdej liczba mieszkających jest istotnie mniejsza od liczby zameldowanych, niemniej jednak jest bardzo zróżnicowana: większa w miejscowościach zamieszkałych przez ludność autochtoniczną i ludność w przeszłości zatrudnioną w przemyśle, mniejsza w miejscowościach typowo rolniczych i zamieszkałych przez ludność pochodzenia napływowego.

- W populacji badanych miejscowości zauważalne są **znaczne deformacje demograficzne wyrażające się dużym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, małym udziałem ludności w wieku produkcyjnym oraz „ubytkami” kobiet w wieku 25–45 lat.**

W grupie ludności autochtonicznej szczególnie niekorzystnie przedstawia się relacja udziałów ludności w wieku produkcyjnym do ludności w wieku poprodukcyjnym, z kolei w grupie ludności pochodzenia napływowego szczególnie duże są „ubytki” kobiet, których liczba w grupie wieku 25–45 lat jest o ok. 1/5 mniejsza od liczby mężczyzn. Potwierdza to pogląd o opuszczaniu przez kobiety, zwłaszcza młode, obszarów wiejskich, zwłaszcza ubogich w infrastrukturę i położonych peryferyjnie.

- Analiza form zatrudnienia ludności w wieku produkcyjnym w badanych miejscowościach wskazała, że udziały wyodrębnionych form zatrudnienia wśród badanych są następujące:
 - 52,3% (3184 osoby), pracuje stale i wyłącznie w Polsce,
 - 21,0% (1280 osób) to osoby niepracujące i nie uczące się w trybie stacjonarnym,
 - 11,2% (704 osoby) pracuje stale i wyłącznie za granicą,
 - 5,7% (349 osób) stanowią osoby studiujące lub uczące się (w trybie dziennym) nie podejmujące pracy.
 - trzy kolejne grupy skupiają osoby korzystające w jakiejś formie z pracy za granicą, jednak niepracujące tam stale: 201 (3,3%) badanych stanowiły osoby pracujące stale w Polsce i dorabiające okresowym zatrudnieniem za granicą, 184 badanych (3,0%) stanowiły osoby pracujące okresowo za granicą, a niepracujące w Polsce stale (niepracujące w ogóle lub pracujące jedynie okresowo), zaś 71 badanych (1,2%) stanowili studenci, słuchacze i uczniowie trybu stacjonarnego okresowo podejmujący zatrudnienie za granicą.
 - trzy najmniej licznie reprezentowane grupy to osoby pracujące wyłącznie okresowo w Polsce (51 osób, 0,8%), studenci uczniowie i słuchacze trybu dziennego korzystający z okresowego zatrudnienia w kraju (50 osób, 0,8%) oraz pracujący zarówno w kraju, jak i za granicą (0,3%, 18 osób).
- Ogólnie **udział korzystających z pracy za granicą wśród ogółu podejmujących pracę wynosi 26,4%.**
- Porównanie udziałów poszczególnych form zatrudnienia pomiędzy ludnością autochtoniczną a ludnością pochodzenia napływowego dowodzi, że **udział osób korzystających z pracy za granicą jest wśród nieautochtonów zdecydowanie bo ponad dwukrotnie niższy (12,6% ludności w wieku produkcyjnym i 17,5% pracujących) niż wśród ludności autochtonicznej**

(odpowiednio 28,4% i 38,9%). Zatem, spośród pracujących autochtonów, za granicą pracuje więcej niż co trzecia osoba, zaś wśród nieautochtonów jedynie nieco więcej niż co szósta. Nie zmienia to faktu, że udziały pracujących za granicą w obydwu grupach są bardzo duże.

- Wyniki badań posłużyły również do analizy zmian, dokonujących się w zakresie migracji zarobkowej i zatrudnienia w kraju. Analiza ta dowiodła, że **w latach 2006–2008 liczba osób podejmujących stałą pracę w Polsce bardzo istotnie się zwiększyła (biorąc pod uwagę, że badany okres jest zaledwie dwuletni), bo o ok. 240 osób (10%), zaś o ok. 100 osób zmniejszyła się liczba pracujących stale i wyłącznie za granicą. Również w przypadku innych (niż stała) form zatrudnienia za granicą ich udziały się zmniejszyły.**
- Wystąpiły tym samym trzy pozytywne, z punktu widzenia regionalnego rynku pracy, zmiany. Dokonał się wyraźny wzrost udziału osób wykonujących (w kraju lub za granicą) pracę stałą, dokonała się substytucja pracy za granicą pracą w Polsce, jak i pracy okresowej pracą stałą. **Jednocześnie nie zmniejszyła się adekwatnie liczba niepracujących.** Oprócz tego spadła zarobkowa aktywność migracyjna studentów i uczniów trybu dziennego.
- Zmiany w zakresie zatrudnienia i migracji w latach 2006–2008 dokonywały się zasadniczo odmiennie w grupach ludności autochtonicznej i nieautochtonicznej.
- Szczególnie istotne zmiany dotyczą ludności autochtonicznej. **Wyraźnie bo o ok. 1/4 wzrosła liczba osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce i o mniej więcej tyle samo zmniejszyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie za granicą. Ta sama tendencja dotyczy okresowych form zatrudnienia: przybyło osób pracujących okresowo (także studentów) w Polsce, zaś zmniejszyła się liczba osób pracujących okresowo za granicą, zwłaszcza uczniów i słuchaczy trybu dziennego.** Jednocześnie nieco wzrósł udział osób nie podejmujących pracy. Zachodzące zmiany są nie tylko ogólnie duże, ale jednoznaczne, ponieważ dotyczą wszystkich badanych miejscowości. **W każdej z sześciu miejscowości, w których liczba autochtonów była na tyle duża, że zasadne było porównywanie poszczególnych ich udziałów zarówno istotnie zwiększyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce, jak i wyraźnie zmniejszyła się liczba osób pracujących stale i wyłącznie za granicą.**
- Z kolei **w grupie ludności nieautochtonicznej doszło przede wszystkim do wzrostu udziału osób wykonujących pracę stałą.** Dotyczy to zarówno

pracy wykonywanej w Polsce, jak i za granicą. **O ile wzrost liczby osób pracujących w Polsce, wynoszący w ujęciu relatywnym ok. 5%, należy uznać za zmianę pozytywną i świadczącą o poszerzeniu się oferty zatrudnienia, to trudno tak samo oceniać przyrost liczby osób pracujących stale za granicą. Przyrost ten w ujęciu względnym wyniósł ok. 1/3 (ze 178 na 236 osób).**

Warto zwrócić też uwagę na przeciwne niż w przypadku ludności autochtonicznej tendencje w zatrudnianiu się studentów i uczniów trybu dziennego. Jeśli wśród autochtonów liczba uczniów i studentów pracujących za granicą zmalała a liczba pracujących w Polsce wzrosła, to w grupie ludności nieautochtonicznej jest na odwrót – przybyło osób pracujących za granicą, a ubyło osób czyniących to w Polsce. Dotyczy to także liczby niepracujących studentów – wśród autochtonów liczba ta wzrosła zaś wśród nieautochtonów się zmniejszyła.

- **Wszystkie te wnioski nie zmieniają faktu, że wśród autochtonów ich udziały w zakresie każdej formy zatrudnienia za granicą pozostają większe niż wśród nieautochtonów.** Zarysowane tendencje tłumaczyć należy raczej inaczej, a mianowicie, że migracja ma pewien cykl rozwojowy. **O ile autochtoni, którzy wcześniej zaczęli migrować minęli już w tym cyklu kulminację nasilenia migracji, to w przypadku ludności nieautochtonicznej migracja ciągle wykazuje tendencję do wzrostu i rozwoju, mimo że analizowany okres cechował się poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce i spadkiem opłacalności zatrudnienia za granicą.**
- Zmiany w zatrudnieniu i migracji badano także w grupach płci i wieku. **Najwyraźniejszą zmianą jest prawie zgodny wzrost udziału stale zatrudnionych w Polsce, dotyczący wszystkich grup wieku i płci, za wyjątkiem mężczyzn w wieku przedemerytalnym (56–64 lat), gdzie udział pracujących w Polsce nieco się zmniejszył.** Stało się to raczej poprzez zwiększenie udziału niepracujących niż poprzez wybór innych form zatrudnienia. Z kolei udziały pracujących stale i wyłącznie za granicą zmniejszyły się we wszystkich grupach za wyjątkiem mężczyzn w wieku 46–55 lat. Sądzić należy, że na odmienne kształtowanie się zmian w tej grupie wieku wpłynęło to, że tę grupę pracujących stale za granicą reprezentują migrujący już od kilkunastu lat autochtoni, zatrudnieni za granicą (głównie w Niemczech) legalnie i chcący kontynuować pracę za granicą aż do uzyskania praw do emerytury. W układzie innych form zatrudnienia zwraca też uwagę fakt, że zwiększył się udział osób łączących pracę w kraju z pracą za granicą w dwóch najmłodszych grupach wieku oraz zwiększyła się aktywność pracownicza kobiet w wieku 26–35 lat. Zwraca też uwagę, że **zwiększyły się udziały osób niepracujących w najstarszej (56–64 lata) i najmłodszej (18–25 lat) grupie wieku produkcyjnego.**

- Przedstawione zmiany wskazywać by mogły na powolną tendencję do ograniczania się zagranicznej migracji zarobkowej. Biorąc jednak pod uwagę wcześniej ustalone różnice pomiędzy ludnością autochtoniczną i nieautochtoniczną traktować je należy raczej jako saldo pomiędzy powrotami ludności autochtonicznej a wyjazdami ludności nieautochtonicznej.
- W grupie autochtonów udział osób zatrudnionych stale w kraju wzrósł we wszystkich grupach płci i wieku oprócz najstarszej, przy czym warto podkreślić, że w każdej z grup był to wzrost istotny o przynajmniej kilka punktów procentowych, a w najmłodszej grupie wieku oraz wśród mężczyzn w wieku 26–35 lat wzrost ten był większy o przynajmniej połowę. Biorąc pod uwagę, że analizowany okres był krótki, bo jedynie dwuletni, zmiany przejawiające się wzrostem zatrudnienia w Polsce są bardzo duże. Podobnie radykalne zmiany związane są ze zmniejszeniem się stałego zatrudnienia za granicą, które dotyczyło wśród autochtonów wszystkich wyodrębnionych grup płci i wieku. Również i w zakresie tej formy zatrudnienia największe zmiany dotyczą osób z najmłodszej grupy wieku. W przypadku mężczyzn z tej grupy wieku stosunek zatrudnionych stale w kraju do zatrudnionych stale za granicą zmienił się w okresie dwóch lat z relacji 16,8% do 43,5% na relację 27,8% do 26,3%. Oznacza to, że o ile przed dwoma laty na każdego pracującego stale w Polsce przypadało prawie trzech pracujących za granicą, to obecnie jest to relacja jeden do jednego. Podobnie jest w grupie kobiet: przed dwoma laty relacja ta kształtowała się jedna do dwóch na korzyść pracy w kraju, a obecnie jest prawie odwrotnie. Warto też zwrócić uwagę, że zwiększyły się udziały osób z młodszych grup wieku produkcyjnego łączących pracę w Polsce z pracą za granicą. Nie dotyczy to osób uczących się w trybie dziennym, wśród których zauważalny jest gwałtowny spadek liczby korzystających z pracy za granicą. Spadek ten wyniósł zarówno w grupie kobiet, jak i w grupie mężczyzn ok. 60%. Warto również podkreślić, że znacznie zmniejszyły się udziały niepracujących kobiet z wszystkich, oprócz najstarszej, grup wiekowych. Z kolei wśród studentek i uczennic trybu dziennego udział niepracujących się zwiększył.
- Zasadniczo odmienne zmiany cechują populację ludności nieautochtonicznej. Podobnie jak w grupie ludności autochtonicznej zauważalny jest prawie zgodny wzrost udziału osób pracujących stale w Polsce. Warto jednak zaznaczyć, że przyrosty liczby zatrudnionych w Polsce są znacznie mniejsze niż w przypadku ludności autochtonicznej. Wraz ze wzrostem udziału osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce dokonał się również jeszcze większy (względny) wzrost udziału zatrudnionych za

granicą. Wzrost ten dotyczył wszystkich grup płci i wieku oprócz grupy kobiet w wieku 46–55 lat. Warto w tym zakresie w szczególności zwrócić uwagę na **bardzo duży, bo dwukrotny, wzrost udziału pracujących stale i wyłącznie za granicą w najmłodszej grupie wieku.** W pozostałych grupach wieku przyrosty były mniejsze. Zwraca niewątpliwie również uwagę szczególnie duża liczba pracujących za granicą kobiet w wieku 46–55 lat, trzykrotnie większa niż mężczyzn. **Charakterystyczne, bo idące w przeciwnym, niż wśród ludności autochtonicznej zmiany zauważalne są też w grupie studentów i uczniów trybu dziennego. W grupie tej wśród nieautochtonów zmniejszył się udział pracujących w Polsce, a zwiększył pracujących za granicą.**

- Warto zwrócić uwagę, że **mimo, iż generalnie natężenie migracji wśród autochtonów jest ciągle znacznie większe niż wśród nieautochtonów, to wyróżnić można grupy płci i wieku, wśród których skala emigracji zarobkowej jest większa wśród ludności nieautochtonicznej. Dotyczy to zwłaszcza kobiet w wieku 36–59 lat, wśród których udział pracujących stale za granicą jest ok. dwukrotnie większy wśród nieautochtonów niż wśród autochtonów. Z kolei wśród autochtonów zauważalny jest dalszy wzrost aktywności zawodowej w kraju.**
- Oprócz zmian w latach 2006–2008 **analizowano również zmiany w latach 2004–2008. Analiza ta dotyczyła jedynie ludności autochtonicznej,** bo tylko ta grupa została poddana badaniom w 2004 roku. Wyniki badań w sześciu miejscowościach wskazały, że tendencje zmian są zbieżne ze zmianami ustalonymi dla okresu 2006–2008, przy czym są jeszcze głębsze, co wskazuje na to, że **zasadnicze zmiany w strukturze zatrudnienia ludności autochtonicznej, wyrażające się zwiększeniem udziału zatrudnionych w Polsce zaczęły się już przed 2006 rokiem. Najwyraźniejszą zmianą w latach 2004–2008 jest bardzo duży, bo ponad pięćdziesięcioprocentowy wzrost liczby osób pracujących stale i wyłącznie w Polsce. W tym samym okresie dokonał się wyraźny spadek liczby osób korzystających z wszystkich wyodrębnionych form zatrudnienia za granicą.** W przypadku każdej z czterech wyodrębnionych form migracji zarobkowej był to w ujęciu relatywnym spadek podobny – rzędu 15–35%. Jednocześnie wyraźnie wzrósł również udział osób uczących się w trybie dziennym, korzystających z okresowego zatrudnienia w Polsce. **O niespełną jedną piątą zmniejszyła się liczba niepracujących. Zatem w zakresie każdej z wyodrębnionych kategorii zmiany były korzystne i wyraźne.**
- **Ogólny udział pracujących za granicą wśród ogółu pracujących wyniósł wśród autochtonów w 2004 roku prawie 57% zaś w roku 2008 zmniejsz-**

szyl się do niespełna 39%. O jednoznacznym charakterze tej zmiany niech świadczy fakt, że podobnie było w przypadku każdej z sześciu badanych miejscowości.

- Na szczególną uwagę zasługują jednak zmiany które dotyczą autochtonów z najmłodszej i najstarszych grup wieku produkcyjnego. **W grupie mężczyzn w wieku 18–25 lat udział pracujących stale w Polsce był w 2008 roku prawie czterokrotnie większy od udziału w roku 2004, a w przypadku kobiet różnica też był dwukrotna.** Warto podkreślić, że **do tych spektakularnych zmian doszło mimo wzrostu udziału w tej grupie osób studiujących, co w naturalny sposób rzutowało na ograniczenie możliwości wzrostu udziału pracujących.** Do ogromnego wzrostu udziału osób pracujących w Polsce doszło też w dwóch najstarszych grupach wieku. W grupie wieku 46–55 lat udział pracujących stale i wyłącznie w Polsce wzrósł o połowę, przy czym silniejszy był w grupie kobiet. Jeszcze **większe zmiany widoczne są w odniesieniu do najstarszej grupy wieku produkcyjnego. Udział pracujących stale w Polsce mężczyzn z tej grupy wieku się podwoił, zaś w przypadku kobiet wzrósł kilkunastokrotnie – z 1,4% do 22,1%.** Szczególnie **zwraca uwagę zwiększenie się aktywności zawodowej kobiet w kraju. Jak się jednak okazuje wzrost ich aktywności nie ograniczył się jedynie do pracy w Polsce, ale dotyczy również stałej pracy za granicą.** Udział pracujących stale za granicą zmniejszył się bowiem, i to wyraźnie, w odniesieniu do całej grupy badanych, ale w przypadku kobiet z grup wieku 26–45 lat i 56–59 lat udział pracujących za granicą się zwiększył.

Podsumowując wyniki badań, można je sprowadzić do kilku głównych wniosków.

Po pierwsze **zasadniczo wzrosło zatrudnienie badanej ludności wiejskiej w Polsce,** co niewątpliwie jest zmianą bardzo korzystną.

Po drugie **skala zatrudnienia za granicą, mimo że mniejsza niż przed dwoma laty, jest nadal bezprecedensowo duża, a w niektórych grupach badanych, takich jak: młode osoby pochodzenia napływowego, czy kobiety w przedziale wieku 25–45 lat, ciągle się rozwija.**

Po trzecie **zmiany przebiegają odmiennie wśród obu wyodrębnionych grup pochodzenia (obywatelstwa). Wśród ludności autochtonicznej skala zatrudnienia za granicą znacznie się ograniczyła na rzecz zatrudnienia w kraju lub podjęcia w nim aktywności gospodarczej. Wśród ludności nieautochtonicznej nastąpił istotny wzrost liczby osób stale zatrudnionych za granicą.**

W kontekście zarysowanych tendencji i przewidywanych dalszych zmian w zakresie zatrudnienia i migracji zarobkowej ludności wiejskiej z województwa opolskiego **szczególnie istotne wydaje się zwrócenie uwagi na dwie kwestie.**

Po pierwsze nie można łączyć zmian zachodzących w sferze zatrudnienia i migracji do roku 2008 roku z obecną, mającą miejsce od połowy 2008 roku, recesją gospodarczą. Dotyczy to zwłaszcza reemigracji autochtonów, o której zdecydowały mniej zwolnienia za granicą od drugiej połowy 2008 roku, a bardziej niska opłacalność pracy za granicą, utrzymująca się od 2006 do połowy 2008 roku, i jednocześnie dobre w tym okresie warunki do podejmowania w regionie pracy i aktywności gospodarczej.

Po drugie kierunku zmian dostrzeganego w sferze zatrudnienia i migracji w latach 2006–2008 jak również w przypadku autochtonów w latach 2004–2008 nie można traktować ani jako pochodnej kryzysu gospodarczego ani jako początku trwałej tendencji.

Wręcz przeciwnie – zmiany kursowe i sytuacja na rynku pracy w kraju mogą wpłynąć na ożywienie w migracjach i częściowy/przejściowy powrót do typowych migracji wahadłowych.

Prawdopodobnie odpowiedź na pytanie, jakie trwałe skutki wywrze obecny kryzys gospodarczy w sferze zachowań migracyjnych, będzie można dopiero ocenić po ustabilizowaniu się sytuacji gospodarczej, zwłaszcza w sferze walutowej i rynku pracy w Europie Zachodniej i w Polsce, po powrocie gospodarek polskiej i zagranicznych na ścieżkę wzrostu gospodarczego. Przypuszczalnie zatem będzie to można ocenić dopiero w roku 2010.

Rozdział 7.

Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą
w miejscowościach stanowiących podstawową próbę badawczą

7.1. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Bażany

Tabela 7.1. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Bażany

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	2	7,7	3	12,5	10	52,6	13	76,5	24	54,5	27	75,0	12	33,3	17	53,1	2	22,2	3	25,0	113	44,3
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	5	19,2	2	8,3	6	31,6			12	27,3	3	8,3	13	36,1			1	11,1	1	8,3	43	16,9
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	4	15,4	1	4,2	3	15,8	1	5,9	7	15,9	2	5,6	5	13,9	2	6,3					25	9,8
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	3,8					2	11,8			2	5,6			3	9,4			1	8,3	9	3,5
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	5	19,2	3	12,5																	8	3,1
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	2	7,7	4	16,7																	6	2,4
Studenti i uczniowie niepracujący	5	19,2	9	37,5																	14	5,5
Pozostali niepracujący	2	7,7	2	8,3			1	5,9	1	2,3	2	5,6	6	16,7	10	31,3	6	66,7	7	58,3	37	14,5
Razem	26	100,0	24	100,0	19	100,0	17	100,0	44	100,0	36	100,0	36	100,0	32	100,0	9	100,0	12	100,0	255	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.2. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Biadacz

Tabela 7.2. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Biadacz

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni				kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	10	33,3	15	38,5	27	81,8	24	77,4	27	87,1	29	90,6	25	65,8	31	77,5	12	54,5	5	38,5	205
Pracujący stale i wyłącznie za granicą					2	6,1			2	6,5			7	18,4	1	2,5	3	13,6			15	4,9
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	1	3,3											1	2,6			1	4,5			3	1,0
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	3,3																			3	1,0
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce					1	3,0			1	3,2											2	0,6
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą			1	2,6																	1	0,3
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	3	10,0	3	7,7																	6	1,9
Studenti i uczniowie niepracujący	15	50,0	17	43,6																	32	10,4
Pozostali niepracujący			3	7,7	3	9,1	7	22,6	1	3,2	3	9,4	5	13,2	8	20,0	6	27,3	6	46,2	42	13,6
Razem	30	100,0	39	100,0	33	100,0	31	100,0	31	100,0	32	100,0	38	100,0	40	100,0	22	100,0	13	100,0	309	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.4. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Brzęczkowie

Tabela 7.4. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Brzęczkowie

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce			1	20,0	5	71,4	2	100,0	3	75,0	2	40,0	6	75,0	1	25,0	1	50,0
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	2	100,0	3	60,0	2	28,6			1	25,0	2	40,0						
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą																		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale															1	25,0		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																	1	2,4
Student i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																		
Student i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																		
Student i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce			1	20,0													1	2,4
Student i uczniowie niepracujący																		
Pozostali niepracujący											1	20,0	2	25,0	2	50,0	1	33,3
Razem	2	100,0	5	100,0	7	100,0	2	100,0	4	100,0	5	100,0	8	100,0	4	100,0	3	100,0
																	42	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.5. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Dzierżkowice

Tabela 7.5. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Dzierżkowice

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	2	20,0	1	14,3	4	80,0	2	40,0	7	63,6	1	14,3	5	45,5	6	75,0	4	40,0
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	3	30,0	1	14,3			2	40,0	2	18,2			1	9,1	1	12,5	1	10,0
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					1	20,0												
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale																		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																		
Student i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																		
Student i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																		
Student i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	1	10,0	1	14,3													2	2,4
Student i uczniowie niepracujący	2	20,0	2	28,6													4	4,8
Pozostali niepracujący	2	20,0	2	28,6			1	20,0	2	18,2	6	85,7	5	45,5	1	12,5	5	50,0
Razem	10	100,0	7	100,0	5	100,0	5	100,0	11	100,0	7	100,0	11	100,0	8	100,0	10	100,0
																	9	100,0
																	28	33,7
																	83	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.6. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Głuszyna

Tabela 7.6. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Głuszyna

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	17	28,8	9	21,4	65	75,6	35	60,3	47	78,3	32	71,1	40	78,4	24	42,9	8	28,6
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	12	20,3	6	14,3	10	11,6	8	13,8	6	10,0	4	8,9	3	5,9	12	21,4	2	6,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					4	4,7			1	1,7				2	3,6		1	3,2
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	2	3,4			3	3,5	1	1,7						1	1,8		2	6,5
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce					1	1,2											1	0,2
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	3,4	1	2,4													3	0,6
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																		
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	3	5,1	3	7,1													6	1,2
Studenti i uczniowie niepracujący	15	25,4	15	35,7													30	5,8
Pozostali niepracujący	8	13,6	8	19,0	3	3,5	14	24,1	6	10,0	9	20,0	8	15,7	17	30,4	20	71,4
Razem	59	100,0	42	100,0	86	100,0	58	100,0	60	100,0	45	100,0	51	100,0	56	100,0	28	100,0
																	31	100,0
																	115	22,3
																	516	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Tabela 7.7. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Grabin

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	16	37,2	6	16,2	36	76,6	23	59,0	31	75,6	25	73,5	29	65,9	27	67,5	6	25,0	2	8,0	201	53,7
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	1	2,3	2	5,4	8	17,0	2	5,1					2	4,5	1	2,5	1	4,2			17	4,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą																						
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	2	4,7	1	2,7	1	2,1	5	12,8			2	5,9	2	4,5	3	7,5	2	8,3	3	12,0	21	5,6
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	3	7,0					2	5,1	1	2,4			1	2,3					1	4,0	8	2,1
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą			2	5,4																	2	0,5
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																						
Studenti i uczniowie niepracujący	15	34,9	20	54,1																	35	9,4
Pozostali niepracujący	6	14,0	6	16,2	2	4,3	7	17,9	9	22,0	7	20,6	10	22,7	9	22,5	15	62,5	19	76,0	90	24,1
Razem	43	100,0	37	100,0	47	100,0	39	100,0	41	100,0	34	100,0	44	100,0	40	100,0	24	100,0	25	100,0	374	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.8. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Idzikowice

Tabela 7.8. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Idzikowice

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	15	30,6	7	17,5	69	89,6	37	58,7	33	68,8	17	41,5	56*	69,1	36	52,2	5	20,8
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	4	8,2	2	5,0	3	3,9	5	7,9	3	6,3	9	22,0	2	2,5	9	13,0	1	5,3
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					2	2,6	1	1,6							2	2,9		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	2	4,1	2	5,0	1	1,3	1	1,6	2	4,2	1	2,4			1	1,4	2	8,3
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce	2	4,1	1	2,5													3	0,6
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	4,1															2	0,4
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	1	2,0	1	2,5													2	0,4
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	2	4,1	1	2,5													3	0,6
Studenci i uczniowie niepracujący	16	32,7	20	50,0													36	7,0
Pozostali niepracujący	5	10,2	6	15,0	2	2,6	19	30,2	10	20,8	14	34,1	23	28,4	21	30,4	17	70,8
Razem	49	100,0	40	100,0	77	100,0	63	100,0	48	100,0	41	100,0	81	100,0	69	100,0	24	100,0
																	19	100,0
																	133	26,0
																	511	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.10. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Ligota Prószkowska

Tabela 7.10. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Ligota Prószkowska

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	9	25,7	5	17,9	20	41,7	21	53,8	18	45,0	22	68,8	20	41,7	29	61,7	9	50,0
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	9	25,7	4	14,3	21	43,8	5	12,8	15	37,5			19	39,6	2	4,3	4	22,2
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					2	4,2			2	5,0			1	2,1	1	2,1		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	2,9			1	2,1			1	2,5	4	12,5	1	2,1	5	10,6		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce					1	2,1											1	7,7
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	3	8,6	4	14,3	1	2,1												
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	1	2,9	1	3,6														
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce							1	2,6										
Studenci i uczniowie niepracujący	11	31,4	12	42,9			1	2,6										
Pozostali niepracujący	1	2,9	2	7,1	2	4,2	11	28,2	4	10,0	6	18,8	7	14,6	10	21,3	5	27,8
Razem	35	100,0	28	100,0	48	100,0	39	100,0	40	100,0	32	100,0	48	100,0	47	100,0	18	100,0
																	13	100,0
																	2	15,4
																	50	14,4
																	348	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.11. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Łaziska

Tabela 7.11. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Łaziska

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																								Ogółem									
	18–25 lat						26–35 lat						36–45 lat						46–55 lat								56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	6	28,6	3	12,0	13	36,1	9	33,3	14	50,0	8	28,6	11	37,9	8	33,3	4	36,4	2	13,3	78	32,0											
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	6	28,6	6	24,0	15	41,7	3	11,1	11	39,3	1	3,6	7	24,1	2	8,3	2	18,2			53	21,7												
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą																																		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	4,8	1	4,0	1	2,8					3	10,7	2	6,9	2	8,3					10	4,1												
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce							3	11,1							3	12,5			2	13,3	8	3,3												
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	9,5	3	12,0																	5	2,0												
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																																		
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																																		
Studenti i uczniowie niepracujący	4	19,0	6	24,0																	10	4,1												
Pozostali niepracujący	2	9,5	6	24,0	7	19,4	12	44,4	3	10,7	16	57,1	9	31,0	9	37,5	5	45,5	11	73,3	80	32,8												
Razem	21	100,0	25	100,0	36	100,0	27	100,0	28	100,0	28	100,0	29	100,0	24	100,0	11	100,0	15	100,0	244	100,0												

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.12. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Łukowice Brzeskie

Tabela 7.12. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Łukowice Brzeskie

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni				kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	22	71,0	14	63,6	31	59,6	21	65,6	30	73,2	24	64,9	16	88,9	12	63,2	2	25,0	1	12,5	173
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	3	9,7	2	9,1	4	7,7	2	6,3	3	7,3	1	2,7									15	5,6
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	1	3,2			2	3,8	1	3,1	1	2,4											5	1,9
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale			1	4,5	2	3,8	1	3,1	1	2,4	3	8,1									8	3,0
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce					1	1,9															1	0,4
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																						
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	1	3,2																			1	0,4
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																						
Studenti i uczniowie niepracujący	1	3,2			6	11,5															7	2,6
Pozostali niepracujący	3	9,7	5	22,7	6	11,5	7	21,9	6	14,6	9	24,3	2	11,1	7	36,8	6	75,0	7	87,5	58	21,6
Razem	31	100,0	22	100,0	52	100,0	32	100,0	41	100,0	37	100,0	18	100,0	19	100,0	8	100,0	8	100,0	268	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.13. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Mikowice

Tabela 7.13. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Mikowice

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																				Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	5	62,5	4	30,8	32	84,2	15	60,0	14	60,9	13	61,9	12	70,6	12	60,0	8	36,4	1	8,3	116	58,3		
Pracujący stale i wyłącznie za granicą					1	2,6	1	4,0			1	4,8			1	5,0	1	4,5			5	2,5		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					4	10,5	2	8,0	6	26,1	5	23,8	3	17,6	2	10,0	1	4,5			23	11,6		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale											1	4,8									1	0,5		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																								
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce			1	7,7																	1	0,5		
Studenti i uczniowie niepracujący	3	37,5	6	46,2																	9	4,5		
Pozostali niepracujący			2	15,4	1	2,6	7	28,0	3	13,0	1	4,8	2	11,8	5	25,0	12	54,5	11	91,7	44	22,1		
Razem	8	100,0	13	100,0	38	100,0	25	100,0	23	100,0	21	100,0	17	100,0	20	100,0	22	100,0	12	100,0	199*	100,0		

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.14. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Narok

Tabela 7.14. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Narok

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	20	42,6	13	38,2	30	58,8	29	58,0	15	48,4	15	62,5	31	63,3	29	55,8	12	57,1	4	20,0	198	52,2
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	10	21,3	3	8,8	14	27,5	5	10,0	7	22,6	1	4,2	8	16,3	2	3,8					50	13,2
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	5	10,6	2	5,9	2	3,9	1	2,0	1	3,2			2	4,1	1	1,9			1	5,0	15	4,0
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale			1	2,9	1	2,0							1	2,0					2	10,0	5	1,3
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	1	2,1																			1	0,3
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce			1	2,9																	1	0,3
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	1	2,1	1	2,9																	2	0,5
Studenti i uczniowie niepracujący	7	14,9	10	29,4																	17	4,5
Pozostali niepracujący	3	6,4	3	8,8	4	7,8	15	30,0	8	25,8	8	33,3	7	14,3	20	38,5	9	42,9	13	65,0	90	23,7
Razem	47	100,0	34	100,0	51	100,0	50	100,0	31	100,0	24	100,0	49	100,0	52	100,0	21	100,0	20	100,0	379	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.15. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Pilszcz

Tabela 7.15. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Pilszcz

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem	
	18–25 lat						26–35 lat						36–45 lat						56–60 lat	
	mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	10	26,3	6	15,8	18	69,2	9	39,1	12	75,0	8	53,3	14	56,0	10	45,5	11	47,8	14	46,7
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	7	18,4	10	26,3	2	7,7	5	21,7	4	25,0	5	33,3	7	28,0	7	31,8	1	4,3		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					1	3,8	1	4,3											2	0,8
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale							1	4,3											1	0,4
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																				
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	3	7,9	4	10,5			1	4,3											8	3,1
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																				
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																				
Studenti i uczniowie niepracujący	2	5,3																	2	0,8
Pozostali niepracujący	16	42,1	18	47,4	5	19,2	6	26,1			2	13,3	4	16,0	5	22,7	11	47,8	16	53,3
Razem	38	100,0	38	100,0	26	100,0	23	100,0	16	100,0	15	100,0	25	100,0	22	100,0	23	100,0	30	100,0
																			83	37,4
																			256	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Tabela 7.16. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Prądy

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.17. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Proсна

Tabela 7.17. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Proсна

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem	
	18–25 lat						26–35 lat						36–45 lat						56–60 lat	
	mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni			kobiety			mężczyźni	
	liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%		liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	5	45,5					5	83,3	4	57,1			7	100,0	2	50,0				
Pracujący stale i wyłącznie za granicą																				
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą							1	16,7	1	14,3								1	11,1	
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale																				
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce												1	25,0							1
Student i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																				
Student i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																				
Student i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																				
Student i uczniowie niepracujący	5	45,5	1	50,0															6	10,5
Pozostali niepracujący	1	9,1	1	50,0					2	28,6			1	25,0	1	9,1	2	22,2		8
Razem	11	100,0	2	100,0	6	100,0	7	100,0	7	100,0	4	100,0	11	100,0	9	100,0	9	100,0	57	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Staniszcze Małe

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Tabela 7.19. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Świerców

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat					
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	23	56,1	5	26,3	16	76,2	15	60,0	28	75,7	25	78,1	27	71,1	24	75,0	3	20,0	4	30,8	170	62,3
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	1	2,4	1	5,3	1	4,8	2	8,0			1	3,1	1	2,6	1	3,1					8	2,9
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	2	4,9			1	4,8					3	9,4	7	18,4	4	12,5					17	6,2
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale					1	4,8					1	3,1					1	6,7			3	1,1
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce					2	9,5			6	16,2			1	2,6			1	6,7			10	3,7
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																						
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																						
Studenti i uczniowie niepracujący	15	36,6	11	57,9																26	9,5	
Pozostali niepracujący			2	10,5			8	32,0	3	8,1	2	6,3	2	5,3	3	9,4	10	66,7	9	69,2	39	14,3
Razem	41	100,0	19	100,0	21	100,0	25	100,0	37	100,0	32	100,0	38	100,0	32	100,0	15	100,0	13	100,0	273	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.20. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Wilemowice

Tabela 7.20. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Wilemowice

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	7	87,5	1	33,3	10	83,3	6	60,0	6	66,7	7	87,5	8	80,0	5	71,4		1	33,3	51	71,8
Pracujący stale i wyłącznie za granicą					1	8,3	3*	30,0	1*	11,1										5	7,0	
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą									1	11,1										1	1,4	
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale					1	8,3														1	1,4	
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą																						
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																						
Studenti i uczniowie niepracujący	1	12,5	1	33,3																2	2,8	
Pozostali niepracujący			1	33,3			1*	10,0	1*	11,1	1	12,5	2	20,0	2	28,6	1	100,0	2	66,7	11	15,5
Razem	8	100,0	3	100,0	12	100,0	10	100,0	9	100,0	8	100,0	10	100,0	7	100,0	1	100,0	3	100,0	71	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.21. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Wronin

Tabela 7.21. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Wronin

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																				Ogółem	
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	2	9,5	6	42,9	5	45,5	5	71,4	11	39,3	17	68,0	17	63,0	15	53,6	2	10,0		80	39,6	
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	7	33,3	2	14,3	4	36,4	2	28,6	12	42,9			4	14,8	3	10,7				34	16,8	
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	2	9,5			2	18,2			3	10,7	1	4,0	1	3,7	1	3,6	1	5,0		11	5,4	
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	4,8							1	3,6	1	4,0	1	3,7	3	10,7	1	5,0	2	9,5	10	5,0
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce															1	3,6	1	5,0		2	1,0	
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą			2	14,3																2	1,0	
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	1	4,8																		1	0,5	
Studenti i uczniowie niepracujący	8	38,1	2	14,3																10	5,0	
Pozostali niepracujący			2	14,3	0	0,0	0	0,0	2	6,9	7	26,9	2	8,0	5	17,9	15	75,0	19	90,5	52	25,7
Razem	21	100,0	14	100,0	11	100,0	7	100,0	29	100,0	26	100,0	25	100,0	28	100,0	20	100,0	21	100,0	202	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Tabela 7.22. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Żłince

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

7.23. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Żużela

Tabela 7.23. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności w wieku produkcyjnym w miejscowości Żużela

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																				Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	7	26,9	4	25,0	12	44,4	14	51,9	23	57,5	22	53,7	23	74,2	11	55,0	2	16,7			118	46,6	
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	5	19,2			12	44,4	2	7,4	6	15,0	2	4,9	3	9,7	0	0,0	1	8,3			31	12,3		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	2	7,7							4	10,0	3	7,3	2	6,5							11	4,3		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale			2	12,5			2	7,4	2	5,0	2	4,9			4	20,0					12	4,7		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce			1	6,3	1	3,7	1	3,7	3	7,5	1	2,4									7	2,8		
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	7,7	3	18,8																	5	2,0		
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	4	15,4																			4	1,6		
Studenti i uczniowie niepracujący	5	19,2	3	18,8																	8	3,2		
Pozostali niepracujący	1	3,8	3	18,8	2	7,4	8	29,6	2	5,0	11	26,8	3	9,7	5	25,0	9	75,0	13	100,0	57	22,5		
Razem	26	100,0	16	100,0	27	100,0	27	100,0	40	100,0	41	100,0	31	100,0	20	100,0	12	100,0	13	100,0	253	100,0		

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Rozdział 8.

Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą
w miejscowościach, które posłużyły do porównań
w latach 2004–2008 i 2001–2008

8.1. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Borycz

Tabela 8.1. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Borycz

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																				Ogółem	
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	9	37,5	4	14,8	13	59,1	15	68,2	11	55,0	9	64,3	14	82,4	13	72,2	4	23,5	4	50,0	96	50,8
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	6	25,0	5	18,5	9	40,9	2	9,1	7	35,0			2	11,8	1	5,6	2	11,8			34	18,0
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	1	4,2		0,0													1	5,9			2	1,1
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	4,2	1	3,7									1	5,9	2	11,1	1	5,9			6	3,2
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce		0,0		0,0													1	5,9			1	0,5
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	1	4,2	5	18,5																	6	3,2
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce		0,0	2	7,4																	2	1,1
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	3	12,5	1	3,7																	4	2,1
Studenti i uczniowie niepracujący	3	12,5	5	18,5																	8	4,2
Pozostali niepracujący		0,0	4	14,8			5	22,7	2	10,0	5	35,7			2	11,1	8	47,1	4	50,0	30	15,9
Razem	24	100,0	27	100,0	22	100,0	22	100,0	20	100,0	14	100,0	17	100,0	18	100	17	100,0	8	100,0	189	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.2. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Grodzisko

Tabela 8.2. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Grodzisko

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem					
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat						56–65 lat		56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety			
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%		
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	10	26,3	12	28,6	19	55,9	21	65,6	24	50,0	27	58,7	18	41,9	16	48,5	3	18,8	2	22,2	152
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	11	28,9	5	11,9	9	26,5	6	18,8	18	37,5	2	4,3	12	27,9	5	15,2	2	12,5			70	20,5
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą											1	2,2									1	0,3
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	2	5,3	4	9,5	2	5,9			3	6,3			2	4,7			1	6,3	1	11,1	15	4,4
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce									1	2,1	1	2,2	3	7,0			1	6,3			6	1,8
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą			1	2,4																	1	0,3
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																						
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	5	13,2	1	2,4																	6	1,8
Studenti i uczniowie niepracujący	7	18,4	16	38,1																	23	6,7
Pozostali niepracujący	3	7,9	3	7,1	4	11,8	5	15,6	2	4,2	15	32,6	8	18,6	12	36,4	9	56,3	6	66,7	67	19,6
Razem	38	100,0	42	100,0	34	100,0	32	100,0	48	100,0	46	100,0	43	100,0	33	100	16	100,0	9	100,0	341	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.3. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Krośnica

Tabela 8.3. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Krośnica

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																				Ogółem			
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	19	37,3	10	24,4	25	50,0	10	34,5	30	66,7	31	68,9	29	52,7	27	52,9	8	38,1	2	14,3	191	47,5		
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	13	25,5	6	14,6	19	38,0	4	13,8	9	20,0	2	4,4	20	36,4	1	2,0	5	23,8			79	19,7		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą					4	8,0		0,0	1	2,2			2	3,6							7	1,7		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	2	3,9	1	2,4			1	3,4	1	2,2	1	2,2	1	1,8	4	7,8	1	4,8	2	14,3	14	3,5		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce			1	2,4			1	3,4							1	2,0					3	0,7		
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	1	2,0	3	7,3																	4	1,0		
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																								
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	2	3,9	1	2,4																	3	0,7		
Studenci i uczniowie niepracujący	10	19,6	15	36,6																	25	6,2		
Pozostali niepracujący	4	7,8	4	9,8	2	4,0	13	44,8	4	8,9	11	24,4	3	5,5	18	35,3	7	33,3	10	71,4	76	18,9		
Razem	51	100,0	41	100,0	50	100,0	29	100,0	45	100,0	45	100,0	55	100,0	51	100	21	100,0	14	100,0	402	100,0		

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.5. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Rozmierz

Tabela 8.5. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Rozmierz

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem					
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
	Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	12	66,7	3	23,1	19	82,6	12	66,7	21	80,8	21	72,4	22	61,1	21	67,7	6	75,0	1	14,3	138	66,0	
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	3	16,7			4	17,4	1	5,6	5	19,2	1	3,4	6	16,7							20	9,6		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą													1	2,8							1	0,5		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	5,6																			1	0,5		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	11,1	9	69,2																	11	5,3		
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																								
Studenti i uczniowie niepracujący			1	7,7																	1	0,5		
Pozostali niepracujący							5	27,8				7	24,1	7	19,4	10	32,3	2	25,0	6	85,7	37	17,7	
Razem	18	100,0	13	100,0	23	100,0	18	100,0	26	100,0	29	100,0	36	100,0	31	100	8	100,0	7	100,0	209	100,0		

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.6. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Schodnia

Tabela 8.6. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Schodnia

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	9	20,0	5	13,9	15	50,0	14	58,3	25	54,3	23	46,9	14	37,8	15	48,4	5	25,0
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	15	33,3	8	22,2	11	36,7	5	20,8	11	23,9	6	12,2	8	21,6	4	12,9		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	6	13,3	5	13,9	3	10,0			6	13,0	3	6,1	5	13,5	1	3,2		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	2,2	1	2,8		0	1	4,2	3	6,5	4	8,2	5	13,5	3	9,7		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce							1	4,2		0,0	2	4,1	1	2,7	2	6,5	1	5,0
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	1	2,2	4	11,1														
Studenci i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	3	6,7	2	5,6														
Studenci i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	7	15,6	2	5,6														
Studenci i uczniowie niepracujący	3	6,7	8	22,2														
Pozostali niepracujący	0	0,0	1	2,8	1	3,3	3	12,5	1	2,2	11	22,4	4	10,8	6	19,4	14	70,0
Razem	45	100,0	36	100,0	30	100,0	24	100,0	46	100,0	49	100,0	37	100,0	31	100	20	100,0
																	18	100,0
																	54	16,1
																	336	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.7. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Staniszcze Małe

Tabela 8.7. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Staniszcze Małe

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem			
	18–25 lat			26–35 lat			36–45 lat			46–55 lat			56–65 lat			56–60 lat						
	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni		kobiety				
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%				
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	15	25,0	19	32,8	20	50,0	24	55,8	18	54,5	27	71,1	34	59,6	40	63,5	8	34,8			205	46,8
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	23	38,3	6	10,3	13	32,5	3	7,0	12	36,4	3	7,9	15	26,3	2	3,2	2	8,7			79	18,0
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	6	10,0	3	5,2	4	10,0	1	2,3	3	9,1	1	2,6	5	8,8	2	3,2	1	4,3			26	5,9
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	7	11,7	4	6,9	2	5,0	3	7,0			1	2,6	1	1,8	3	4,8			1	4,3	22	5,0
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce							1	2,3													1	0,2
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	1	1,7	5	8,6																	6	1,4
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce			1	1,7																	1	0,2
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce																						
Studenti i uczniowie niepracujący	8	13,3	17	29,3																	25	5,7
Pozostali niepracujący			3	5,2	1	2,5	11	25,6			6	15,8	2	3,5	16	25,4	12	52,2	22	95,7	73	16,7
Razem	60	100,0	58	100,0	40	100,0	43	100,0	33	100,0	38	100,0	57	100,0	63	100,0	23	100,0	23	100,0	438	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

8.8. Wyniki badań dotyczące zatrudnienia w kraju i za granicą w miejscowości Złotniki

Tabela 8.8. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Złotniki

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																Ogółem	
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	25	59,5	9	37,5	10	62,5	6	50,0	26	86,7	15	55,6	14	51,9	26	81,3	7	58,3
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	3	7,1	0	0,0	5	31,3	0	0,0	3	10,0	3	11,1	11	40,7	1	3,1	3	23,1
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	1	2,4	0	0,0	0	0,0		0,0	0	0,0		0,0	0,0	0	0,0		0,0	0,0
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale	1	2,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1							
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce		0,0	0	0,0		0,0											0,0	0,0
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	0	0,0	4	16,7		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	0,0	1,7
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	0	0,0	0	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	0,0	0,0
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce		0,0	0	0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	0,0	0,0
Studenti i uczniowie niepracujący	10	23,8	8	33,3		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0		0,0	18	7,7
Pozostali niepracujący	2	4,8	3	12,5	1	6,3	6	50,0	1	3,3	8	29,6	2	7,4	5	15,6	4	33,3
Razem	42	100,0	24	100,0	16	100,0	12	100,0	30	100,0	27	96,3	27	100,0	32	100	12	100,0
																	235	100,0

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Tabela 8.9. Udziały poszczególnych form zatrudnienia i udziały niepracujących, według wieku i płci, wśród badanej ludności autochtonicznej w wieku produkcyjnym w miejscowości Żłinice

Forma zatrudnienia	Badani w wieku:																		Ogółem					
	18–25 lat				26–35 lat				36–45 lat				46–55 lat				56–65 lat						56–60 lat	
	mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety		mężczyźni		kobiety	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Pracujący stale i wyłącznie w Polsce	9	29,0	8	22,2	17	56,7	11	44,0	26	70,3	20	66,7	18	62,1	22	75,9	13	46,4	8	27,6	152	50,0		
Pracujący stale i wyłącznie za granicą	3	9,7	5	13,9	8	26,7	4	16,0	9	24,3	3	10,0	8	27,6			2	7,1			42	13,8		
Pracujący stale w Polsce i okresowo za granicą	2	6,5	4	11,1	2	6,7	3	12,0					1	3,4							12	3,9		
Pracujący okresowo za granicą, niepracujący w Polsce stale											1	3,3			3	10,3	1	3,6	2	6,9	7	2,3		
Pracujący wyłącznie okresowo w Polsce																								
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie za granicą	2	6,5																			2	0,7		
Studenti i uczniowie pracujący za granicą i w Polsce	3	9,7	3	8,3	1	3,3	1	4,0													8	2,6		
Studenti i uczniowie pracujący wyłącznie w Polsce	4	12,9	4	11,1																	8	2,6		
Studenti i uczniowie niepracujący	8	25,8	9	25,0																	17	5,6		
Pozostali niepracujący			3	8,3	2	6,7	6	24,0	2	5,4	6	20,0	2	6,9	4	13,8	12	42,9	19	65,5	56	18,4		
Razem	31	100,0	36	100,0	30	100,0	25	100,0	37	100,0	30	100,0	29	100,0	29	100,0	28	100,0	29	100,0	304	100,0		

Źródło: Opracowano na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Aneks

Kwestionariusz badawczy

I etap badań (kwestionariusz)

1. Dane ogólne

- a. Miejscowość Narok w gminie Dąbrowa i powiecie Opole
- b. Odległość od miasta - siedziby starostwa 20 km, odległość od Opola 13 km.
- c. Położenie przy drodze: a. krajowej ☒ b. wojewódzkiej, c. powiatowej, d. gminnej
- d. miejscowość posiada: a. stację kolejową ☒ b. bezpośrednie połączenia PKS z Opolem
- e. liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminnym rejestrze działalności gospodarczych 8 ...
(630 na terenie całej gminy Dąbrowa)
- f. liczba sklepów i kiosków 3, w tym spożywczych i przemysłowo spożywczych 2
- g. Liczba restauracji i barów 1
- h. łączna liczba sklepów, kiosków, barów, restauracji, zajazdów i hoteli na terenie miejscowości 4, w tym będących własnością osób spoza miejscowości 1
- i. W miejscowości:
☒ istnieje zespół sportowy (np. LZS)
☐ istnieje dyskoteka
☒ w przeszłości istniało Państwowe Gospodarstwo Rolne
- j. Liczba osób zameldowanych w miejscowości 751 (na pobyt stały)
- k. liczba osób mieszkających w miejscowości (łączna liczba osób z tabel ze stron 2 i 3) 594
- l. liczba ludności z podwójnym obywatelstwem (lub prawem do niego) 336 osób w tym mężczyźni 153 kobiet 183
- ł. liczba ludności z jedynie polskim obywatelstwem 258 osób w tym mężczyźni 132, kobiet 126
- m. liczba obcokrajowców podejmujących pracę na terenie miejscowości w 2008 roku — z tego w rolnictwie —, w budownictwie —

n. inne cechy wyróżniające miejscowość oraz uwagi do przeprowadzonych badań

Do gminy z granicą wyjeżdża mniej osób. Można zauważyć że nowe osoby przyjeżdżają z Niemiec, a te które przyjeżdżały z granicą (z Niemiec) w 2008 roku zostały zniszczone, korzystają z niemieckiego zasiłku dla bezrobotnych. Jedna z tych osób prowadzi gospodarstwo rolne po rodzicach, a pozostałe niegrają.

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat w Naroku wybudowano 14 domów (2 domy wybudowały rodzice z Naroka, pozostałe osoby z miasta, głównie z Opola). Jedna rodzina z Opola zamierzała z opuszczonym domem, a jedna z Niemiec taki dom remontuje i chce w nim na stałe zamieszkać.

2. Faktycznie zamieszkała w miejscowości ludność autochtoniczna posiadająca obywatelstwo niemieckie lub prawo do niego

Ludność w wieku przedprodukcyjnym

0-17 lat (roczniki 1991 - 2008)	
M	K
.....	
(28)	(37)

Ludność w wieku produkcyjnym

	18-25 lat* roczniki 1983-90		26-35 lat roczniki 1973-82		36-45 lat roczniki 1963-72		46-55 lat roczniki 1953-62		56-64 (59) lat*	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M roczniki 1944-52	K. Roczniki 1949-52
Pracujący wyłącznie w Polsce*										
86	(10)	(4)	(16)	(16)	(1)	(2)	(1)	(11)	(6)	(2)
Pracujący wyłącznie za granicą										
36	(6)	(2)	(11)	(4)	(5)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)
Pracujący stale w Polsce, oraz okresowo za granicą										
40	(4)	(2)								(1)
Pracujący okresowo w Polsce lub w Polsce niepracujący a pracujący okresowo za granicą (bez uczących się w trybie dziennym)										
5										(2)
Pracujący okresowo w Polsce, niepracujący za granicą										
Uczący się w trybie dziennym										
1										
Podjęli pracę jedynie za granicą										
4										
Podjęli pracę za granicą i w Polsce										
.....										
Podjęli pracę jedynie w Polsce										
.....										
niepracujący										
6	(1)	(5)								
Pozostali niepracujący** (nie uczący się w trybie dziennym)										
53	(3)		(4)	(9)	(6)	(6)	(5)	(7)	(5)	(9)

Ludność w wieku poprodukcyjnym

Mężczyźni od 65 lat (rocznik 43 i starsze)*	Kobiety od 60 lat (rocznik 48 i starsze)*
.....	
(20)	(52)

UWAGA - osoby prowadzące działalność gospodarczą w Polsce jak również rolników i pomagających im członków rodzin ubezpieczonych w KRUS traktujemy jako pracujących

*jeśli dana osoba podjęła w roku 2008 pracę stałą (np. skończyła szkołę i podjęła pracę) lub z niej zrezygnowała (np. w połowie roku przeszła na emeryturę) to kategoryzujemy ją wg stanu na koniec roku - tzn np absolwenta który podjął pod koniec roku pracę stałą klasyfikujemy jako pracującego stale, a emeryta, który do połowy roku jeszcze pracował jako niepracującego

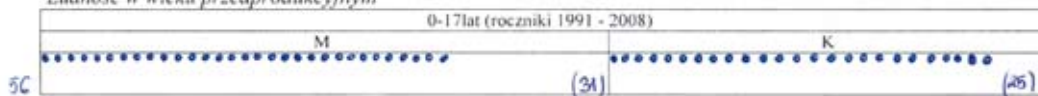
** do kategorii niepracujących w grupie wieku produkcyjnego zaliczamy wszystkich niepracujących tzn. także takie grupy jak: emerytów i rencistów, niepełnosprawnych, odbywających służbę wojskową czy osoby na urlopiach wychowawczych

• Niemcy (3100) - osoby niepracujące, pobierające zasiłek dla bezrobotnych w Niemczech (1000)
 x Holandia (2100)
 x Anglia (2000)

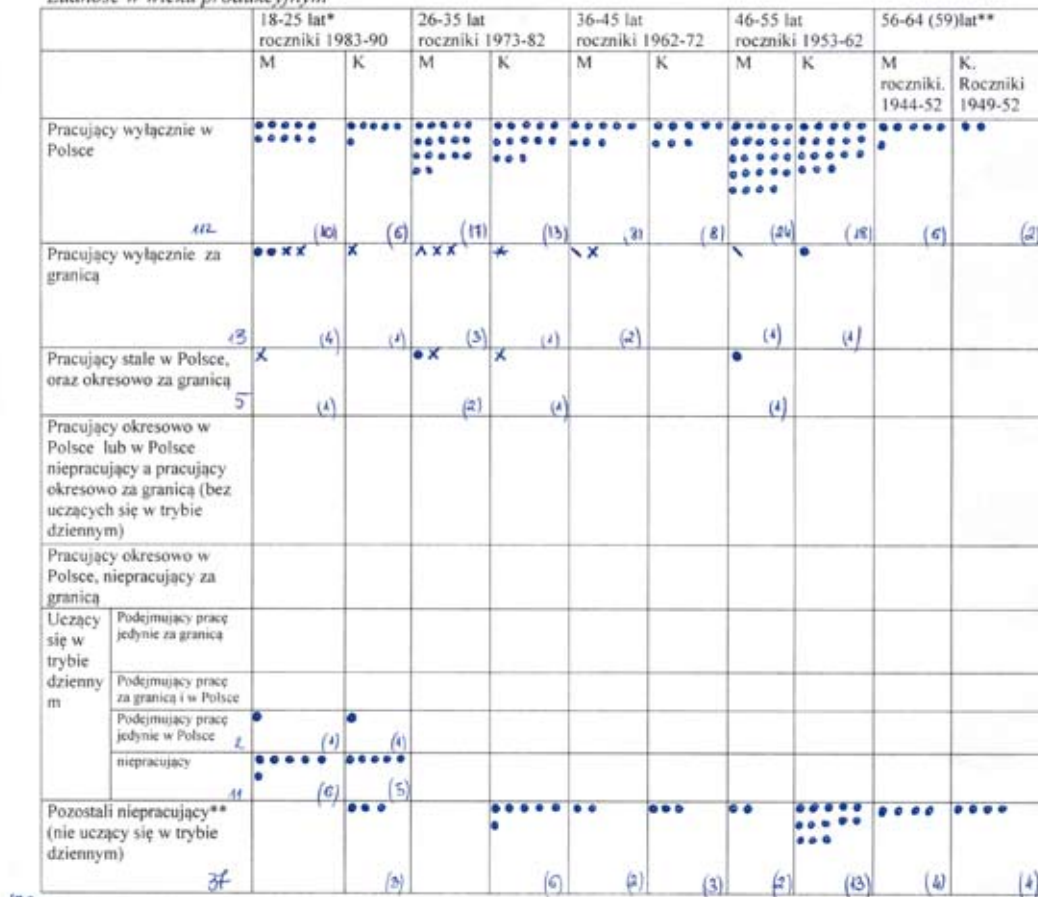
2

3. Faktycznie zamieszkała w miejscowości ludność nie posiadająca tzw. niemieckiego pochodzenia

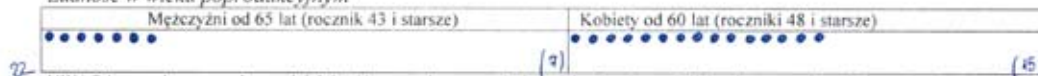
Ludność w wieku przedprodukcyjnym

Ludność w wieku produkcyjnym

Ludność w wieku poprodukcyjnym

UWAGA - osoby prowadzące działalność gospodarczą w Polsce jak również rolników i pomagających im członków rodzin ubezpieczonych w KRUS traktujemy jako pracujących

*jeśli dana osoba podjęła w roku 2008 pracę stałą (np. skończyła szkołę i podjęła pracę) lub z niej zrezygnowała (np. w połowie roku przeszła na emeryturę) to kategorizujemy ją wg stanu na koniec roku - tzn np absolwenta który podjął pod koniec roku pracę stałą klasyfikujemy jako pracującego stale, a emeryta, który do połowy roku jeszcze pracował jako niepracującego

** do tej kategorii zaliczamy wszystkich niepracujących poza uczącymi się w trybie dziennym tzn. także takie grupy jak, emerytów i rencistów, niepełnosprawnych, odbywających służbę wojskową czy osoby na urloпах wychowawczych

LEGENDA
• Niemcy (50) \ Franca (20)
x Holandia (30) \ Roszega (100)
+ Anglia (100)